

Xwiyá yáy neainaríj Mako eanjípirini.

Ríwamíj rípi “Xwiyá yáy neainípaí Mako eanjípiyi” rinijírini. O Jisaso gí wíepísaríjáoowa oimónípoi+niri urípeañowa wo mimóníjagi aiwi Jerusaremí dání xwé niwiarorí íwí síkíjjo ejaná amípi Jisaso uréwapíyirí erí yaríná síjwí wíniñoríni. Ríwíyo dání Banabaso tíni Poro tíni émayí añíyo wá urímearíná Mako ení uxídiñoríni. Xegí yoí ámi bí Joní Makoyí wírigíáríni. O Jisaso ríxa nípémáná níwiápíni+meámi añínamí nání nípeyimáná ejaná ámi xwiogwí obaxí onímiápi nípwémáná ejaná ríwamíj rípi eanjírini. Romíyí ení “Jisaso Goríxomí xewaxoríani?” níyaiwiro díj owíkwírópoi+niri amípi Jisaso Goríxoyá eñí eániñípimí dání eñípi nání ríwamíj neáa uñírini.

Jono wayí numeaiia wago wá uríj nánirini.

¹ Xwiyá iwamíó Goríxomí xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáy neayimíxemeanía nání Goríxo rípeañoríni. O nání xwiyá yáy seainípaípi rípirini. ² Eñíná Jono wayí níneameaiia wago síni mejaná xwiyá Goríxoyá wá rókiamoagí Aisaiaoyí ríniñjo Jono ná ríwíyo bínió nání Goríxo xegí xewaxomí uríj rípi ríwamíj eanjínigini, “Aríá eí. Goríxoní gí xwiyá yaní wíowárimíáo joxí gí íwoxi

xámi rimeani nání urowárimfáriní. O joxi nání óf simoinfáriní. ³ O nuri áamá nání dñf meaje niñwearíná joxi nání rfaiwá re rinfáriní, ‘Áminá rfwíyo binfo nání segf dñf óf nanññf nñwimoiro ñweáfrixiní. Óf píranñf imoarigfápánñf segf dñf píranñf nimóniro ñweáfrixiní.’ Gf xwiýfá yanf wiowárimfáo rfaiwá e rinfáriní.” Gorixo e riñpa ⁴ Jono wayf nñeameaia wago áamá nání dñf meaje nñremorí wáf nurimerí re uragfrixiní, “Gorixo seyñé fwf niga warigfápi yokwarímf seaiiní nání segf uyñif yarigfápi rfwímñí nñmamoro nñsaníro ñweápoi. E nerfñáyf, wayf seameaimñí.” uraríná ⁵ áamá obaxf Judayfya añyo dánfýf tñf áwñf e wigf añf xwé bñ xegf yoñ Jerusaremí dánfýf tñf Jono tñf e nání nuro wigf fwf niga warigfápi nání waropárf wíáná iniñg Jodani rapáyo wayf umeaiagfrixiní. ⁶ O Gorixoyá xwiýfá yanf wiowáriño aiwí seáyf e nerí weyf menagomani. Rapirapf awiaxf yínagomani. Kamerf —Ayf osñññf imónñfrixiní. Kamerf fá aga iyfánñf imónñf niyínmáná arerixf agwonññf irñfyo niyínñf emeagorñf. Aiwá ení awiaxf nagomani. Xópé tñf pñkf iniñg tñf nagorñf. ⁷ O Jisaso, rfwíyo binfo nání wáf nemeríná waunf xwiýfá re ragfrixiní, “Nioní enñ eánñjóní aiwí enñ eánñf nioniyá tñf rfwíyo binfoyá tñf xixenimani. Oyá nñmúroní. Omñf wiirigfáyf anani wigf bosoyá síkwf sú gwf wíkweaiarigfáriní. E nerí aiwí nioní simañwýónñf yeáyf nurññf o aga seáyf émi nñmúrónñgñf nání oyá síkwf

sú gwí wíkweaipaxí meníni.” nuriri ⁸ re uragírini, “Nioní wayí niseameairíná sa iniígí t́níní igíá seaeairínárini. Ríwíyo binfo wayí niseameairíná kwíyí Gorixoyápi t́níní seainárini.” uriniginini.

Wayí umeainí nánirini.

⁹ Jono wáí uraríná Jisaso Gariri píropenisíyo xegí aní Nasareti ηweane ṕníní níwiárími nurí Jonomí wímeááná iniígí Jodani rapáyo wayí numeairi ¹⁰ weniní éyí wininiginini. Jisaso iniígíyo dání níminimeámi yaríná anínamí dání óf iníagi kwíyí Gorixoyá xawiówininí xfo nání weparinagi wininiginini. ¹¹ Sini e winaríná Gorixo anínamí dání Jisasomi re urarinagi aría winiginini, “Gí íwí diní sixí riyináoxi nání aga yayí seáyí e ninarini.” urarinagi aría níwimáná enáná ¹² Gorixoyá kwíyí Jisasomi ríxa áamá nání diní meane nání nímera nurí ¹³ o e ηweanáná śá 40 nóra waríná Seteno —O imíoyo xiráoniní imóninagi nání níní simanwíyóniní wurínigíforini. O nibiri Jisaso xanoyá maní pírfí owiaikini iwamíó wíwapiyarinagi aí o íwí wí mé síní t́níní e ninwearíná anínají níwímearo siminí winagíarinini.

Ámá waú waú awami “Nixídípoi.” uriní nánirini.

¹⁴ Ríwéná Jisaso, Jono ríxa gwí ηweanáná, o Gariri píropenisíyómíní nurí xwíyíá yayí winipaxí Gorixo xfo xegí xwioxíyo mímeámí neri píraniní umenweanápí nání wáí nurímeri ¹⁵ repíyí re wiemeniginini, “Rixarini. Gorixo

seyíné xwioxíyo mĩmeámí neri píráníñí seamenñweaníapí sññání imóníní añwí ayo enjagí nání segí íwí yaríggíapí ríwímíní nĩmamoro xwíyíá yayí seainípaaxí nioní seararíñá rípi dññí níkwíroro ñweáírixíní.” nurímerí ¹⁶ ipí xegí yoí Gariri ríwonnípámí nĩpuríná áamá peyí nání yaríggíá waú Saimono tñní xogwáo Adíruo tñní peyí nání ubení ipíyo mamówáraríñagí nĩwínírí nĩwímearí ¹⁷ re uríñínigíní, “Agwiagwí omíñí peyí nání yaríggí rípi pñní nĩwiárimí nĩxídfípiyí. Omíñí xegí bĩ peyí meayaríggípa áamá ení axípi e meapísi oeaíwapíyímíní.” uráná ¹⁸ agwiaú re egísisixíní. Ríxa peyí nání yaríggípi pñní nĩwiárimí númí ugísisixíní. ¹⁹ Númí waríná Jísaso sñní ná jíe onímiápi nuríná ámí áamá waú, Sebediomí xewaxowaú Jemiso tñní xogwáo Jono tñní ewéyo nĩñweámáná egí ubení peyí nání yaríggíú aríkiníñagí yadírípínaríñagí nĩwínírí ²⁰ ríxa “Agwiagwí ení nĩxídfípiyí.” uráná agwiaú xano tñní o xegí áamá nĩgwí omíñí wíiaríggíá tñní sñní ewéyo ñweañáná pñní nĩwiárimí omí númí ugísisixíní.

Imíó dññí xíxéroaríñí womí mĩxí umáíníñí náníríní.

²¹ Jísaso wirímeáróíwa tñní nurí añí yoí Kapaneamiyo nĩrémore ríxa Sabaríá —Síá ayí Judayí omíñí wí mé kikiíá nero xwíyíá Goríxoyá aríá wianíro nání awí eánaríggíáyiríní. Síá ayí imónáná rotú añíyo nĩpáwiro o áamáyo uréwapíyaríná ²² ayí Goríxoyá ñwí ikaxí eáníñípi mewegíáwa uréwapíyaríggíápa muréwapíyí aga Goríxoyá ñwí ikaxí eáníñípi xiáwóníñí

rariŋagi niwiniro o uréwapiyariŋipi nání mĩŋí sĩŋá niweániro yaríná ²³ íná áamá imfó diŋí xixéroariŋí wo rotú aŋfyo ínimĩ dání makiríwí nimori ²⁴ xwamiání re uriŋinigini, “Nasareti dání Jisasoxi imfone pí neaiminiri barini? ‘Xwiríá neaikixémiri ríá barini?’ nimónarini. Nioni nijfáriní. Joxi Gorixo xewaxoxi xfo rirípeaŋoxirini.” uráná ²⁵ Jisaso mĩxí numáiniri re uriŋinigini, “Píni wiáre! Diŋí xixéroariŋipixini niwáramómi u!” uráná ²⁶ imfo áamáomi meaní neaáiri o sinapixwíní nerí weŋáná imfo nuríná makiríwí nimómi uŋinigini. ²⁷ Makiríwí nimómi úagi áamá níni siŋwí e niwiniro mĩŋí sĩŋá niweániro xwiyíá niriŋa nuro re rinígfawixini, “Xwiyíá apimí xiáwóniŋí nearéwapiyariŋipi xegí birini. Eŋíná arfá wiagwámaní. Aga siní siŋí aí arfá wiarinwini. Imfo aí sekaxí uráná arfá wiarinwi.” riníagfa ²⁸ xwiyíá Jisaso éfpi nání Gariri piropenisfyo rixa yaní amí amí niwéa uŋinigini.

Simixí obaxfyo naní imimiximí eŋí nánirini.

²⁹ Jisaso rotú aŋfyo píni niwiárimí nipeyeari nuri aŋí Saimonoyá tĩni Adiruoyá tĩni xiráxogwáowaúyá aŋfyo nípáwiro Jemiso tĩni xogwáo Jono tĩni eni nawíni páwíaná ³⁰ Saimonomi xineagwí wará ríá pirí wiarinagi nání sá weŋagi Jisasomí rixa áwaní uríagfa ³¹ o í weŋe nání nuri wéyo íá meááná simixí rixa píni wiáragi í niwiápĩnimeari rixa aiwá ríá niyeari tininipi nimeari miní niwia uŋinigini.

³² Rixa sía sisisañí imónaríná sogwí rixa wéími enjáná áamá aní apimi dání símíxí yarígfáyí t́nì imfó d́nì xixéorariñyí t́nì nimeámi Jisaso t́nì e nánì nìbìro ³³ rixa oxí apíxí niaíwí aní apimi dáníyí aní Jisaso ηweañiwámi íwí e awí eaárinaríná ³⁴ o áamá pí pí símíxí yarígfáyo naní imíxowáriri áamá imfó sayá nimeri xixéorariñyo eni imfó míxí umáinowáriri neríná imfó o Gorixo xewaxo enagi nífá imóniñagfa nánì míxí numáinowáriríná xwíyá wí orípoyniri sñwí m'wínipa eniniginí.

Jisaso Gariri píropenisíyo emení nánirini.

³⁵ O wía móniñmì sini sía xaíwí yiníjáná nìwiápínimeari nìpeyeámáná áamá mñweagfe nánì nurì e Gorixomi xwíyá rírimí nìwirì ηweañáná ³⁶ Saimono t́nì nìkumíxíniri emearígfáwa t́nì Jisaso sini aníyo mñweañagi nìwínìro o nánì p'fá n'era nuro ³⁷ nìwímearíná re urígfawixini, “Oxí apíxí niaíwí n'ni joxi nánì p'fá yanìro yarìnoì.” uríagfa ³⁸ o re uriniginini, “E neri aiwi aní wíyo nionì xwíyá ‘Gorixo píraníñí seamenweani sñánì imónini anwi ayorini.’ raríñápi wáí ourímemi nánì owaneyi. Xwíyá api aní ami ami áwaní urimíniri bñárini.” nuriri ³⁹ Gariri píropenisíyo ami ami nimeríná wigí rotú aní iwiwámi nìpáwiemeri wáí uriri áamá imfó sayá nimeri xixéorariñí t́nìyó míxí umáinowáriri neri e emeniginini.

Peyíyí t́nì womi naní imíxíñí nánirini.

⁴⁰ Áamá peyíyí —Símíxí api áamá sñwí nìwíniríná neaxímeaniginiri éí yarígfápirini.

Siṁixí ayí t́ńj́ wo, Jisaso emearíńá, omí nìwímeari símímanj́míni xómíńj́ nìyíkwiří wauní rìxíńj́ nurírí re uríńj́nigíní, “Joxí nìsimón+rínáyí, ananí píráníńj́ nìmìxìpaxíríní.” uríagí ⁴¹ o wá nìwianírí wé íeapá nìwirí omí seáyí e nìwikwiárírí re uríńj́nigíní, “‘Nioní joxí nanj́ oimóníní.’ nìmónaríní. Rìxa nanj́ imóneí.” uráná re enj́nigíní. ⁴² Peyíyí rìxa axíná yímonj́nigíní. ⁴³ Rìxa apaxí mé yí móagí Jisaso apaxípáníńj́ imónígíáwa t́ńj́ e nání nurowáríríná arfá jìyíkí norí ⁴⁴ re uríńj́nigíní, “Nanj́ simìxíáyí nání amíná nurí á máyo áwanj́ murípaní.” nurírí á má o wígí yarígíápí mé á máyo xewaníńo áwanj́ nura emenígínírí e nurírí á mí re uríńj́nigíní, “Amíná apaxípáníńj́ imónígíáwa t́ńj́ e nání nurí womí síwá nìwinírí nanwí rídìyowá nání negí arfo Moseso eníná ńwí ikaxí nearagíyí bí rídìyowá síárírí joxí nanj́ imóníyíyí nání áwanj́ rírí ení mìní wíríxíní.” uríagí aiwí ⁴⁵ o Jisasomí píní nìwiárímí nuríńá arfíkí áwanj́ rímenj́nigíní. E éagí nání Jisaso á má arfíkí upupígí nìpíríxínírí anj́ bí bimí nuríńá síńj́nì mírémopaxí nìwimónírí nání á má mayí e ńweanáná á má amí amí dání o t́ńj́ e nání bagfáríní.

2

Enj́ síwímí enj́ womí nanj́ imìxíńj́ náníríní.

¹ Jisaso, síá wí rìxa nóra núísáná, o á mí anj́ yoí Kapaneamiyo nání nurí xegí anj́yo ínímí ńweanáná á má obaxí arfá re nìwiro “O á mí xegí anj́yo ńweaní.” raríńagífa arfá e

nɪwɪro nɪbɪro ² awɪ neánɪro nɪpáwɪro aɲɪyo ínɪmɪ déroro aɲɪ ɬwɪ e enɪ pɬkwɪpɬkwɪ ínɪro yarɪnáná o áamá ayɪ nɪyonɪ wáɪ nɪwɪrɪ pɪné repɪyɪɪ wɪarɪnáná ³ áamá wa eɲɪ nɪnɪ sɪwímɪ eɲɪ womɪ — O aɲɪ epaxomani. Omɪ íkwɪaɲwɪyo nɪkwɪárɪro nɪkwónɪmɪ nɪbɪro aɪ ⁴ áamá aɲɪ ɬwɪ e pɬkwɪpɬkwɪ ínɪɲagɪá nɪwɪnɪro aɲɪyo nɪpáwɪro Jɪsaso tɪɲɪ e tɪpaxɪ meɲagɪ nánɪ nɪmeámɪ nɪpeyɪro aɲɪ rɪwɪ seáyɪyo dánɪ aɲɪ sɪá bɪ Jɪsaso ɲweaɲe núpɪyɪro íkwɪaɲwɪ xɪo weɲɪnamɪ mɪdɪmɪdánɪ gwɪ nɪyurárarɪro gwɪyo ɪá nɪxɪrɪmáná aɲɪ sɪá úpɪyɪɪe dánɪ awayɪnɪ mamówáráná ⁵ Jɪsaso awa xɪomɪ dɪɲɪ nɪwɪkwɪrɪro “O neɲɪ áamá eɲɪ sɪwímɪ eɲomɪ anani nanɪ imɪxɪpaxɪrɪnɪ.” yaiwɪarɪɲagɪá nɪwɪnɪrɪ omɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Íwe, joxɪ ɬwɪ íkárɪnɪɲɪ rɪxa yokwarɪmɪ sɪarɪɲɪnɪ.” uráná ⁶ Gorɪxoyá ɲwɪ íkaxɪ eánɪɲɪpɪ mewegɪá wa Jɪsaso uréwapɪyarɪɲɪpɪ arɪá wɪanɪro nánɪ e nɪɲwearɪnáná Jɪsaso eɲɪ sɪwímɪ eɲomɪ e urɪpɪ arɪá nɪwɪro ínɪmɪ dɪɲɪ re nɪmóá ugɪawɪxɪnɪ, ⁷ “Pɪ nánɪ rɪá urarɪnɪ? Nɪonɪ Gorɪxonɪnɪrɪ yokwarɪmɪ rɪwɪarɪnɪ? Sa Gorɪxonɪ ɬwɪ yokwarɪmɪ wɪarɪɲorɪnɪ. Áamá ro Gorɪxomɪ rɪperɪrɪ numearɪrɪ rɪá yarɪnɪ?” yaiwɪarɪnáná ⁸ Jɪsaso xegɪ kwɪyɪyo dánɪ awa ínɪmɪ dɪɲɪ e nɪmóá warɪɲagɪá nɪwɪnɪrɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Soyɪné pí nánɪ nɪonɪ nánɪ ínɪmɪ ‘O ɬwɪ áamá yarɪgɪáɪpɪ yokwarɪmɪ wɪipaxomani.’ nɪmóá warɪɲoɪ?” nurɪrɪ ⁹ ámɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Áamá wo ɬwɪ íkárɪnɪɲɪ nɪonɪ yokwarɪmɪ wɪánáyɪ ínɪmɪ imónɪɲagɪ nánɪ áamá woxɪ sɪɲwɪ tɪnɪ sɪɲwɪ wɪnɪpaxɪ menɪnɪ. E nerɪ aɪwɪ nɪonɪ áamá eɲɪ nɪnɪ sɪwímɪ eɲɪ womɪ ‘Rɪxa nɪwɪáɪpɪnɪmearɪ dɪxɪ

íkwiawwí nimeámi ui.’ uránáyí o naní imóníagí áamá niyínéní sñwí tñní sñwí winipaxírini.” nuriri ¹⁰ re uriniginini, “Niyínéní nioní nání re yaiwipíri nání, ‘Áamá imóniño ananí áamá xwíá tíyo dáníyí fwi ikáriníapí ananí yokwarimí wiipaxorini.’ niaiwipíri nání píraníñí sñwí nanípoi.” nuriri ¹¹ ení s’wímí enomi re uriniginini, “Nioní re rírarinini, ‘Joxí níwiápínimeari díxí íkwiañwí nimeámi añí e nání ui.’ rírarinini.” uráná re eniginini. ¹² O ríxa naní nimóniri níwiápínimeari áamá níní sñwí anígíe dání íkwiañwí xwanwí níkwónimi peyeañiginini. E éaná áamá ayí sirí nípikíníro Goríxomí seáyí e numero re rígfawixini, “Nene eníná dání aiwí áamá wo ro yarinípa axípi re yariníagí m’winagwárinini.” rígfawixini.

Ripaiomí “Níxídei.” uriní nánirini.

¹³ Jisaso ámi añí e pñní níwiárimí nuri ipí imanípá tññí e ñweañáná oxí apíxí niaíwí níní o tññí e nání bayariníagí o nuréwapíya nurí ¹⁴ siní ipí imanípámi nípurná Arípíasomí xewaxo Ripaio —O takisí nání nígwí uráparinorini. O opisí añíyo éfí níñweari xegí omíñí yariníagí níwiniri re uriniginini, “Joxí ríwíyo níxídei.” uráná o níwiápínimeámi ríwíyo nuxídíri nuro ¹⁵ Ripaioyá añíyo nípáwiro Jisaso tñní xegí wiepísarínowa tñní níñwearo aiwá níníro áamá takisí nání nígwí uráparígfá wa tñní (Eníná Judáyí añíyo takisí nání nígwí urápgíáwa takisí nání nígwí nurápirínáyí wigí meapírfá nání nígwí seáyí e bí fwi urápagí eníagí nání áamá níní awa nání xwioxíyo dání wikí níwóníro kíkímí

n̄iwimón̄r̄i yagfár̄ini.) Awa t̄ni f̄w̄f̄ yarigfá w̄iniyf̄ t̄ni áma ayf̄ obaxf̄ Jisasom̄ n̄ixf̄diro n̄ani ayf̄ eni nawín̄i Jisaso t̄ni aiwá n̄niro yaríná ¹⁶ áma Parisiȳ r̄in̄iñyf̄ wayá áma Gor̄xoyá ñw̄f̄ ikaxf̄ eán̄iñp̄i mewegfá wa Jisaso áma takisf̄ n̄ani ñigw̄f̄ urápar̄igfá wa t̄ni f̄w̄f̄ yarigfá w̄iniyf̄ t̄ni aiwá nawín̄i nar̄iñagfá n̄iw̄niro xegf̄ wiep̄sar̄iñowam̄ Jisaso n̄ani re ur̄igf̄awix̄ini, “O pí n̄ani áma takisf̄ n̄ani ñigw̄f̄ nearápar̄igfá awa t̄ni f̄w̄f̄ yarigfá ayf̄ t̄ni nawín̄i aiwá ñiro iniigf̄ ñiro yar̄iñoi? O nanf̄ r̄iyar̄ini?” uraríná ¹⁷ Jisaso e urar̄iñagfá arfá n̄wir̄i ewayf̄ xw̄iyfá bi nur̄iri re ur̄iñiniḡini, “Áma sim̄ixf̄ mepa nerf̄ná xw̄irf̄ t̄ñf̄ e n̄ani war̄igfám̄ani. Sim̄ixf̄ t̄gfáyf̄ war̄igfár̄ini. Nion̄i eni áma ‘Nion̄i ñigf̄p̄i wé rón̄iñini.’ yaiwinar̄igfáyf̄ n̄ani m̄biñár̄ini. Áma ‘Nion̄i f̄w̄f̄ yar̄iñáon̄r̄ini.’ yaiwinar̄igfáyf̄ wigf̄ uyf̄niñf̄ yar̄igfápi yokwar̄imf̄ wiáná ayf̄ wé rón̄iñf̄ imón̄ip̄r̄i n̄ani biñár̄ini.” ur̄iñiniḡini.

“Pí n̄ani aiwá ñw̄fá m̄ñweaayar̄iñoi?” ur̄igfá n̄aniñini.

¹⁸ Jisaso t̄ni xegf̄ wiep̄sar̄iñowa t̄ni aiwá ñw̄fá bi m̄ñweapa yar̄iñagfá Jono wayf̄ numeaiá war̄iñoyá wiep̄sar̄iñowa t̄ni áma Parisiȳ r̄in̄iñowa t̄ni aiwá n̄ani ñw̄fá n̄iñwir̄ár̄inayiróná Jonoyá wiep̄sar̄iñowa t̄ni Parisiowayá wiep̄sar̄igfá wa t̄ni nawín̄i nuro Jisasom̄ n̄iw̄imearo re ur̄igf̄awix̄ini, “Jonoyá neaiep̄sar̄iñone t̄ni Parisiowayá neaiep̄sar̄igf̄one t̄ni aiwá n̄ani ñw̄fá ñwir̄ár̄inayar̄iñw̄ini. Pí n̄ani joxiyá wiep̄sar̄iñowa aiwá ñw̄fá m̄ñweá yar̄iñoi?”

uráná ¹⁹ Jisaso ewayí xwiyíá bi nuriri re uriniginini, “Ámá apixí sijní nwirárfo siní nweanáná oyá níkumixiniri emearigíáwa aiwá nwíá nixenwiráriniro yarigíáraní? Oweoi, o siní awa tñni nweanáná aiwá nwíá xenwirárinipaxí menini. ²⁰ E nerí aiwí o apixí nimeari nijnweanisaná enáná ámá wí omí anñnimixáná íná aiwá nwíá nweapíríáriní.” nuriri xewaninjo apixí sijní nwiráríóniní imóninagí nání ewayí xwiyíá e uriniginini. ²¹ Ewayí xwiyíá ámí bi nuriri re uriniginini, “Ámá rapírapí eninaní niyíga bagíá wú axeninagí niwiniríná rapírapí sijní siní wayí miróniní wú nimearo nupákiro gwí kiwearigíámani. E yaníro éfáyí wayí róáná sijní upákíú níkkaríniri ení nipi-períná eninanú xwé naxega uninjoí.” nuriri ayí wigí eníná dání “Nene e neríná wé róniní nimónirane niperínáyí, ananí Goríxo tñní e nání peyaníwáriní.” nira wagíápi siní yarigíápi tñni oyá xwiyíá sijní tñni nawíni ikwieropíríxiniri ewayí xwiyíá e uriniginini. ²² Ámí axípi oyaiwípoyiniri re uriniginini, “Ámá iniigí wainí sijní nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarigíámani. Iwajíá yaníro éfáyí núpíyimi nipurí sixí soyíwá ení ríxa sítí uninjoí. Wainí sijní memé wará sixí sijníyo iwajíá yarigíáriní.” uriniginini.

“Sabaríáyo nwíáxiní.” rígíá nánirini.

²³ Jisaso tñni wiepísarínowa tñni Sabaríáyo aní nemero wití aiwá omíní tñní e ófíyo nipuríná wiepísarínowa wití siyí niyíraga waríná ²⁴ ámá

Parisiyí riniñyí wa omi yariñí re wigfawixini, “Awa pí nani ‘Sabarfáyo ñwáfáriní.’ riniñípi niwialíkiro wití aiwá niyíríro nariñoi?” uríagfa ²⁵⁻²⁶ Jisaso re uriñiniginí, “Soyíné xwiyfá negí m+xí ináyí Depito nani eániñípi ía nirooro aiwí diñí wí mimoaríñoi. Eníiná Depito, áamá Aba-iaaoyí riniño —O eníiná apaxípaníñí imóníñí xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi ridiyowá wianíro nani senfá añí pákíniñíyo mewenána, Depito tñí xegí áamá níkumixiníri emearígfáwa tñí aiwá meñagi nani agwí wiarfána o senfá añí pákíniñiwámí nípawiri bisfkerfá Gorixo nani peaxí tiniñípi umeaíáná Depito niníri xegí áamáyo eni niníri winiginí. Bisfkerfá api apaxípaníñí imónígfáwaní anani nípaxíriní. Api Depito niníri aiwí Gorixo o nani xwiyfá bí murf enána gí wiep+sariñá rowa eni agwí wiaríñagi nani yarfána pí nani xwiyfáni meararíñoi?” nuríri ²⁷ re uriñiniginí, “Gorixo áamá xami nim+xárimána sfá wíyi kikiíá ñwearo diñí síxí yíniro epíri nani Sabarfá tñíriní. Sabarfá xami nitíri áamá ríwíyo Sabarfáyo mewepírfá nani imixíñímaní. ²⁸ Ayínáni áamá imóníñáoni Sabarfá ayo aí xiáwoníriní. Nioni ‘Sabarfáyo ayf ananíriní.’ rípaxí imóníñáoníriní.” uriñiniginí.

3

Áamá wé kiríñí ení womi nañí imixíñí náníriní.

¹ Jisaso áami rotú añí wiwámí nípawiri áamá wé kiríñí ení wo ñweañagi níwiniñí uréwapíyarfána ² áamá Parisi wa —Awa re rarígfáriní, “Sabarfáyo omíñí nerfányí ayf ñwáfáriní. Áamá aí Sabarfáyo

nanj nimixirínáyí ayí ηwáríní.” rarigáríní. Awa Jisaso áamá wé kirínj enj omi Sabaráyó nanj wimixáná omi xwiyáá mearanro nání sijnwí nínwínro ηweanagá aiwí ³ o wé kirínj enjomi re uríniginí, “Níwiápnímeámi nínirí áwíní e éf roí.” nurírí ⁴ Parisiowamí re uríniginí, “Segí dínj píoi moarínjoi? ‘Sabaráyó áamáyo nanj níwiirínáyí ayí ananíríní.’ riyaiwiarínjoi? ‘Sabaráyó sipí níwikárínáyí ayí ananíríní.’ riyaiwiarínjoi?” nurírí ámi re uríniginí, “‘Sabaráyó simixíyo píranínj nimixirínáyí ayí ananíríní.’ riyaiwiarínjoi? ‘Áamá nípkirínáyí ayí ananíríní.’ riyaiwiarínjoi?” uríagi aiwí awa xwiyáá bí murígfawixíní. ⁵ Xwiyáá bí murarínagá níwínírí sijnwí níwínímeríná wikí níwóga nurí awa wé ikí enjomi wá bí mánwianí dínj kíkímí níwimóga warínagá níwínírí awa nání dínj sipí ení níwirí omi re uríniginí, “Wé íeapá énapéi.” uráná o wé íeapá neríná re enjiginí. Ríxa nanj imóníniginí. ⁶ Ríxa nanj imóníagi Parisiowa sijnwí e níwínro níwiápnímeámi nípeyearo áamá míxí ináyí Xeroto tíní níkumíxínírí emearígfáwa tíní awí neánro Jisasomí píkianro nání ínímí mekaxí megíawixíní.

Ipípámí dání áamá obaxíyo uréwapíyinj náníríní.

⁷ Jisaso, Parisiowa xíto nání mekaxí mearínagá, o xegí wiepísarínjowa tíní ámi ipíwá ríwónímíní úáná áamá Gariri píropenísíyo dánj obaxí omi númí nuro áamá Judia píropenísíyo dánjyí tíní ⁸ wigí anj xwé yoí Jerusaremí

áwini e miriniñipimi dáníyí tñni xwáa yoí Idumia ñweáyí tñni áamá iniñgí Jodani rapáyo oriwámídáni ñweáyí tñni émányí añí biaú Saidoni tñni Taia tñni tññí e ñweáyí tñni áamá xwé obaxí ayí Jisaso yariñipi nání aríá niwiro xfo tññí e nání bimiariñagá 9-10 Jisaso áamá obaxí simixíyo naní imiximí éí enagi nání áamá nñni simixíyí omí amáf rónaníro nání ikwíkwierí niga waríñagá nání xegí wiepísaríñowami re uriñiniginí, “Áamá obaxí amáf niniróniríná ninixoyípióa nñbaríñoí. Ewéyo pñxemoánimí nání píraníñí añwi e nitípoyí.” uriñiniginí. 11 Áamá imíó dññí xixéroaríñgíáyí Jisasomi niwiniñínáyí símímaníñimí nípíkinímearo wauní niwikáriníro “Niaíwí Gorixoyáoxiríní.” uraníro yariñagá nání 12 o mixí numáinowáriríná mixí ríá tññí nuríri re uriñiniginí, “Nioní Gorixomi xewaxoni enagi nání áwaní mñrowiáropani.” uriñiniginí.

Xegí wiepísiníáwami rípeañí nániríní.

13 Jisaso dñwíyo nání niyiri áamá xfo xegí wimónariñowami “Soyíné ení yapípoyí.” uraná awa ení xfo tññí e nání niyiro wímeááná 14-15 o áamá wé wúkaú síkwí waú xfo tñni emepírfá nání imóníro xfo nání wáf nurímero áamá imíó xixéroaríñíyí mixí umáinowáripaxí nimóníro ero epírfá nání rípeañiniginí. 16 Áamá wé wúkaú síkwí waú xfo rípeañowa wigí yoí rowaríní. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámi bí Pitaoyí wíriñoríní. O tñni 17 ámi waú Sebediomí xewaxowáú Jemiso tñni xogwáo Jono tñni —Awaúmi Jisaso yoí

Boanesisowaúyí —Yoʼ mʼkʼkʼ ayʼ awaú akiríwʼnínjʼ imónígfíwaú enagí nániríní. Yoʼ e wʼrínjowaú tʼnʼ 18 ámi wo Adíruo tʼnʼ ámi wo Piripo tʼnʼ ámi wo Batoromuo tʼnʼ ámi wo Matiyuo tʼnʼ ámi wo Tomaso tʼnʼ ámi wo Arípíasomi xewaxo Jemisoyí ríninjo tʼnʼ ámi wo Tadiaso tʼnʼ ámi wo Saimono —O yoʼ ámi bʼ Seretoyí ríninjoyʼ —Yoʼ mʼkʼkʼ ayʼ “Émáýʼ ámi oxʼdowáraneyí.” rarígfáyʼ nániríní. E ríninjo tʼnʼ 19 ámi wo yoparo Isíkarioti dájʼ Judaso —O Jisaso nání mʼyʼ rorírimenjoríní. O tʼnʼ ámi wé wúkaú síkwʼ waú awamí rʼpeanjinigíní.

“O oboyá enjʼ eáninjʼ tʼnʼ yaríní.” rígfá nániríní.

20 Jisaso tʼnʼ wiepísarínjowa tʼnʼ ámi anjʼ e nání nuro njewanáná ámi obaxʼ o tʼnjʼ e awí neáníro epʼroyʼ wiarínjagʼa nání nʼyórímoro aiwá mʼnʼipaxʼ wimónarinjagʼa 21 Jisasomí xexírʼmeáyʼ ámi wí xʼo nání “Xewaninjo ríxa majʼá níkarínirí yaríní.” rarínjagʼa arʼá níwiro omí níwirimeámí waníro nání baríná 22 Goríxoyá njwʼ ikaxʼ mewegʼá wa anjʼ yoʼ Jerusaremi dání níbimáná Jisaso tʼnjʼ e rémónapʼáwa ámiyo Jisaso nání re nura ugʼawixíní, “Imʼó xiráóninjʼ imóninjo Bieseburoyí ríninjo —O xegʼ yoʼ bʼ Setenoríní. O Jisasomí rʼwʼmʼnʼ nírómáná xixéronjagí nání o ámi imʼó xixéroarinjʼyo mʼxʼ umáinowáraríní.” nura warínjagʼa nání 23 Jisaso awamí “Níwaninjoní tʼnjʼ e nání bʼpoyí.” nurírí ewayʼ ikaxʼ bʼ nuríríná re uríniniginí, “ ‘Seteno xegʼ wʼamí mʼxʼ umáinowáripaxʼ imóníní.’ riyaiwiarinjo?’” nurírí 24 ewayʼ

xwiyá rípi uríñiniginí, “Ámá axowa míxí niníro xepíxepá níróníróná ení mīweánipa nero mīmianwí upíríríní. ²⁵ Ámá gwí axírí ení míxí niníro xepíxepá níróníróná ení mīweánipa nero xwíámí imónípríríní.” nurírí “Seteno xegí wíamí míxí umáinowáripaxí mimóninagí nání ríá neararíní?” oyaiwípoyínírí ewayí xwiyá apí nurímáná ²⁶ ámí re uríñiniginí, “Seteno ení xegí wíamí t́níní míxí niníro xepíxepá nírónírónáyí wiwaninowa ení meání niníro xopírárí inípríríní.” nurírí ayí xewaninjo nání díní re oyaiwípoyínírí “Setenoyá ení eáninípi t́níní mé omí xopírárí wimínírí ríá yaríní?” oyaiwípoyínírí nání ²⁷ ámí ewayí xwiyá rípi uríñiniginí, “Ámá wo ámá ríá ríní woyá iyá fá urápekíxémínírí nání oyá aníyo nípáwiríná amíná aní xiáwomí gwí níyírí nítímáná amípí oyá ananí urápekíxeniginí.” nurírí ²⁸ ámí re uríñiniginí, “Nioní nepa seararíní. f́wí yarígápiraní, ríperírí inarígápiraní, amípí śpí níní ámá yarígápi Goríxo ananí yokwarímí seainífaríní. ²⁹ E nerí aiwí ámá Goríxoyá kwíyí nání ríperírí méfáyí Goríxo e ríápi ámí wí yokwarímí wiiníámani. Aníní e nimónírí xwiyá meárinípríríní.” uríñiniginí. ³⁰ Ayí rípi nání e uríñiniginí. Goríxoyá kwíyí t́níní imfó míxí umáinowárarínagí aiwí awa Goríxoyá kwíyí ríperírí nímearíro “Jisaso imfó díní xíxéronagí nání imfó wíamí míxí umáinowáraríní.” rarínagífa nání Jisaso xwiyá apí uríñiniginí.

Xínái t́níní xexírímeáowa t́níní náníríní.

31 Jisaso siní aṅfyo ṅweaṅáná xegí xínáí t́nì xogwáowa t́nì nírémónapiro b́aríwámìnì nírómáná “Jisaso ńwíapírì síṅwí oneanìnì.” uráná 32 áamá Jisasomì epíroyí ńwíro mìnì mìnì nṅweaxa pugfá wí re urígfawixìnì, “Aí díxí rínáí t́nì ríríxímeáowa t́nì b́aríwámìnì nírómáná joxí nánì raríṅoì.” uríagfá 33 o “Ewayí xwíyfá bí ríá neararìnì?” oyaiwípoyìnìrì yaríṅf re winṅinigìnì, “Áamá gíyí gí nókí t́nì gí níríxímeáowa t́nìrìnì?” nurìrì 34 áamá mìnì mìnì nṅweaxa pugfáyo síṅwí ńwínìmerfíná re uríṅinigìnì, “Gí inókíwayfíné, níríxímeáowayfíné ríxa t́ ṅweagfá ayoì. 35 Áamá gíyí Goríxo ríṅfyo díṅf níkwíroro xídariḡfáyí ayí gí inókíwáníṅf t́nì gí níríxímeáníṅf t́nì imóníḡfáyírìnì.” uríṅinigìnì.

4

Ewayí ikaxí wítí siyí wiáronf nánìrìnì.

1 Jisaso ámì ipí Gariri imanf t́ṅf e nánì nurì nuréwapíyirì áamá xwé obaxí awí neánìro epíroyí wiaríṅagfá o ewéyo nípíxemoánìrì éf nṅwearì áamá ńnì siní ipí imanf e ṅweaṅáná 2 o nuréwapíyiríná xíxewisí xwíyfá amípí obaxí nánì nuréwapíyirì 3 re uríṅinigìnì, “Arfá époyì. Áamá wo o xegí omíṅfyo axípì wítí siyí ńwíáróa umìnìrì nánì nurì 4 xwíá yuní ikíxeárinìṅe píráníṅf ńwíáróa nurì aiwí wí óf manf pá t́nì piéróáná inf nìbìro míméánf enṅinigìnì. 5 Ámì wí síṅá ínìmì yapíníṅáná xwíá onímíapí seáyì e enáná wiárófíyí xwíá akwínfánáí enḡgì nánì apaxí mé nerápmáná 6 sogwí

nɪwepɪnɪrɪ xaiwɪ anarɪnɪnɪ pɪpɪɪŋɪ mɪwárɪɪŋagɪ nánɪ nɪyɪweánɪrɪ yeáyɪ yárɪɪŋɪnɪnɪ. ⁷ Ámɪ wɪ emɪ pɪpɪɪŋɪ arɪkiárɪnɪɪŋe wiáróɪyɪ emɪ pɪpɪɪŋɪyo dánɪ nerápɪrɪ xɛɪwɪrárɪɪŋagɪ nánɪ wɪtɪ siyɪ apɪ ná mɪwenɪnɪgɪnɪ. ⁸ Ámɪ wɪ xwɪfá nanɪ e wiáróɪyɪ píránɪŋɪ nerápɪrɪ xwé nerɪ ná nɪkɪkɪreánɪrɪnɪnɪ wɪ xwé onɪmɪápɪ nɪwerɪ wɪ xwé obaxɪ nɪwerɪ wɪ aga dɪŋɪ nɪmori fá mɪropaxɪ wenɪnɪgɪnɪ.” nurɪrɪ ⁹ ámɪ re urɪɪŋɪnɪnɪ, “Seyɪné wɪtɪ siyɪ nánɪ nionɪ ewayɪ xwɪyɪfá rɪfá apɪ nánɪ arɪfá ókiarɪ nɪmónɪpoyɪ.” urɪɪŋɪnɪnɪ.

Enɪnɪnɪ rɪnɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxɛnɪ ewayɪ ikaxɪ urɪɪŋɪ nánɪrɪnɪnɪ.

¹⁰ Idáná o xegɪpɪ ɪweanɪáná wɪepɪsarɪɪŋowa wé wúkaú sɪkwɪ waú tɪnɪ ámá wɪ xɪo tɪnɪ emearɪgɪfáyɪ tɪnɪ wigɪpɪ ewayɪ xwɪyɪfá xɪo rɪpɪ nánɪ yarɪɪŋɪ wiarɪnɪnɪ ¹¹ o re urɪɪŋɪnɪnɪ, “Xwɪyɪfá Gorɪxɪo seyɪné xɪo xegɪ xwɪoxɪyo mɪmeámɪ nerɪ seamenɪweanɪfá nánɪ enɪnɪnɪ dánɪ ɪnɪmɪ ɪmónɪŋɪpɪ nionɪ rɪxa wɪfá searókɪamoarɪɪŋɪnɪ. E nerɪ aɪwɪ ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wigɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyo nionɪ uréwapɪyarɪnɪnɪ mɪkɪpɪ arɪfá mɪnɪ ewayɪ xwɪyɪfá rarɪɪŋápɪnɪ arɪfá niarɪɪŋoɪ. ¹² Ayɪ rɪpɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfáni urarɪɪŋɪnɪ. Gorɪxoyá xwɪyɪfá wɪfá rókɪamoagɪ Aɪsaiaoyɪ rɪnɪŋo ámá nionɪ dɪŋɪ mɪnɪkwɪró wigɪ dɪŋɪ tɪnɪ néra warɪgɪfáyɪ nánɪ enɪnɪnɪ nɪrɪrɪ rɪwamɪŋɪ re eaɪnɪgɪnɪ, ‘Ámá ayɪ wigɪ uyɪnɪf yarɪgɪfápɪ rɪwɪmɪnɪnɪ mamóánáyɪ Gorɪxɪo yokwarɪmɪ wiɪnɪgɪnɪrɪ ewayɪ xwɪyɪfá arɪfá nɪwɪrɪnɪnɪ arɪfá nɪwɪro aɪwɪ nɪjɪfá mɪmónɪ ero sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪnɪnɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪro aɪwɪ dɪŋɪ mɪmó ero epɪrɪ nánɪ ewayɪ xwɪyɪfáni urɪnɪfárɪnɪ.’ Aɪsaiao

eníná ríwamíñf e eañpí tñni xixeni nioni xixeni e yaríñni.” uríñnigíni.

Ewayí ikaxí wití siyí wiáronf mfkípi nániríni.

¹³ O ámi re uríñnigíni, “Soyíné ewayí xwíyá nioni ríápi sñni majá rimóníñoi? Ewayí xwíyá api nífá mimónipa nerínáyí, ewayí xwíyá nioni raríñá nípini aríge nerí nífá imónípíraríni? Mfkípi áwanf osearímínirí raríñni. ¹⁴ Ámá wití siyí wiároaríñoyí xwíyá Goríxo nání wáf nemerí urímearíñóníñf imóníni. ¹⁵ Ámá wí wití siyí ópá tñni piéropí ñf nìbiri manaríñfíñíñf imóníni. Ayí xwíyá Goríxo nání aríá wíápi Seteno ayí Goríxo nání ññf mopíríxínirí aññni nìbiri píripírí nìwiri emí míméámí yaríñríni. ¹⁶ Ámá ámi wí wití siyí sññá ínimí yapíññáná seáyí e xwíá onímíápi enáná wiárófíñíñf imóníni. Ayí xwíyá Goríxo nání aríá nìwiróná yayí nìwiníri nìxídaníro yaríná ¹⁷ xwíyá ná ínimí pípiñíñíñf mìwáríñagí nání aññf xídarígfámani. Xwíyá Goríxo nání xídaníro yaríñagí nání ámá wí nìbiri nepa ení neáníro ríá xídaríñoiníri iwamíó nìwíwapíyirí xeaníñf wikeáraná apaxí mé pñni wiárarígfáriní. ¹⁸ Ámá ámi wí wití siyí emí pípiñf aríkiáríñíñe wiárófíñíñf imóníni. Ayí ení xwíyá Goríxo nání aríá nìwiro aiwí ¹⁹ amípí xwíáyo ññf nání ññf obíboxí nímoro ‘Amípí wí nioni mìnímúropa onini.’ nìyaiwiro amípí wí nání ‘Aríge níméanfáraní?’ nìyaiwia nurínáyí wití emí nerápirí xewíráraríñf yapí nímóníro aiwá ná míkíkíreánaríñf yapí imónarígfáriní. ²⁰ Ámá ámi wí wití siyí xwíá

nanj ímóniŋe wiáróyínŋí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání arfá nŋwiro dŋŋí nŋkwíroro pírániŋí nŋxídiróná wití siyí aiwá ná wí xwé onimiápi werí wí xwé obaxí werí wí aga dŋŋí nŋmori íá mŋropaxí werí yariŋyínŋí imónini.” Ewayí xwiyá mŋkípi nání áwanj e uriŋniŋini.

Ewayí ikaxí ramixí nánirini.

²¹ O wiepiŋsarŋowa “Ámá ayo aniŋí yumí winíárini.” yaiwipírŋixiniŋi sŋni ewayí xwiyá nání áwanj nurírná re uriŋniŋini, “ ‘Ámá ramixí nŋmíxárománá sŋxí xwé wá nŋmearí upíxákwiárípiŋixini.’ riyaiwiarŋoi? ‘Pienj íkwianŋwíyo ínŋmí tŋpírŋixini.’ riyaiwiarŋoi? Oweoi, íkwianŋwíyo siŋánŋí e taríŋíárini.” nurirí ²² re uriŋniŋini, “Xwiyá enjíná dání Gorixo xío xegí xwioxíyo mŋmeámí nerí seameŋweanfa nání ínŋmí imóniŋípiŋraní, amípi píniŋ imóniŋípiŋraní, nŋpini siŋání imóniníárini. ²³ Xwiyá nioni searariŋápi nání arfá ókiarí nŋmónípoi.” nurirí ²⁴⁻²⁵ re uriŋniŋini, “Arfá nŋnirírná dŋŋí pírániŋí nŋmoro arfá niríni. E nerírnáyí, Gorixoyá dŋŋí tŋniŋ níjía nŋmóniro sŋni dŋŋí pírániŋí nŋmoro arfá nŋnia nurírnáyí, oyá dŋŋí tŋniŋ níjía ámi wíniŋ nŋmóga upíríárini. E mepa nerírnáyí, píne nioni searariŋápi rŋwímiŋi mamoro íkí nemoro nerírnáyí, xwiyá Gorixo nánípi níjía wí imónípiŋfámani. Xwiyá Gorixo nánípi níjía onimiápi imóníŋíáyí aí xewanŋo ámi píŋípiŋí winíárini.” uriŋniŋini.

Ewayí ikaxí wití siyí xegípi erápiŋí nánirini.

26 O sini áamá e ηweagfá n̄iyoni xwiyfá Gorixo xwioxfyo m̄imeámf neri umen̄weanfá nán̄ip̄i nuriríná ámi ewayf xwiyfá bi nuriri re ur̄in̄iniḡini, “Gorixo xfo xegf xwioxfyo m̄imeámf neri seamen̄weanf̄ap̄i re imón̄ini. Ámá wo om̄in̄fyo nán̄i nur̄i witf siyf n̄iwiaróa núisáná 27 sá wer̄i wiáp̄n̄mear̄i yarfná witf siyf r̄ixa neráp̄iri xwé neri o ‘Arige neráp̄iri r̄ia peyar̄ini?’ yaiwiarfná 28 xegf̄ip̄i xwfáyo dán̄i n̄ipeyiri iw̄f niga n̄iyiri siyf neri ná n̄ik̄ik̄ireága n̄ipeyiri 29 yóf éáná r̄ixa mipaxf en̄aḡi n̄win̄irfná kirá n̄mear̄i m̄iwákwím̄f yar̄in̄ir̄ini.” ur̄in̄iniḡini. Gorixo xegf xwioxfyo m̄imeámf neri umen̄weanf̄ap̄i ax̄ip̄i iwamfó nerfná ayf diñf “Arige nerfná xwé imón̄in̄fár̄ini?” n̄iyaiwiro aiw̄i “Xegf̄ip̄i xwé imón̄in̄fár̄ini.” oyaiwípoȳin̄iri nán̄i e ur̄in̄iniḡini.

Ewayf ikaxf masité siyf nán̄ir̄ini.

30 Ámi re ur̄in̄iniḡini, “Pí pí ewayf xwiyfá n̄ir̄irane Gorixo xwioxfyo m̄imeámf neri neamen̄weanf̄ap̄i nán̄i ran̄fw̄ini? 31 O n̄ib̄iri neamen̄weanf̄ap̄i masité aiwá siyf̄in̄in̄f̄ imón̄ini. Masité aiwá siyf nuriríná aga on̄imiápiá wiároarigfá aiw̄i 32 neráp̄imáná xwé neri aiwá n̄in̄i negf om̄in̄fyo yar̄in̄ip̄imi seáyi e n̄imúrori reñf sepiá wiexáraráná in̄f n̄ib̄iri yéw̄f ín̄ir̄iwám̄ini tar̄in̄ir̄ini.” ur̄in̄iniḡini. Ayf “Iwamfóyf nene on̄imiápi neri aiw̄i r̄fwéná ámá xwé obaxene Gorixo neamen̄weanf̄ar̄ini.” oyaiwípoȳin̄iri e ur̄in̄iniḡini. 33 Xwiyfá Gorixo xwioxfyo m̄imeámf neri umen̄weanf̄ap̄i nán̄i

nuriríná áamá ayí aríá wipaxípi t́nì xixenì
 ewayí xwiyíá obaxí axípt́nìnjí imónìnjí nura
 nurì ³⁴ sìnjání áwanj́ bì murí ewayí xwiyíání
 nura nurì aiwì wiepísarìjowá t́nìnjì nìjwearíná
 ewayí xwiyíá x́o urarìnjí ḿkípi nánì áwanj́
 urayìnjìnjì.

*Ipí imeaḿkwí yarìjagi samìnjí imìxìnjí
 nánìrìnjì.*

³⁵ O ewayí xwiyíá nura núísáná śápi t́nì axíná
 xegí wiepísarìjowamì re urìnjìnjìnjì, “Ipíyo
 j́arìwámìnjì oxemoaneyì.” uráná ³⁶ awa áamá
 obaxí e awí eánìgíáyo ṕnì nìwiárìmì ewé Jisaso
 éf nìjwearì e dánì ṕné uréwapìyarìjípámì
 enì nìpìxemoánìro Jisaso t́nì nuro ewé wí
 enì awa t́nì waríná re enìnjìnjì. ³⁷ Ríwìpí
 b́rì iniìgí enì imeaḿkwí erì neríná ewéyo
 m̀imeámí yaríná ewéyo iniìgí rìxa nìróga
 wiápínìmeaarìjagi nìwìnjìro ³⁸ Jisaso ewé
 íkwémìnjìmìnjì íkwianwíyo sá wenomì saiwiárí
 nìwìro re urìgíawìxìnjì, “Nearéwapìyarìjoxìnjì,
 none rìxa iniìgí namianìrì yarìjwáyo! Joxì d̀njí
 nìmori rìwenìnjì?” uráná ³⁹ o nìwiápínìmearì re
 enìnjìnjì. “Ríwìpí samìnjí oweárìnjì.” rìrì “Iniìgí
 imeaḿkwí yarìjípì enì samìnjí oweárìnjì.” rìrì
 éáná apaxí mé ríwìpí samìnjí werì iniìgí enì
 samìnjí werì yáráná ⁴⁰ re urìnjìnjìnjì, “Soyíné
 pí nánì wáyí seainarìnjì? D̀njí m̀nìkwíropa
 nero nánì wáyí rìseainarìnjì?” uríagi ⁴¹ awa
 óf níkarìnjìro nánì wigípi re rìnjìgíawìxìnjì,
 “Pí áamáoríanjì? Imìnjí t́nì iniìgí t́nì o ráná
 arìre ámánìnjí aríá nìwìrì samìnjí ríá wenjì?”
 rìnjìgíawìxìnjì.

5

Imító obaxí xixéroarịjomi mịxí umáinịjị nánirini.

¹ Jisaso t́nị xegí wiep+sarịjowa t́nị nuro ipí yoí Gaririyo j́ar+wámịnị ámá wigí yoí Gegesayí ańyo niwiékínimearo ² o rịxa ewéyo dáni ayoááná re enịnigini. Rịxa ámá imító dịjị xixéroarịjị wo ámá xwáripáyo dáni nweapiri Jisasomi niwímeari ³ —O ámá xwáripáyo anịjị e weagorini. Ámá wí ainixí aí t́nị aí gwí mijáripaxí yaǵorini. ⁴ Íníná ainixí t́nị gwí xaiwí wirí t́nị síkwíyo t́nị wéyo t́nị j́ararịjaǵa aiwi o naríkiárimi wagorini. Ámá wí enị neániro omi xayipemixipaxí yaǵomani. ⁵ Xegípi anịjị xwáripáyo niñwearíná ikwáwiyíná áríwiyíná d́wí t́jị e dáni makíríwí nímóa nurí síj́a nimeari pírí nuyíkíga wagorini. ⁶ O Jisaso j́amị barịjagị niwini nírí niweri wauní niwikáriniri ⁷⁻⁸ Jisaso manj́ t́nị “Ámá romi imíoyíné sini dịjị mịxixéropani. Ṕnị wiárípoyi.” urarịjagị o xwamiání niwiri “Jisasoxi pí neaiminiri barịjini?” nuriri “Gorixo njwá amipí niyoní seáyí e múrojomí xewaxoxirini. Wauní siarịjagwi nání Gorixoyá síjwíyo dáni ‘Rínịjị wí seaiapimiméini.’ nearei.” uríaǵa ⁹ Jisaso yarịjị “Segí yoí pírinini?” wíáná imíowa re uríaǵawixini, “None xwé obaxí mírónịjagwi nání yoí Rijoniyi —Yoí ḿkí ayí mịxí nání xwé obaxí gwí mónariǵa nánirini. Yoí Rijoniyi riniñwini.” nuriro ¹⁰ wauní niwiro aríki “Xwá t́yo dáni imíone

mîxí mîneamáinowáripáni.” nurîro ¹¹ odîpî
 aga xwé obaxí bî dîwí wîyo miaúrârfî ninîro
 aiwá narîŋagí nîwînrîro ¹² wauní rîxîŋí
 re urîgíawixîní, “Imíone odîpîyo rîwíminî
 nîrómáná dîŋí oxîxéropoyînrî sîŋwí neanei.”
 urîagí ¹³ Jîsaso xe dîŋí oxîxéropoyînrî
 sîŋwí wînáná imíó áamá omî dîŋí xîxérogíapî
 nîmîxearo ámî odîpîyómîní xîxéroáná re
 egíawixîní. Pîmaní éfî roŋí wî e aŋîní wéféyí
 wiárfî síwá nero anîŋîní ipîyo nîpiéroro pîyí
 egíawixîní. Odîpî ayí wonî maríáí, 2,000 pîyí
 egíawixîní. ¹⁴ E éáná áamá odîpî mearîgíáyí aŋîní
 nuro odîpî éfápi nánî aŋí e ŋweagíáyo áwaní
 nurárimî nuro omîŋí tîŋí e yarîgíáyo enî áwaní
 nura eméáná áamá nîní “Pî ríá eŋoí?” nîyaiwîro
 sîŋwí wînanîro nuro ¹⁵ Jîsaso tîŋí e nîrémoro
 wenîŋí éféyí wînîgíawixîní. Áamá imíó dîŋí
 xîxéroarîŋo xegí yarîŋípa mé dîŋí síxí nînrî aikí
 nîyînrî rîwo éfî ŋweaŋagî nîwînrîro xámi imíó
 obaxí dîŋí xîxérogíá nánî “Nepa imíó xîxéroago
 oríani?” nîyaiwîro wáyí yaríná ¹⁶ áamá Jîsaso
 imíó mîxí umáinowárfagî wînfáyí repîyí nîwîro
 imíó sayá meago éfîpi nánî tîní odîpî éfápi nánî
 tîní repîyí wíáná ¹⁷ Jîsasomî wauní nîwîro re
 urîgíawixîní, “Negí xwíá re pîní nîneawiárimî
 ui.” uráná ¹⁸ o rîxa ewéyo pîxemoánîmînrî
 yaríná imíó dîŋí xîxérofo wauní nurîrí “Nionî
 enî joxî tîní waníwií.” urarîŋagî aiwî ¹⁹ Jîsaso
 nionî tîní xe ounîrí sîŋwí mîwînrîpa nerî re
 urîŋînîgîní, “Dîxí aŋí e nánî nurî dîxí á máyo
 Ámînáonî ayá nîrîrîmîxîrí síápi nánî áwaní nura
 úríxîní.” urîagî ²⁰ o nurî aŋí Dekaporîsîyo apî

apí níkwíróga uníṅfyo áwanf nura nemerí amípí Jisaso wífpí nání áwanf nura emearfná amá nfní dṅf ududf níwinírí “Arige nerí nanf éorfaní?” yaiwiagfáríní.

Apíxí ragf aníṅf pwaríṅf wími tfní miái penf wími tfní nanf imíxíṅf náníríní.

²¹ Jisaso tfní xegf wiepísaríṅowa tfní ámi ewéyo núfasáná ipíyo jfaríwámíní níwiékínimearo ewéyo dání nayoaro ipí tṅf aṅwí e ronáná amá obaxf níbírí Jisaso tṅf e epíroyf yarfná ²² amá wo —O Judayíyá rotú aṅf wíyo amfnáo nímonírí menweaṅoríní. Xegf yoí Jairasoyí ríníṅoríní. O níbírí Jisasomí síṅwí níwínífná oyá síkwf tṅf aṅwí e mṅf xwíáyo níkwírorí waunf níwikárínírí ²³ waunf xwíyá re uríṅnigíní, “Gf miái ríxa aṅwí ayo nípepaxf ení. Í nanf nerí síṅf uní nání joxí níbírí wé seáyí e ikwíáreí.” uríagí ²⁴ Jisaso o tfní nawíní úáná amá nfní níxídíro íkwíkwierf warfná re eníṅnigíní. ²⁵ Apíxí wí —Í xegf ragf aníṅf pwarfná xwiogwí wé wúkaú síkwf waú múroníríní. ²⁶ Í nanf onímíxípoyínírí xwírí obaxíyo nígwí ayá wí níroaayírí mṅní níwírí aí rfníṅf winaríṅfpí nanf bṅ onímíapí mé níyípeí yaríṅfíní. Xegf nígwí anípá imóníṅagí aí amí wíní míxíníṅf yomíxaríḡfíní. ²⁷⁻²⁸ Í Jisaso nání arfá níwífná “Oyá iyáyo aí amáf níronífnáyf amí nanf emfní.” níyaiwia níbírí amá epíroyf egfáyo áwíní e nídakwírí rfwími dání wé íeapá nerí oyá iyá amáf róníṅnigíní. ²⁹ Amáf rónáná ragf aníṅf pwaríṅfpí yeáyf síkiáríṅnigíní. Ragf yeáyf

sikiárʼagɨ naineniri re yaiwiŋinigiŋi, “Rixa nanɨ riyini réni?” yaiwiarʼná ³⁰ Jisaso niʼfá nimóniri “Enɨ eániŋɨ nioniyá bi ninowárimɨ ipɨ ruŋoi?” niyaiwiri nikiŋimóniri re riŋinigiŋi, “Gɨ iyáyo amáʼ go rónigoɨ?” ráná ³¹ xegɨ wiepɨsarŋowa re urigʼawixini, “Joxi áamá epɨroyɨ nɨsiro ikwi kwierɨ nɨsiga warʼná pí nani ‘Go gɨ iyáyo amáʼ nironigoɨ?’ rarŋini?” urʼagʼa ³² apɨxɨ e wíimɨ sŋwɨ winimiri nani sagagɨ emearŋagɨ ³³ í “Jisaso píranŋiŋi nimixʼrini.” niyaiwiri wáyɨ neri enɨ óʼ néra nibiri Jisasomi agwɨrɨwáminɨ waunɨ niwikáriniri miŋɨ xwʼáyo ni kwɨrorɨ xʼí épi nani wʼá rókiamónʼagɨ ³⁴ Jisaso re urŋinigiŋi, “Ineyi, jíxi dŋŋɨ ninikwɨrorŋipimi dani erkiemeánini. Simixɨ ayá sinarŋipɨ ámi wí sininfá meŋagɨ nani ámi ayá bi mɨsinɨ kikiʼfá néra ui.” nuriri ³⁵ sɨni imɨ e urarʼná sɨni miáí simixɨ weŋe mɨrémopa nerʼná áamá wí rotú anɨ mewenoyá anɨ e dani nibiro Jisaso nani re urémeagʼawixini, “Nearéwapɨyarŋomi sɨni ayá wí murŋweapani. Dixɨ miáí rixa peŋoi.” urarʼná ³⁶ Jisaso arʼfá e niwiri rotú anɨ mewenomi re urŋinigiŋi, “E neri aiwi wáyɨ mepani. Dŋŋini ninikwɨróa ui.” nuriri ³⁷ áamá nini e nurakionwɨrámáná aiwi “Pitao tɨni Jemiso tɨni xogwáo Jono tɨni awa nioni tɨni xe obɨpoyiniri sŋwɨ owinimini.” niyaiwiri nuro ³⁸ rotú anɨ mewenoyá anɨ e nɨrémoro Jisaso yaiwinŋiŋi niniri rinarŋagɨ arʼfá niwiri wí yeyi nira warʼná wí ŋwapé rarŋagʼa niwiniri ³⁹ anɨyo ni páwiri re urŋinigiŋi, “Pí nani ŋwɨ earo yeyi ri ro yarŋoi? Miáí rixa peŋoniri

ɲwí rímiéaríŋoi? Í sa sá went.” nurírí ⁴⁰ ríprá nura waríná o áamá níní emí mímíxeámí nerí miáími xaníyaú t́níní omí kumíxínarígí wáú wo awa t́níní aŋí awawá ikwíróníŋí miáí wenj́wámí nípáwiro ⁴¹ Jisaso miáími wéyo f́a nímáxírírí xegí ṕíné t́níní “Tarita kumi.” nurírí —Ayí agapíné “Miá ríyí wiápínímeai.” uraríŋwápi náníríní. E uráná re enj́nigíní. ⁴² Í ríxa níwiápínímeari xegí xwiogwí wé wúkaú síkwí wáú enagí nání ríxa níwiápínímeari aŋí yaríná ayí síŕ nípíkíníro “Aríge ámi ŕa wiápínímeanj́oi?” níyaiwiro ududí yaríná ⁴³ Jisaso ɲwí ikaxí re uríŋínigíní, “Nioní éápi áamá wíyo áwanj́ murípa épiyí.” nurírí “Ími aiwá bí míní wípíyí.” uríŋínigíní.

6

Ámá xegí aŋí e dánj́yí ŕwí umogíá náníríní.

¹ Jisaso aŋí e ṕíní níwiárímí úáná xegí wiepísariŋowa níxída nuro o t́níní xegí aŋí e nírémoro níŋweaǵasáná ² ríxa Sabaríá imóníŋáná o nuri rotú aŋíyo nípáwiri xwíyíá Goríxoyá uréwapíyaríná áamá aríá wííáyí síŕ nípíkíníro xwioxíyo dání ŕa níwóroa nuro re rínígíawixíní, “Ro xwíyíá apí ge ŕa níj́á imónígoi? Níj́á oyá pí níj́ápi ŕa neaíwapíyaríní? Emímí o yaríŋípi aríge níj́á imóníŋíríní? Oweoi, re dánj́oríní. Nenéníŋí imóníní. ³ Ámá ro xegí omíŋí sa aŋí mírariŋoríní. Sa Mariaí xewaxoríní. Xegí xexírímeáowa wigí yoí Jemiso t́níní Josiso t́níní Judaso t́níní Saimono t́níní. Xexírímeáíwa nene t́níní ení nawíní míŋweapa reŋoi? Aríge nímonírí

nearéwapiyarini?” niriḡa nuro “Aríá miwipani.” niriḡa nuro wigí xwioxíyo dáni wikí niwóga warína
 4 Jisaso xewaniḡo nani nuriḡa wigí rariḡápi tini xixeni re uriḡinigiḡi, “Ámá aḡí midánḡyí Gorixoyá wíá urókiamoaríḡáyo aríá umónaríḡá aí wigí e dánḡyí tini xexirímeáyí tini ‘Sa negí amáorini.’ niriḡa nuro aríá umónaríḡámani.” nuriḡi 5 e emimí miwíwapiyipaxí enaḡi aí amá simixí yaríḡá wíyoni wé seáyí e niwikwiariri nanḡ imixiḡinigiḡi. 6 E nerína o ayí diḡí miwikwíropa nero aríá mumónaríḡaḡa nani ududí winiḡinigiḡi.

Wiep̄sar̄iḡowa wá ur̄imé̄poȳin̄ri urowár̄iḡ nán̄riḡi.

O aḡí api api ikwíróniḡí wíyí wíyoni nemiḡ xwiyíá Gorixoyá nuréwapiya nemiḡna 7 xegí wiep̄sar̄iḡowa wé wúkaú síkwí waú awami “Awí eán̄poyi.” nuriḡi waú waú xixegíni up̄ri nani níkumixiri niwáririna imíoyo m̄xí umáinowár̄ip̄ri enḡ síxí eániḡí bi xixegíni enḡ síxí neám̄xowár̄iri 8 ḡwí ikaxí re uriḡinigiḡi, “Wagwí wagwí aḡí wíyí wíyo wá nemiḡo ‘Gorixoyá xwioxíyo ḡweaníwá aḡwi ayo enaḡi nani seyíné uyíniḡ néra waríḡápi ríwímini n̄mamoro n̄san̄ro ḡweá̄rixini.’ nuriḡa nuro am̄pí wí n̄meám̄i mupani. Aiwá birani, árupianḡi wúran̄i, niḡwí wowí birani, bi n̄meám̄i mupani. Xoyíwani eranḡi nuriḡa upoyi. 9 Síkwí sú niyiniḡo aiwi iyíá wúkaú miḡaniḡani. 10 Wagwí wagwí aḡí wí e n̄remorina amá wo ‘Awagwí anani n̄wiap̄iri sá wépiyi.’ earí o t̄niniḡi sá niwém̄i úisixini. Sini aḡí e ikwíróniḡipimi

nuréwapiyiríná anj axiwámíni sá wéfríxíni.”
 nuriri ¹¹ re uríñiniginí, “Anj bimi soyíné
 niseaipemeámí mupa ero arfá mipseipa ero
 éánáyí, anj apimi ríxa píní níwiárimí nuríná
 síkwí sú níwiríro xwáfá síkí yeáyí xéníñipi pírí
 níwiaíkiárimí úfríxíni. Ámá anj apimi ñweáyí
 díñí re yaiwipírí ‘Newaníñene íkáríníñwáyí
 nání awaú Goríxo nene nání xwíríá winíni
 nání iyí riyáríi?’ yaiwipírí nání xwáfá síkí
 síkwíyo xéníñipi pírí wiaíkiáfríxíni.” Sekaxí
 e urowáraná ¹² wiepísariñowa waú waú
 níkumíxínimí numiro wáf nura nemeróná
 repíyí re wigfawixíni, “Seyíné uyíni néra
 warígápi emí nímoró nisaníro ñweáfríxíni.”
 repíyí e nuríro ¹³ ámá obaxíyo imfó rfwíyo
 nírómáná díñí xixéoríñipi míxí numáinowára
 nuro ámá obaxí símíxí wiaríñíyo ení raní tñí
 gíni níwíro nanj nímxá ugáfawixíni.

Jono wayí numeaiá uñomí pikíjáfá nániríni.

¹⁴ Míxí ináyí Xerotoyí ríníño Jisasoyá
 wiepísariñowa e néra emearíná anj níyoní
 “Jisaso e yaríni. E yaríni.” rínaríñagíá
 o arfá níwirí ñweañáná ámá wí emímí
 Jisaso yaríñipi nání re níriga ugáfawixíni,
 “Jono wayí níneameaiá wago peño ámi
 níwiápnímearí Jisaso nímonírí nání emímí
 apí ríá éwapínaríni?” e níriga waríná ¹⁵ ámá
 wí re níriga ugáfawixíni, “Iraijao —O xwíyíá
 Goríxoyá wáfá nearókiamoagíá wo síní mípé
 yaríná Goríxo níwirímeámí anjnamí nání
 peyinoríni. O níwepínírí emímí apí ríá yaríni?”
 níriga waríná ámá wí re níriga ugáfawixíni,

“Gorixoyá xwiyá eníná wáá nearókiamoagfániní
 imóniní wo rfaní?” nriḡa warfná ¹⁶ mīxí ináy
 Xeroto áamá Jisaso nání xwiyá xixegfni nira
 warinḡaḡa arfá nīwiri aiwi re rayinḡinḡiní,
 “Jono wayf numeaiia wago, nioní sinwḡ mīnḡ
 wákwīnḡáo rīxa nīwiápnīmearí emīmḡ apí
 yarini.” rayinḡinḡiní. ¹⁷⁻¹⁸ Pí nání? Ayf rīpí
 nánirini. Xámí o xegf xexirfmeáo Piripoyí
 rinḡoyá apīxí Xerodiasíyí rinḡinḡí nurápirí
 nīmearí nḡeanáná Jono re urayinḡinḡiní, “Joxí
 dīxí rīrīxímeáo xiepí nurápirí nīmearfnáyf
 ‘Nīpīkwini enārini?’ rīsimónarini?” urayarḡaḡí
 mīxí ináy Xeroto áamá wíyo “Jonomí fá xépoí.”
 uowáráná awa nuro Jonomí fá nīxero gwí nīyiro
 nīmeámí nībīro kírapusf anḡyó wáráná ¹⁹⁻²⁰ mīxí
 ináy Xerotomí xiepí Xerodiasí Jono nání
 sfmḡ xwanḡwḡ níkwónirí arfkí “Rīxa opīkīpoí.”
 rarḡaḡí aí Xeroto “Jono áamá wé róninḡorini. Áamá
 nḡwá Gorixo uowárénapinḡorani?” nīyaiwiri
 wáyf winarḡaḡí nání xiepímí pīrf nurakirí
 Jonomí kírapusf anḡyó nīwárirí aiwi omí e
 dání éf numínirí nīnḡwearfná pīné Jonoyá arfá
 wimínirí nání nīwimónirí “O nepa nīrarini.”
 nīyaiwiri aí apīxí nání wimónarḡaḡí nání
 dīnḡí ududf nīwinirí “Arí emfīni?” nīyaiwiri
 nīnḡwanḡisáná ²¹ sfá xínái xirḡnḡyí imónáná
 Xerodiasí o aiwá xwé rīyamí nīyárimáná áamá
 áminá Gariri pīropenisḡyó menḡweagfáwamí tḡní
 o xegf simḡnḡí wīnarḡḡá xiráóninḡí imónḡḡáwamí
 tḡní o xegf gapīmanowamí tḡní wáf urepearfḡaḡí
 í sḡnḡwḡ e nīwinirí re yaiwīnḡinḡiní, “Rīxa ḡf
 oxomí yapf wīwapīyáná xewanḡo Jonomí

nɪpɪkɪnɪŋoɪ.” nɪyɪwɪrɪ Xeroto tɪnɪ áamáowa tɪnɪ rɪxa awí neánɪro aɪwá narɪná í xegɪ xemiáími re urowárɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jíxɪ ápo tɪŋɪ e nánɪ nurɪ sɪmɪnɪŋɪ eɪ.” urowáráná ²² í nɪpáwɪrɪ sɪmɪnɪŋɪ yarɪná mɪxɪ ináyɪ Xeroto tɪnɪ áamá o tɪnɪ aɪwá narɪgɪfáwa tɪnɪ sɪmɪnɪŋɪ í yarɪŋɪpɪ nánɪ yayɪ nɪwɪnɪrɪ nánɪ Xeroto ími re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jíxɪ pí pí nánɪ sɪmónɪfɪpɪ nánɪ yarɪŋɪ níaná ananɪ sɪapɪmɪfɪnɪ.” nurɪrɪ ²³ ámi xwɪfá e dánɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jíxɪ xwɪfá nionɪ menɟweanɟapɪ nánɪ ‘Áwɪnɪ e nepayorɪ mɪdánɪ niapɪ.’ nɪránáyɪ ananɪ nɪsɪapɪmɪfɪnɪ.” uráná ²⁴ í nɪpeyearɪ xɪnáiimi re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Inóke, pí nánɪ yarɪŋɪ wɪmɪnɪrénɪ?” uráná xɪnái re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jono wayɪ numeaiia warɪŋo nánɪ ‘Sɪŋwɪ mɪŋɪ nɪwákɪwɪrɪ niapɪ.’ ureɪ.” uráná ²⁵ xemiái ámi mɪrɪf nɪpáwɪrɪ mɪxɪ ináyomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Níínɪ re nɪmónarɪnɪ, ‘Anɟnɪ Jono wayɪ numeaiia warɪŋomɪ sɪŋwɪ mɪŋɪ nɪwákɪwɪrɪ mɪŋo pɪrerɪxɪ wɪnamɪ nɪkwɪárɪrɪ nɪmeámɪ nɪbɪrɪ niapɪ.’ nɪmónarɪnɪ.” uráná ²⁶ o Jono nánɪ dɪŋɪ sɪpɪ nɪwɪrɪ aɪwɪ miáími xwɪfá e dánɪ áamá o tɪnɪ aɪwá narɪgɪfáwa arɪfá enáná urɪŋɪpɪ nánɪ ayá nɪwɪnɪrɪ “Oweoɪ.” murɪpaxɪ nɪwɪmónɪrɪ re enɟɪnɪgɪnɪ. ²⁷ Xegɪ sɪmɪŋɪ wɪnarɪŋɪ womɪ sekaxɪ re urowárɪŋɪnɪgɪnɪ, “Jonomɪ sɪŋwɪ mɪŋɪ nɪwákɪwɪrɪ nɪmeámɪ beɪ.” urowáráná o nurɪ kɪrapusɪ anɟyo nɪpáwɪrɪ e sɪŋwɪ mɪŋɪ nɪwákɪwɪrɪ pɪrerɪxɪyo nɪkwɪárɪrɪ ²⁸ nɪmeámɪ nɪbɪrɪ miáími mɪnɪ wíaná í nurápɪmɪ nurɪ xɪnáiimi mɪnɪ wíaná í “Rɪxa rɪwo rɪpɪkɪoɪ?” yɪwɪŋɪnɪgɪnɪ. ²⁹ E éáná Jonoyá wɪepɪsarɪŋowa arɪfá nɪwɪro náonɪ nɪménapɪro nɪmeámɪ nuro

xwíá weyárigfawixini. Xeroto Jonomi pikinj enagi nani Jisaso ríwíyo emimí yaríná o re yaiwiagfirini, “Nioni Jono wayí numeaiá wago sinwí mñj wákwináo niwiápñmeari áamá Jisaso rññjo nimóniri emimí ríá yarini?” yaiwiagfirini.

Áamá 5,000 ayo aiwá winj nánirini.

³⁰ E yaiwiaríná áamá Jisaso wá urowárñowa ámi nibiro o tñni nerimeánro añj apí apimi wa emegfápi nani omi repiyí wirowíyá amipí wa nuréwapiya emegfápi nani repiyí wirowíyá nésáná ³¹ Jisaso áamá obaxí omi sinwí winanro nani birí uro yayarinagfa xó tñni xegí wiepísarñowa tñni aiwá mññpaxí wiarinagj nani wiepísarñowami re urññnigini, “Nonen áamá dñj meañe nani nurane kikiá bi onweaneyi.” nuriri ³² ewéyo nipixemoánro wigipi áamá dñj meañe nani waríná ³³ áamá wí añj niyoní dani wenñj éfáyí awa ewéyo pwarinagfa niwinro mí nómixiro aññni xwíáyo nuro xámi niremoró ñweañáná ³⁴ Jisaso ríwíyo niremorí ewéyo dani nayoari áamá xwé ayá wí epíroyí yarinagfa niwiniri áamá ayí sipísipí xiáwo mayñññj nimónro píranññ mññweapaxí imónñññ niwiniri nani ayá niriññññ amipí obaxí nani nuréwapiya nurí ³⁵ nuréwapiya núśáná eñáná sfápi tñni xegí wiepísarñowa añwi e nibiro re urígfawixini, “Ríxa sfáriní. Re añj wí mayí e enagi nani ³⁶ áamá añj ami ami mirññññyo nani numiro aiwá bí nero nipíri nani urowarpei.” uríagfa aí ³⁷ Jisaso re urññnigini, “Aiwá nipíri nani sewanñoyíné

mĩni wípoyi.” uríagi awa re urígfawixini, “Aiwá mĩni wiani náni nurane bisfkerfá (Aiwá nĩni náni nĩrĩrĩná Judayf bisfkerfái ragfárinĩ.) bisfkerfá náni bĩ neranéná óf inĩnjf 200 mĩni nĩwirane urápanĩréwini?” uríagfá ³⁸ o re urĩnjnigini, “Bisfkerfá arari tĩgfoyfnerini? Sĩjwfwĩnaúpoyi.” uráná awa sĩjwfwfwĩnaumi nĩbĩro “Bisfkerfá wé wú nũni enjáná peyf ná waũnrini.” uríagfá ³⁹ o awami “Ámá nĩyoni sekaxĩ re urĩpoyi, ‘Aráyo miaúrarf niga uro éf nĩjweaxa uro époyi.’ urĩpoyi.” uríagi ⁴⁰ ayf miaúrarf niga nurfná wĩ ámá 50 miaúrarf inĩro wĩ ámá 100 miaúrarf inĩro nėra úáná ⁴¹ Jisaso re enĩnjnigini. Bisfkerfá wé wú nũni enĩpĩ nĩmeari peyf waũni enĩwaú enĩ nĩmeari sĩjwfwf anĩnamĩ nanánĩrĩná Gorĩxomĩ aiwápi náni yayf nĩwimáná kĩkwĩrĩmĩ nėra nuri xegf wĩepĩsarĩjowa yanf wĩpĩrĩ náni mĩni nĩwĩayirĩ peyfwaú enĩ nororĩ mĩni wĩayarfná wĩepĩsarĩjowa nurápayiro yanf nĩwia nuro ⁴² ámá nĩni nĩnĩro agwfwf ímĩ uyíagf ⁴³ kwĩkwĩrĩmĩ inĩnjf e tĩápi nĩmeamero peyf ororómf inĩnjf e tĩápi enĩ nĩmeamero soxf fá wé wúkaú sĩkwfwf waúmĩ aumaúmfwf nero nĩni magwfwf miárfgfawixini. ⁴⁴ Ámá oxĩ aiwá api nĩgfáwa nĩni ayf ámá 5,000 nĩgfawixini.

Jisaso ipiyo seáyi e nosaxa unj nanĩrini.

⁴⁵⁻⁴⁶ Jisaso, ayf aiwá nĩnĩro nemáná, o wĩepĩsarĩjowamĩ re urĩnjnigini, “Soyfné ewéyo nĩpĩxemoánĩro ipiyo jfariwámĩni anf yof Betisaida náni xámĩ nĩmeápoyi.” nuri awa rĩxa úáná ámá e epĩroyf egfáyo yayf nĩwĩrĩ xĩxegfni nurowárapimáná Gorĩxomĩ

xwiyá urini nani d'w'yo niyiri niñweañisána
 47 ar'wiyimi wiep'ariñowa sini ipiyo awini
 e ewe nimeami warina xfo sini jfe xw'ayo
 nirómána 48 winñiniginini. Awa eni tni
 reariñagfa aiwi imiñf xwe sm'mini nixemi
 bariñagi nani ewe anini miyarñagi niwinri
 ipiyo xw'ayóniñf nosaxa nur rixa isfa yinñána
 xegf wiep'ariñowami m'rom'ni r' yarina
 49-50 nowani wenñf é'ayf winig'awixini. O ipiyo
 nosaxa wariñagi niwinro "Piññf siwi wo rfa
 pwarini?" niyaiwiro of nikar'niro "Yeyi!" niro
 wayf ay'kwf miwinarina o rixa xwiyá nurri
 re urñiniginini, "Wayf mepani. Nionrini. Diñf
 sixf niniro eni neanro ñweapoyi. Ananrini."
 nurri 51 awami niwimeari eweyo pixemoánána
 re eniginini. Imiñf eni rixa p'ni wiar'agi sñw'f
 e niwinro diñf "Imiñf axinani pi nani p'ni
 rfa wiar'oi?" diñf e nipikinro ududf nera
 nuro 52 Jisaso xami aiwa kw'kw'r'imf yarñagi
 niwinro aiwi diñf wak'isf ninrñipimi dani oya
 eni eaniñf mi mom'xf éfa nani sni o nani diñf
 ududf nera ug'awixini.

*Genesareti dani sm'ixf t'g'ayo nanf im'im'ix'imf
 eni nani rini.*

53 Diñf ududf nera warina rixa ipiyo
 jar'wamini imanf e niwiek'ni mearo 54 eweyo
 dani nayoaro gw'f yur'ar'ina ama wi Jisasomi
 rixa sñw'f mi nom'xiro 55 ananini ama sm'ixf
 weg'ayf nani anf ayf ayo nani numiamoro
 sm'ix'yf ikwianw'yo nikwiariro "Jisaso e
 ñweani." rinte nani nimeami ni'bro 56 o anf
 onimia bi bim'ranini, anf xwe bi bim'ranini, omiñf

in+herani, pwar+ηagi niw+niro sim+xíy+ ni meámi
 ni biro maker+á im+xar+ig+e táná amá sim+xí+ g+iy+
 oyá rap+rap+ yín+ηú sír+wí m+de amá+ rónan+ro
 nán+ waun+ r+x+η+ nur+ro rap+rap+ sír+wíyo amá+
 nírón+r+íná n+ni axíná nan+ eg+awix+ni.

7

Piax+ weaar+η+pi nán+ ur+η+ nán+r+ni.

1-2 Parisi wa t+ni Gor+xoyá ηw+ ikax+ eán+η+pi
 meweg+á wa t+ni, Jisaso sin+ Gariri piropen+íyo
 ηwean+ána, awa Jerusarem+ dán+ ni biro Jisasoyá
 wiep+sari+ηowa wig+ Juday+ xiáwowa yag+ápa mé
 aiwá ni níróná xámi wé igw+á m+wíró wé piax+
 wean+ána aiwá nar+ηag+á niw+niro Jisaso t+η+
 e ax+ e awí neáná+ro ³⁻⁴ —Parisiowa t+ni wig+
 Juday+ n+ni t+ni nene piax+ neaean+g+ni+r+
 wig+ xiáwowa yag+ápi aiwá ni níróná xámi píran+η+
 wé igw+á wímoar+g+ár+ni. Ay+ maker+áyo nán+
 nuro aiwá bí nem+ an+ e nán+ ni b+iróná en+
 piax+ neaean+g+ni+r+ ig+á meán+pa ner+íná aiwá
 m+nar+g+ár+ni. Xiáwowa érowiáp+n+g+áy+ an+η+
 min+ fá ni max+ir+ro ni x+diro sin+ ax+pi nero
 kap+x+ t+ni xwár+á s+x+ t+ni suyupen+x+ t+ni
 ikwian+w+ sá wear+g+ápi t+ni ig+á eaag+ápa ax+pi
 ig+á eaar+g+ár+ni. ⁵ Parisiowa t+ni Gor+xoyá
 ηw+ ikax+ eán+η+pi meweg+áwa t+ni Jisaso t+η+
 e ax+ e awí neáná+ro yar+η+ re wig+awix+ni,
 “Dix+ wiep+sari+ηowa pí nán+ neg+ ar+owa
 nero nearéwap+yig+ápi ni wia+kiro wé piax+
 aí t+ni aiwá nar+g+ár+ni?” ur+ag+á ⁶ Jisaso
 re ur+η+ni+g+ni, “En+íná Gor+xoyá xwi+y+á w+á
 rókiamoag+ Aisaiayo+ r+n+ηo soy+né nan+ r+ro

sipí riro yarigfoyíné nání xixeni niwuriyiri ríwamíñfí re eañfíriní, ‘Ámá tiyí “Gorixomi wéyo píraníñfí mearíñwini.” níríro aiwí Gorixoní dñfí síxí mĩniyipa yarigfáriní. ⁷ E nero ámáyo amípí ámá wigfí dñfí tñni érowiápfínigfápi nání nuréwapiyiróná yapfí re nuríro “Xwiyíá tiyí Gorixo ríñfíriní.” nuríro nání “Gorixomi seáyí e mearíñwini.” níríroná Gorixoniyá yoñni surímá rarigfáriní.’ Aisaiáo soyíné nání xixeni e niwuriyiri ríwamíñfí eañfíriní. ⁸ Soyíné ámá érowiápfínigfápi níxídiróná ñwí ikaxí Gorixo ríñfípi íkí ninemoro yaríñoí.” nuríri ⁹ re uríñnigíni, “Ñwí ikaxí Gorixo ríñfípi wiaíkiro amípí segfí aríowa érowiápfínigfápi xídiro yaníro nání dñfí obíbxí nímoró ófí imoarigfoyíneríni. ¹⁰ Ayí rípi nání seararíñni. Eníná xwiyíá Gorixo ríñfípi Moseso níríri ríwamíñfí re eañnigíni, ‘Díxí ápowami tñni inókíwami tñni wéyo meríñni.’ E níríri nearí ámi rípi níríri eañnigíni, ‘Ámá xanomíraní, xínáímíraní, ikayfíwí umearítyí emí pikímópoyí.’ Moseso e níríri ríwamíñfí eañfí aiwí ¹¹ soyíné ámá wí xínáíwamíraní, xanowamíraní, re uraríná ‘Amípí nioní wéyo nímeríñá arírá nísiri siapípxí ímóníñtyí nání ríxa Gorixomi re uríñnigíni, “Nioní nísiapímfáriní.” nuríri nání aríge joxí nísiapíri arírá simíñni? Oweoi, aípagwí nání wí meníni.’ Parisioyíné ámá wí xaniyaúmi e uraríñagí síñwí níwíñróná ‘O apání yaríni.’ níríro ¹² o xaniyaúmi píraníñfí wéyo mímpa yaríñagí níwíñiro aiwí o ayaúmi xe bí arírá owiníñrí síñwí wíñarigfámani. ¹³ E neríñá soyíné síwí aríowa érowiápfínigfápi níxídiro

xwiyíá Gorixo riñí rípi xórórí nero wiaikiariñoi. E yarigíápa neríná xwiyíá Gorixoyá xwé wí ení n'wíaiákia waríñoi.” Jisaso Parisiowami e nurimáná ¹⁴ áamá e epíroyí egíáyo “Añwi e bípoyí.” nurirí ayí ríxa añwi e báná o “Niyínéní nijíá imónipírí nání píráníñí arfá nípoyí.” nurirí ¹⁵ ewayí xwiyíá rípi uríñiniginí, “Aiwá áamá niniríná gwínáreáápi wí piaxí weariñímaní. Pí pí xwioxíyo dání peyeariñípi áamáyo piaxí weariñírini.” nurirí ¹⁶ re uríñiniginí, “Ewayí xwiyíá nioní ríá rípi nání arfá ókiarí nimónipoyí.” nuríísáná ¹⁷ áamá e epíroyí egíáyo e niwárimí nurí añyo nípáwiri níñwearí xegí wiepisariñowa ewayí xwiyíá xfo uríípi nání yaríñí wíáná ¹⁸ o re uríñiniginí, “Soyíné ení dñí mayoyínérani? Xwiyíá ‘Aiwá áamá niniríná gwínáreáápi wí xfomi piaxí weariñímaní.’ searípi soyíné sñí m'kí nání dñí m'imoariñí renoi?” nurirí áwaní re uríñiniginí, “Aiwá wí áamáyo piaxí eapaxí mimónini. ¹⁹ Pí nányí? Ayí aiwá gwínáreááná niwerí írwíyo iníñí rírwíyo íkí emoarígíá enagí nánirini.” nurirí —E nuriríná aiwá nñí nání “Anani nípaxírini.” ríñírini. ²⁰ Ámi re uríñiniginí, “Aga pípi áamáyo piaxí weariñírini? Ayí pí pí dñí xwioxíyo dání peyeápi, amípi sípi nání mópi áamáyo piaxí weariñírini. ²¹ Xwioxíyo dání dñí yaiwíápipimi dání rípi rípi yarigíárini. Íwí amípi wí nání dñí moro íwí iníro apíxí erápeníro amípi íwí mearo áamá píxíwíríó ero oxí apíxí iyí nání niga uro ²² síñwí íwí winíro rikikíríó ero yapí wiwapíyiro ayá bí mé arfíki niga uro sípi dñí

wiaiwiro xwiyáapámi ηwiráiro mixí kńiro majimajfá ikáriniro yarígfápi ²³ api nĩpĩni áamá dĩñfyo ínĩmi dánĩ nĩmorĩná piaxí weaarĩñfĩrĩni.” urĩñĩnigĩni.

Girikiyí apixí wí dñf wĩkwĩronf nánĩrĩni.

²⁴ O ewayí xwiyá mĩkĩ api nurĩmi añf e dánĩ nurĩ añf yoí Taia tñf e nĩrémori añf wiwámi nĩpáwiri áamá e ηweáyí “Añf riwámi o miñweanĩni.” oyaiwípoyĩnĩrĩ neri sá ηweañagĩ aiwí áamá wí omĩ sñwí nĩwĩnĩmearo ²⁵ apixí wí “Jisaso añf iwámi ηweani.” rarĩñagfá arfá e nĩwiri í xegí xemiái imfó xixéoarĩñĩ enagĩ nánĩ o tñf e nánĩ añfĩni nĩbiri sĩkwí tñf e waunf nĩwikárinĩrĩ miñf xwáfayo nĩkwĩrori ²⁶ —Í Judayí apixĩmanĩ. Girikiyí apixĩrĩni. Piniñayí añfyo pĩropenĩsĩ Siriayi rĩnĩñe dánĩrĩni. Í Jisasomi “Gí miáimi imfó xixéoarĩñfĩyí mixí umáinowárėnapei.” arfki urayarĩñagĩ ²⁷ o í añf midánĩ enagĩ nánĩ “Xámi gí Judayí sanf ourápmĩni.” nĩyaiwiri ewayí xwiyá re urĩñĩnigĩni, “Xámi niaíwí aiwá nĩnĩro agwí imĩ uyini nĩwirĩnáyí ayf nanfĩrĩni. Niaíwíyíyá aiwá nuráprĩ sfwíyo nĩwirĩná ayf nanfĩmanĩ.” uráná ²⁸ í “Nepa añf midánĩni sfwĩnĩñfĩ imónĩñĩni.” nĩyaiwiri re urĩñĩnigĩni, “Ámináoxĩni, nepa rarĩñĩni. E neri aiwí sfwí re yarĩñfĩrĩni. Íkwiañwíyo dánĩ niaíwí aiwá nĩnĩro yunf mamówárfápi mĩmeánf yarĩñfĩrĩni.” urfagi ²⁹ o “Í nepa waunf nikárinĩrĩ dñf nĩkwĩroarĩni.” nĩyaiwiri re urĩñĩnigĩni, “Jĩxi nanf nĩrĩfĩyí nánĩ dixí miáimi imfó xixéoarĩñĩpĩ rĩxa mixí

umáinfini. Dixí aní ui.” uríagi ³⁰ í ámi xegí aníyo nání nurí sñwí winíyyí winíñiniginí. Xemiái imíó píní níwiárími úf enagi nání píraníñf sá wenagi winíñiniginí.

Aríá tñni maní tñni píroníñf womi naní imíxíñf nánirini.

³¹ Jisaso ámi níwiápínimeari aní yoí Taia tññf e píní níwiárími nurí aní yoí Saidoní tññf e áwiní e nurí xwíá yoí Dekaporisíyo nurína ipí Gaririyo nírémorí yarína ³² áma wí áma aríá píronáríri xwíyíá píronáríri ení womi Jisaso tññf e nání nimeámi níbiro wauní rixíñf re urígfawixíni, “O naní ení nání wé seáyí e ikwiárei.” uríagíá ³³ Jisaso áma awí eánarígfé dání omí nimeámi nurí egípi nerína Jisaso xegí wé oyá aríá óíyo wíxwáríri xegí wéyo reanwí núrínimáná oyá aíwíyo ikwiáríri nemáná ³⁴ sñwí anínamí nanímáná rímiñf níríri xegí píné tñni re uríñiniginí, “Epata.” —Wigí píné “Oxoai.” nurírná “Epata.” rarígfáríni. E uráná re eníiniginí. ³⁵ Xegí aríá oxoáníri aíwí saní wiaríñípi nayí erí nerí xwíyíá píraníñf níra warína ³⁶ Jisaso ámi áma awí eánarígfáyo níwimeari ñwí ikaxí nuríri re uríñiniginí, “Nioní wíápi áwaní murímepani.” uríagi aíwí ami ami nemero aríki áwaní níra nuro ³⁷ ayá níriwamóga nuro re níra ugíawixíni. “Amípi o épiyí aga naníni yaríñíri. Aríá píronarígfáyí tñni aíwí saní mearígfáyí tñni aí píraníñf imíxáná aríá ero xwíyíá ríro yarígfáríni.” níra ugíawixíni.

8

Ámá 4,000 ayo aiwá wiñf nánirini.

¹ Íná ríwíyo Jisaso ámá obaxí ámi o tñf e epíroyí n+yáriro wigí aiwá ríxa menagí n+wíniri xegí wiepísarínowami “Eini.” nuriri ² re uríñinigini, “Ámá tiyf sía wíyau wíyi nioni tñf re niñwearóná wigí aiwá ríxa nowárigíá enagí nání wá nonarini. ³ Wí añf aíwími dání bíagíá enagí nání nioni ayf siní agwí nání yaríná nurowárirínáyf ‘Siñwí xaxá n+wíniri enf siriríñwí n+wíniri ná neága upíríxini.’ niyaiwirí raríñini.” uríagí ⁴ xegí wiepísarínowa re urígíawixini, “Añf mimiríñíñf re aiwá ámá tiyf xixeni níprí nání ge bí yaníwini?” uríagí ⁵ o re uríñinigini, “Segí bisíkeríá araririni?” uráná “Wé wíumi dánf wau tñwáonerini.” uríagí ⁶ o ámá epíroyí egíáyo “Xwíami éf niñweaxa úpoyí.” nuriri bisíkeríá nimeari Goríxomi aiwá api nání yayf n+wimáná kwíkwirími nerí wiepísarínowamí mñf wíáná nurápayiro ámá ayo mñf níwía nuro ⁷ wigí peyf bia enagí Jisaso apia ení nurápirí Goríxomi yayf n+wimáná re uríñinigini, “Peyf rípia ení yanf níwía úpoyí.” uríagí xfo urífpí yaríná ⁸ ámá nñf ríxa nñiro agwí ímí uyíagí wiepísarínowa ayf aiwá nñiro e tía pia nimeayiro soxí íá wé wíumi dánf wáumi aumaúmf nero magwí miárigíawixini. ⁹ Ámá 4,000 aiwá api nígfawixini. Jisaso ayf aiwá nñimáná enáná wigí añf e nání nurowárimí ¹⁰ ewéyo wiepísarínowa tñf nípixemoáñiro nimeámí ugíawixini. Ipiyo oríwámí dání

añf̄ yoʃ Darimanuta t̄ñf̄ e niwiék̄n̄imearo ayoaḡf̄awix̄n̄i.

“Em̄m̄f̄ b̄i neaíwap̄iyī.” ur̄iḡf̄a nán̄i-r̄in̄i.

11 Parisi wa n̄iwímearo r̄ixa s̄m̄f̄ t̄ñn̄i úrap̄i xw̄iȳf̄a nur̄iro om̄i iwam̄f̄ó wíwap̄yan̄iro nán̄i re ur̄iḡf̄awix̄n̄i, “Añ̄nam̄i d̄añf̄ em̄m̄f̄ b̄i neaíwap̄iyī.” ur̄aḡf̄a ¹² Jisaso awa nán̄i xeḡf̄ xwiox̄ȳo d̄án̄i m̄ñf̄ n̄ipén̄r̄i “Inii!” n̄ir̄r̄i re ur̄ñ̄ñ̄iḡn̄i, “Judaȳf̄ agw̄i r̄íná ñweaḡf̄áȳné pí nán̄i ‘Em̄m̄f̄ neaíwap̄iyī.’ n̄irar̄ñ̄oi? E n̄irar̄ñ̄aḡf̄a aiw̄i em̄m̄f̄ soȳné n̄irar̄iḡf̄ap̄i wí nem̄imé̄n̄i.” nur̄r̄i ¹³ ayo p̄ñ̄i n̄iwiár̄im̄i wiep̄sar̄ñ̄owa t̄ñn̄i ewéyo n̄ip̄xemoán̄iro ip̄iyo or̄iwám̄i d̄án̄i nán̄i uḡf̄awix̄n̄i.

Ewaȳf̄ ikax̄f̄ yis̄f̄ nán̄i ur̄ñ̄ñ̄i nán̄i-r̄in̄i.

14 Nuróná aiwá nán̄i d̄ñf̄ ar̄f̄a n̄ikeamoro bis̄f̄ker̄f̄a ná b̄n̄i ewéyo wen̄f̄p̄n̄i n̄imeám̄i war̄f̄n̄a ¹⁵ Jisaso Parisiowa nañf̄ rayiro s̄ip̄i rayiro yar̄ñ̄f̄pa wiep̄sar̄ñ̄owa ax̄p̄i yan̄iro ner̄f̄n̄a om̄i d̄ñf̄ m̄ikw̄ropa nero r̄f̄w̄i n̄imop̄f̄r̄ix̄n̄r̄i ewaȳf̄ xw̄iȳf̄a nur̄r̄f̄n̄a sekax̄f̄ re ur̄ñ̄ñ̄iḡn̄i, “Soȳné píran̄ñ̄f̄ emé̄poȳi. Bis̄f̄ker̄f̄a yis̄f̄ —Bis̄f̄ker̄f̄a s̄in̄i s̄ñf̄ en̄áná yis̄f̄ on̄imiá̄p̄i t̄f̄a aiw̄i n̄im̄ñ̄i íkwian̄w̄f̄ neap̄nár̄r̄i n̄im̄iga wiá̄p̄ñ̄imear̄ñ̄r̄in̄i. Yis̄f̄ Parisiowayá t̄ñn̄i Xerotoyá t̄ñn̄i nán̄i wáȳf̄ nero emé̄poȳi.” ur̄ñ̄ñ̄iḡn̄i. Uȳñ̄iñ̄f̄ yis̄ñ̄ñ̄f̄ wiḡf̄ xwiox̄ȳo íkwian̄w̄f̄ eap̄ñ̄ñ̄iḡñ̄r̄i e urar̄f̄n̄a ¹⁶ wiwan̄ñ̄owa re r̄ñ̄ñ̄iḡf̄awix̄n̄i, “None bis̄f̄ker̄f̄a men̄aḡi nán̄i nearar̄ñ̄i.” r̄ñ̄ar̄ñ̄aḡf̄a ¹⁷ o ar̄f̄a n̄iwiri m̄ix̄f̄ re ur̄ñ̄ñ̄iḡn̄i, “Pí nán̄i ‘Bis̄f̄ker̄f̄a mayoner̄ñ̄i.’ r̄ñ̄ar̄ñ̄oi? S̄in̄i s̄ñw̄f̄

oxoaro diŋf moro mepa reŋoi? Segf miŋf sŋánŋf rimónŋni? ¹⁸ Siŋwá tŋfŋoyŋé aiwí siŋwá mŋwŋŋpa riyariŋoi? Aríá tŋfŋoyŋé aiwí aríá miyarŋf reŋoi? Nioni bisŋkeríá wé wú núni kwŋkwŋrŋmŋ neri áamá 5,000yo mŋni wiŋá nánŋ diŋf miŋeainarŋnirani? ¹⁹ Aiwá ayf nŋniro tŋápi soxŋ íá xwé arariyo aumaúmŋ yáŋŋfawixŋni?” urŋagi awa “Wé wúkaú siŋwá waú apimi aumaúmŋ yáŋŋwanigŋni.” urŋagíá ²⁰ o ámi re urŋŋnigŋni, “Nioni bisŋkeríá áamá 4,000yo niŋkwŋrŋrŋ wiŋápi soxŋ íá arariyo miáŋŋfawixŋni?” urŋagi awa “Wé wúmi dáŋf waúmi miáŋŋwanigŋni.” urŋagíá ²¹ o re urŋŋnigŋni, “Soyŋé sŋni majŋá rimónŋŋoi? ‘Aiwá meŋáná árŋnone mŋneaiapiŋpaxorŋni.’ rŋniaiwiariŋoi?” urŋŋnigŋni.

Siŋwá supáŋŋf womŋ naŋf imixŋŋf nánŋrŋni.

²² E nurŋsáná nuro aŋf yoŋ Betŋsaidayo niwŋkŋnimearo nayoaro emearŋná áamá wí siŋwá supáŋŋf wo Jiŋaso píráŋŋf imixŋni nánŋ niŋméra niŋbiro waunŋ rixŋŋf re urŋŋfawixŋni, “Joxŋ wé seáyŋ e niwŋkwŋárŋrŋ naŋf imixŋréŋni?” urŋagíá ²³ Jiŋaso siŋwá supáŋŋŋomi wéyo íá niŋxŋrŋmi aŋf Betŋsaiŋa e niwáŋrŋmi nurŋ yáni e dáni niŋrómáná oyá siŋwáyo reaŋwá núŋrŋ wé seáyŋ e niwŋkwŋárŋrŋ yariŋf re wiŋŋnigŋni, “Joxŋ amŋpi wí siŋwá rŋwŋŋŋŋni?” urŋagi ²⁴ o siŋwá nanŋrŋ re urŋŋnigŋni, “Áamá wí aŋf emearŋŋagíá siŋwá niwŋŋrŋ aiwí íkŋánŋf imónŋŋagíá wŋŋŋŋni.” urŋagi ²⁵ ámi bi wé siŋwáyo seáyŋ e wŋkwŋáráná o rŋxa siŋwá anŋf nanárŋrŋ xegŋ siŋwá rŋxa naŋf

éagí amípi níyoní xíxeni wíniñiniginí. ²⁶ Xíxeni wínáná Jísaso o xegí añí e nání nurowárírná re uríñiniginí, “Díxí añí e nání nurírná ámi Betísaida tíyo nání mupaní.” uríñiniginí.

Pitao “Kiraisoxírini.” uríñí nánírini.

²⁷ Jísaso tñí xegí wiepísariñowa tñí níwiápínímeámí nuro añí xwé yoí Sisaria Piripai tñíyo ikwíróníñípimí nání nurírná awamí yaríñí níwirí re uríñiniginí, “Ámáyí nioní nání aríre raríñoí?” uríagí ²⁸ awa re urígíawixíni, “Wí re raríñoí, ‘Jono wayí níneameaia wago ámi níwiápínímearí ríá yaríni?’ raríñoí. Ámi wí re raríñoí, ‘Eníná Goríxoyá xwíyíá wíá rókiamoagí mípé añínamí peyíñí Iraiiaoyí ríniño níweapírí ríá yaríni?’ raríñoí. Ámi wí re raríñoí, ‘Eníná Goríxoyá xwíyíá wíá rókiamoagíá wo níwiápínímearí ríá yaríni?’ raríñoí.” uríagí ²⁹ o síni yaríñí níwirírná re uríñiniginí, “Ayí e níriro aiwí sewaniñooyíné nioní nání goríni raríñoí?” uríagí Pitao re uríñiniginí, “Joxí Kiraisoxí, nene yeáyí neayimíxemearíá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroñooxírini.” uríagí ³⁰ o ñwí ikaxí re uríñiniginí, “Soyíné nioní e enáoni nání áwaní murípa époyí.” uríñiniginí.

Áwaní “Nioní níniþíkíþíríárini.” uríñí nánírini.

³¹ Xewaníño nání iwamíó nuréwapíyirí re uríñiniginí, “Ámá imóníñáoni ríniñí xwé wí meámíárini. Negí mebáowa tñí apaxípániñí imónígíá xwéowa tñí Goríxoyá ñwí ikaxí eániñíþí mewegíáwa tñí nioní ríwí nímoáná

wa ninipikipíríárini. E neri aiwi sá wiyau wiyi óráná ámi wiáptínimeámíárini.” nuriri ³² píné sijnáni e rimóagí Pitao Jisasomi nimeámi nurí yánimí nírómáná ríxa míxí urimíniri nání neri “E wí mínearipani.” uraríná ³³ Jiaso omí ríwí numorí wiepísariñí wíamí sijnwí níwíniríná omí míxí nuriri re uríñiniginí, “Setenoxini, píní niníwiárími uí.” níriri re uríñiniginí, “Pitaoxi amípí nání Goríxo wimónariñípi nání diñí mímó ámá wimónariñípi nání moariñini.” nuríísáná ³⁴ ámá e epíroyí egíayo “Eini.” nuriri xegí wiepísariñowa tñí nawíní awí neánimáná enáná re uríñiniginí, “Soyíné woxí nioní yariñápa emíniri nání nioní tñí nurínáyí re eríárini. Dixí simónariñípi wí mé ríwímíni nímamori re niyaiwiri ‘Jisasomí xídaríñagí nání ámá wa íkíayo niníyekwíroáíro ninipíkironá ayí ananirini.’ niyaiwiri níxídiríárini. ³⁵ Ámá go go ‘Jisasomí níxídirínáyí ámá wa nipikipíríxini.’ niyaiwiri nání nioní míníxídf xegí wará éí nimeniri neríná xewaníño aníñini ikeamóniníárini. E neri aiwi ámá go go nioní niníxídfiri xwíyíá yayí seainariñípi nání wáí emearíñagí nání pikíánáyí, o aníñini mikeamóní nioní niníxídfiríñípimi dání eríkiemeániníárini. ³⁶⁻³⁷ Ámá go go nioní míníxídfí iyíá íá nígwí amípí emeámíniri nánini néra nurí nimeáísáná xewaníño aníñini ikeamónáná ayí nanífrani? Oweoi! Amípí níní xwíá tío dání mímúropa neri aiwi xewaníño aníñí ikeamónáná amípí api tñí xegí wará aníñí ñweanfa nání roayíronípaxímani.” nuriri ³⁸ re uríñiniginí,

“Seyíné nuro áamá agwi ríná ηweagfáyí Gorixomi diñí miwíkwíró íwí néra warígfáyí tíñí e nemeríná nioni nání ayá seainíri píné nioni raríñápi ení nání ayá seainíri yaríñagí nání á máyo yumíí niwirínáyí, á má imóníñáoni niweapíríná ikíñíñáoni weapíri gí ápo xwínfá eearíñípa nioni ení xwínfá eañáoni añíñají wa tíñí weapíri neri xfo nání ení ayá nininíri ‘Go ríani?’ rímfáriní.” uríñínigíni.

9

¹ Ámi re uríñínigíni, “Nioni nepa seararíñagí nání píraníñí arfá nípoyí. Á má re rogfá wiyíné siní mipepa neríná ení eáníñí Gorixoxfo xegí xwioxíyo míméámí neri píraníñí seamenweanfa nání imóníñípi imónaríñagí síñwí winípirfáriní.” uríñínigíni.

Jisaso níkníri xegí bí imóníñí náníriní.

² Ríxa sfá wé wíúmí dání wo óráná o Pitaomi tíñí Jemisomi tíñí Jonomi tíñí niwirímeámí díwí xwé bimí nípeyiro wiwíni níñwearíná wigí síñwí anígíe dání re eníñigíni. Jisaso wará xegí bí nimóníri ³ xegí rapírapí ení wíá nókiárirí á má wí wayí níroríná apfá e wé míropaxí apfá xaíwí wearíñínigíni. ⁴ E yaríná Gorixoyá wíá rókiamoagí Iraiyaoyí ríñíño tíñí eníñá yagí Moseso tíñí omí níwímeari o tíñí xwíyíá ríñaríná ⁵⁻⁶ wiepísaríñowa wáyí ayíkwí míwinílagí nání Píao “Pío rímfíni?” níyáiwírí úrapí xwíyíá nuríri Jisasomi re uríñínigíni, “None re níñwearíná naníriní. Ananí re ηweapaxíriní. Aní pípákí wíkaú wí, joxí nání

wiwáyí, Moseso nání wiwáyí, Irajao nání wiwáyí omíraneyí.” nurímáná enjáná ⁷ agwí bí rítí wiáráná agwíþimí dání xwíyíá bí re ríníñínigíní, “O gí íwí díní sítí yínáoríní. Pí pí xwíyíá searánáyí aríá wípoyí.” uráná ⁸ weníñí éfáyí wínígfawixíní. Ámá wo mepa Jisasoní iwo ñweañagí wínígfawixíní.

Irajao nání yaríñí wígfá náníríní.

⁹ E níwínímáná dífwí míñíyo dání píní níwiárímí níweapíróná Jisaso ñwí ikaxí re uríñínigíní, “Ríþí naníáþí nání ámáyo áwaní murímepa époyí. Ámá imóníñáoní ríxa níperí xwáríþáyo dání níwiáþínímeámáná enjáná íná ananí áwaní uríméfríxíní.” uríagí ¹⁰ awa díníní íá níxíríro xwíyíá “Níperí xwáríþáyo dání wiáþínímeámáríní.” uríþí nání ududí nero “Pí nání ríá nearíñoí?” níriníro ¹¹ yaríñí re wígfawixíní, “Pí nání ñwí ikaxí eáníñíþí mewegíáwa re rarígfáríní, ‘Irajao ríxa bíñímí enjáná ríwíyo ámá nene yeáyí neayímíxemeaníto aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníáríní.’ pí nání rarígfáríní?” uríagí ¹² o re uríñínigíní, “Ayí neparíní. Irajao xámí níþírí ámá wígfí yarígfáþí ríwíþmíní mamoro Goríxomí díní wíkwíroro epírí nání xwíyíá nurírí aiwí xwíyíá Goríxoyá nírinírí eáníñí ríþí ‘Ámá imóníñomí ríníñí níwiayíro xwíríá wíxíepíríáríní.’ xwíyíá apí ení pí nání ríníní?” nurírí ¹³ re uríñínigíní, “Ñwí ikaxí eáníñíþí mewegíáwa e níriníro aiwí nioní re seararíñíní, ‘Irajao ríxa bíagí aiwí ámá ríwamíñí xíto nání eáníñíþí omí aríá míwí wígfí

dinǎ tǎnǎ sipǎ nǎwiera ugǎawixǎnǎ. seararǎnǎnǎ. urǎnǎnǎnǎ.

Íwǎ imǎó xixéroarǎnǎ womǎ mixǎ umá+nǎnǎnǎ nánǎrǎnǎ.

¹⁴ Jisaso awa tǎnǎ ámǎ xegǎ wiepǎsarǎnǎ wǎfámǎ wímeanǎro nánǎ nǎweapǎro awa tǎe ámá epǎroyǎ enǎgǎfa nǎwǎnǎro awa nǎwǎ ikaxǎ eánǎnǎpǎ mewegǎfa wa tǎnǎ xwǎyǎfa sǎmǎ tǎnǎ rǎnarǎnǎgǎfa nǎwǎnǎro ¹⁵ rǎxa anǎwǎ e bǎnǎ ámá e epǎroyǎ egǎyǎfǎ Jisaso weaparǎnǎgǎ nǎwǎnǎro sirǎ nǎpǎkǎnǎro yayǎ wǎanǎro nánǎ anǎnǎ nuro wímeáánǎ ¹⁶ o yarǎnǎ re wǎnǎnǎnǎnǎ, “Awa tǎnǎ pǎ nánǎ xwǎyǎfa sǎmǎ tǎnǎ rǎnarǎnǎo?” urǎgǎ ¹⁷ ámá e epǎroyǎ egǎyǎfǎ wo re urǎnǎnǎnǎnǎ, “Nearéwapǎyarǎnoxǎnǎ, gǎ íwomǎ imǎó xixéroarǎnǎgǎ nánǎ manǎ pǎrónǎrǎnǎ.

¹⁸ Imǎó meanǎ eáánǎ meákǎkwǎfǎnǎ yǎrǎrǎ manǎ sǎwǎ kǎrǎwǎnǎrǎ sǎkwǎ wé sǎwǎfa yǎrǎrǎ yǎrarǎnǎrǎnǎ. Nionǎ joxǎ nánǎ nǎmeéa bǎfa aiwǎ joxǎ mǎnǎweanǎgǎ nánǎ dǎxǎ wiepǎsarǎnǎowamǎ ‘Soyǎné mixǎ umá+nǎowǎrǎpoyǎ.’ urǎgǎ aiwǎ awa wǎ ananǎ mixǎ umá+nǎowǎrǎpaxǎmanǎ.” urǎgǎ ¹⁹ Jisaso rǎxa anǎdǎnǎ nǎwǎiawǎrǎ nánǎ re urǎnǎnǎnǎnǎnǎ, “Agwǎ rǎnǎ nǎweagǎfǎyǎné nionǎ tǎnǎ nemerane emǎ obaxǎ nǎseamǎúróagǎ aiwǎ sinǎ Gorǎxomǎ dǎnǎ mǎwǎkwǎroarǎgǎfa reñoi? Arǎre searayǎmǎfǎnǎnǎ?” nurǎrǎ “Íwomǎ nǎwirǎmeámǎ bǎpoyǎ.” urǎgǎ ²⁰ rǎxa nǎwirǎmeámǎ nǎbǎro imǎó Jisasomǎ sǎnǎwǎ nǎwǎnǎrǎnǎ re enǎnǎnǎnǎ. Meanǎ eáánǎ sinǎpǎxwǎnǎfǎ néra nǎpǎérorǎ xwǎfǎyo niwieága urǎ meákǎkwǎfǎ pumǎrǎ yarǎnǎgǎ ²¹ xanomǎ Jisaso re urǎnǎnǎnǎnǎnǎ, “Sa ararǎ enǎrǎnǎnǎ?” urǎgǎ re urǎnǎnǎnǎnǎnǎ, “Sinǎ onǎmiáo

dáni e néra uñírini. ²² Imító íwomi íníná xwíríá oikixémíniri re yaríñírini. Níxerí ríáyo ikeáárirí níxerí iniigíyo mamówárirí yaríñírini.” nuriri “Jisaso ení yopa megínirfeniño?” niyaiwirí re uríñinigini, “Joxi ‘Anani naní imíxipaxonirini.’ niyaiwinirínáyí wá niyeaomíxiri arirá yeai.” uríagi ²³ Jisaso re uríñinigini, “Joxi ‘O naní mimíxipaxorini.’ nínaiwirí ríniraríñini? Jíwaníñoxi Goríxomi díní wíkwíroi. Ámá gíyí Goríxomi díní ikwírófáyí amípí aí anani arirá winiño.” uríagi ²⁴ íwomi xano apaxí mé re uríñinigini, “Goríxomi díní wíkwírómíniri yaríñagi nání aga píráníñí wíkwírómi nimíxei.” uríagi ²⁵ Jisaso ámá obaxí o tíní e nání mírí bímiaríñagí níwíniri imító íwomi xíxéoaríñomi míxí numáinowárirí re uríñinigini, “Maní píroárirí aríá píroárirí eñoxi íwomi píní níwiárimí nurí ámi bí tíní ríwímíní nírorí míxíxéropani.” uráná ²⁶ imíto makíríwí nímorí meaní nearí íwo sinapíxwíní niyárirí wejáná omí píní níwiárimí uñinigini. Píní níwiárimí úáná íwo ríxa níperíníñí weñagi níwíníro ámá obaxí “Ríxa níperí ríá weño?” raríñagí aiwí ²⁷ Jisaso xegí wéyo íá nímaxírímáná mífeyoááná o wiápínimeañinigini. ²⁸ Níwiápínimeámáná eñáná Jisaso nurí añíyo nípáwirí ñweañáná xegí wiepísaríñowa wígípi ínimi yaríñí re wígíawixini, “Pí nání imító íwomi xíxéróomi míxí umáinowáripaxí mimónipa éwaniginí?” uríagi ²⁹ o re uríñinigini, “Soyíné segí díní tíní imító tíníñí imóníñíyí míxí umáinowáripaxí menini. Goríxomi díní wíkwíroro yaríñí wíro nerónáyí,

anani oyá diŋf tñni mixf umáinowáripaxf imónipfáoi.” uriniginini.

Ámi yumí “Ninipikipfáriní.” urinínánirini.

³⁰ Awa aŋf ayo pñni nwiárimí Gariri piropenisfyo áwinimi nurfná Jisaso “Ámá nioni pwarinagí nání nijfá mimónipa oépoi.” yaiwiniginini. Ayf rípi nání e yaiwiniginini.

³¹ Wiepísariŋowamini nuréwapiyiri re urayiniginini, “Ámá imónináoni nání miyf uráná ninipikipfárinini. Nipikifá aí sfá wiyáú wiyi óráná xwáripáyo niwémáná ámi nwiápnimeámfárinini.” urayarinagí aiwi ³² awa siní nipikwini nijfá mimónipa nero aí masifá nwiwo nání yariŋf bi mwigfawixini.

“Go gone seáyí e imónanfwarfani?” rinigfá nánirini.

³³ Awa aŋf yoí Kapaneami niremoro aŋfyo nipáwiwo ninwearfná Jisaso wiepísariŋowamini yariŋf re winiginini, “Óf e nibiranéná pí xwiyfá nriŋa bfawixini?” urfagi aiwi ³⁴ awa “Negf woxi goxi áminá nimóniri neamenweanáná wfone simaŋwíyóniŋf inimi yeáyf rurfnanfwarfani?” nriŋa bfá enagi nání ayá nero xwiyfá bi murf kikiŋfá yariŋagfá ³⁵ o éf ninweámáná wiepísariŋf wé wúkaú síkwf waú awamini “Soyfné awi neániro re nwenapfpoi.” nuriri re uriniginini, “Ámá ‘Nioni simaŋwíyóniŋf onurfnayípoi.’ niyaiwirinjo re éwiniginini. Ámá niyoni xináinŋf nimóniri arifá wíwiniginini.” nuriri ³⁶ niaíwí miá bi nimeari áwiní e éf nurárimáná wé nimakfkíyiri ámi re uriniginini, ³⁷ “Ámá wo

nioni nixídirínáyí niaíwí rípiñíñí imóníñíyo peayí mīwianí wéyo nimerínáyí apimíní wéyo mīmearíníní. Nioni wéyo nimerí gí ápo, nīrowárénapíñomi ení wéyo umerí yaríní.” uríñínigíní.

“Ayí t́ámíní mīkumíxínigíáyí none t́ámíní imóníní.” uríñínáníríní.

³⁸ Jono re uríñínigíní, “Neaiepiñsaríñoxíní, none áamá wo yoí joxiyá nírírí imó mīxí umáinowáraríñagí nīwínirane o none t́níní nawíní memearíñagí nání xe oenírí síñwí wínanírí enjwámaní.” uríagí ³⁹ Jisaso re uríñínigíní, “Apí e imíxáná pírfí mīwiaíkípaní. Áamá go go yoí nioniyá nírírí emímí nemí nurí añíní ikayíwí nīmearípaxí imónínímeníñotí. ⁴⁰ Áamá ayí t́ámíní mīkumíxínípa nerínáyí ayí none t́níní imóníní. Ayínání e éfáyó bí pírfí mīwiaíkípaní. ⁴¹ Áamá go go soyíné Kiraisoní nixídíro wáí urímero yaríñagíá nání arírá nīseairí iniígí bí aí niwirí nīseaiapírínáyí, Goríxo e éo nání wí díní arírá mīkeamó omí xixení arírá winfáríní.

Íwí oépayínírí wíwapíyarígíáyí náníríní.

⁴² “E nerí aiwí áamá go go niaíwí rípiamí nioni díní nīkwíroaníro yarígíápiamí pírfí wiaíkímínírí nerí íwí oépayínírí wíwapíyaríná Goríxo ‘O xwíyíá mayoríní.’ mírí ríxa nípémáná enáná ríníñí xwé winfáríní. Síní niaíwípiamí íwí nání mīwiepiñsipa enáná áamá wa omí íá nīxero síñá xwé wo síñwí t́níní gwí nījáñíro rawírawáyo nīmamówárínáyí, sípí enjagí aiwí ríníñí Goríxo

wimíniri enjípíninjí imóninjípimani. ⁴³⁻⁴⁴ Íwí nání wé íeapá nísiniínáyí níwákwíniri emi moríini. E niniríná ríninjí xwé nísiniiri aiwi wé rasía enjí tñni opéiri aí anjnamí nání nipeyirínáyí ayí ananirini. Wé núkaúni íeapá neri íwí meáú siní ú tñni neríná ría aninjí wearinjíyómíni nurí ría níriniínáyí ayí nanjmani. ⁴⁵⁻⁴⁶ ‘Sikwí rú tñni íwí nání anj oememini.’ yaiwíú sikwí ú mñnjí níwákwíniri emi moríini. E niniríná ríninjí xwé nísiniiri aiwi sikwí rasía enjí tñni opéiri aí anjnamí nání nipeyirínáyí ayí ananirini. Sikwí ‘Íwí nání oumíni.’ yaiwiarinjú tñni enáná niperíná Gorixo ría aninjí wearinjíyo nisikeaárirínáyí ayí nanjmani. ⁴⁷ Sñjwí wñniyi tñni íwí nání nímorínáyí sñjwí ayi niyorí emi moríini. E niniríná ríninjí xwé nísiniiri aiwi sñjwí ná wiyini nanimí opéiri aí anjnamí nání nipeyirínáyí ayí ananirini. Sñjwí íwí nání mótyi tñni néisáná niperíná Gorixo ría aninjí wearinjíyo nisikeaárirínáyí ayí nanjmani. ⁴⁸ Ría aninjí wearíje xweamíi mipé aninjí nísiri ría eni aninjí riniiri yarínerini.

⁴⁹ “Saxí aiwáyo moarígíapa Gorixo ría eni áamá nñni nanj oimónípoyniri saxíninjí e monárini. ⁵⁰ Saxí aiwá awíi imixarinjí enagí nání nanjirini. E neri aí xegí awíi yarínjípi anipá neri aiwáninjí imónijnána arige neri ámi awíi eníjoi? Soyíné saxíninjí nimóniro saxí aiwáyo awíi imixarinjípa áamá niyoní píraninjí e níwirínáyí, sewaníjoyíné mímíeyoánipa nero píraninjí níkumixiniro nera úríxini.” uríjniginí.

10

Apixí emi moarigfá nánirini.

¹ Jisaso niwiápínimeari e píní niwiárimí nuri Judia piropenisíyo nimúrorí iniigí Jodani rapáyo jaríwámí dání waríná oxí apixí epíroyí nero o tñí e awí eánáná xegí yariñípa ámí uréwapíyaríná ² Parisi wa niwímearo omí iwamíó niwíwapíyiro re urígíawixíni, “Wa negí ñwí ikaxí eáníñípi íá níroro re rarígíáríni, ‘Xegí oxo apixímí ananí emi mopaxíríni.’ rarígíáríni. Wa ‘Emí mopaxímaní.’ rarígíáríni. Joxiyá dñí aríge simónaríni? ‘Ananí emi mopaxíríni.’ rísimónaríni? ‘Ñwíáríni.’ rísimónaríni?” uríagfá ³ re uríñínigíni, “Moseso eñíná segí seárfawéyo ñwí ikaxí nuríríná píoi uríñínigíni?” uríagí ⁴ re urígíawixíni, “Moseso ámá apixí emi moaníro nání ananí payí re ríñíñípi ‘Nioní ímí aníñí emi móaríni.’ ríñíñípi nearo owiowárípoynírí síñwí neanagíríni.” uríagfá aiwí ⁵ Jisaso re uríñínigíni, “Soyíné segí dñí tñí níxídíro arfíki segí apixí emi moaníro yariñagfá nání Moseso ñwí ikaxí api nírírí eañíríni. ⁶ E neri aiwí xwíyíá rípi nírírí ríwamíñí eañíríni, ‘Goríxo eñíná xwíá imíxírí añína imíxírí nerfíná oxí imíxírí apixí imíxírí eañíríni. ⁷⁻⁸ Ayínání oxo xaniyaúmí píní niwiárimáná xegí apixí tñí níkumíxíníríná ná ayí ná bínfíñíñí imónípisííríni.’ E nírínírí eáníñí eñagí nání xixegíni imónarígíímaní. Ná ayí ná bínfíñíñí nimónírí emearígííríni. ⁹ Ayaú nimeánímí nemerfíná Goríxo ñwiráríñí eñagí nání píní niwiárimímí mupa oépiyi.” nurímí nuri ¹⁰ añíyo nípáwirí ñweañáná wiepísaríñjowa

ámí o meánígfá nání uríípi nání yaríñf wíáná ¹¹ o re uríñnigíni, “Ámá go go xegí apíxí emí nímorí wí nímearínáyí, xámí meañímí sípí wikáraríni. ¹² Apíxí gí gí ení xegí xiagwomí píní níwíarímí nurí womí nimeánírínáyí, xámí meáníñomí sípí wikáraríni.” uríñnigíni.

Niaíwí onímiápiami wé ikwíkwíarímí ení náníríni.

¹³⁻¹⁴ Ámá wí Jisaso wigí niaíwí oimónípoynírí wé wikwíaríni níméámí báná wiepísaríñowa míxí uraríñagí Jisaso awa pírf urakianíro yaríñagí níwínírí wikí dñf níwíaiwirí re uríñnigíni, “Soyíné pírf murakipani. Goríxo xwioxíyo níméámí nerí píráníñf seameñweaní síñání nimóníríná o ámá niaíwí tíyí yapí nioní dñf níkwírófáyo meñweanfá enagí nání soyíné pírf murakipani. Nioní tfe nání xe obípoyní. ¹⁵ Nioní nepa seararíñnirí. Ámá gíyí gíyí niaíwípia xaníyaúmi dñf íkwíroro símañwíyóníñf yeáyí uríñro yarígfápáníñf Goríxomí e mepa nerínáyí, o xwioxíyo níméámí nerí píráníñf seameñweanfápimí wí páwípírfámaní.” nurímáná ¹⁶ niaíwípia wímí nímearí sáfíyo níñwírárínímáná wé seáyí e wikwíarírí “Gí ápo píráníñf oumení.” rírí níwíia uñnigíni.

Ámá amípí mímúróníñf wo náníríni.

¹⁷ Jisaso níwíapíníméámí añf wíyo umínírí yaríná ámá wo o tñf e nání míf níbírí símímañímí dání xómíñf níyíkwírí yaríñf re wíñnigíni, “Nearéwapíyaríñf nanjoxíni,

arige neríná nioni dínj n̄yimiñj t̄ñáoni imónimárini?” ur̄agi ¹⁸ o “Jisaso Gor̄xor̄fani?” oyaiwiniri re ur̄inigin̄i, “Jox̄ pí n̄ani ‘Nearéwap̄iyar̄in̄ox̄in̄i n̄inir̄in̄á ‘Nañox̄in̄i n̄ir̄ini? Ámá wí nan̄jmani. Sa Gor̄ixo nan̄orini. ¹⁹ Jox̄i ñw̄f ikax̄f eán̄in̄j̄p̄i n̄ani r̄ixa nij̄fá imónin̄j̄ni. ‘Niwiáp̄n̄imeari ámá wí m̄ip̄kipa er̄ini. Ámá wí t̄ni f̄w̄f min̄ipa er̄ini. f̄w̄f m̄imeapa er̄ini. Yap̄f mur̄ipa er̄ini. Yap̄f nurep̄siri f̄w̄f mur̄ip̄ipa er̄ini. Inókimi t̄ni ápomi t̄ni wéyo mer̄ini.’ E r̄in̄in̄j̄p̄i jox̄i r̄ixa nij̄fá imónin̄j̄ni.” ur̄agi ²⁰ o re ur̄inigin̄i, “Nearéwap̄iyar̄in̄ox̄in̄i, api n̄ip̄ini sin̄i ononi imónin̄j̄e dán̄i p̄r̄f m̄iwiaíkí p̄rán̄in̄j̄f n̄ix̄fda biñárini.” ur̄agi ²¹ Jisaso siñw̄f agw̄f n̄iw̄in̄iri wá n̄iwianiri n̄ani re ur̄inigin̄i, “N̄ip̄ini n̄ix̄d̄iri aiw̄f ámi bi sin̄irini. Jox̄i nur̄i dix̄f iȳfá f̄a t̄ni xw̄fá t̄ni am̄ip̄i dix̄ȳf ñigw̄f n̄ani b̄f ner̄i ñigw̄f meáf̄ȳf ámá aiwá n̄ani ikeamón̄iro aik̄f n̄ani ikeamón̄iro eḡf̄ayo m̄ini w̄ir̄ix̄ini. E nemox̄i nibiri n̄inix̄d̄imer̄ináȳf, r̄f̄wéná n̄ipémáná añ̄nam̄i n̄ani n̄ipeyir̄iná am̄ip̄i jox̄iyá aga xwé ñidéron̄f̄arin̄i.” ur̄agi aiw̄f ²² o am̄ip̄i wí m̄imúrón̄in̄jo en̄agi n̄ani d̄in̄j̄ sip̄i n̄iwiri e mepax̄f wimón̄f̄agi n̄ani s̄m̄iman̄j̄f k̄ip̄in̄j̄f n̄iyimi ur̄inigin̄i.

²³ S̄m̄iman̄j̄f k̄ip̄in̄j̄f n̄iyimi úagi Jisaso xeḡf wiep̄isar̄in̄owam̄i siñw̄f n̄iw̄in̄imer̄i re ur̄inigin̄i, “Am̄ip̄i xwé t̄ḡf̄áȳf anan̄i Gor̄ixomi d̄in̄j̄f n̄iw̄ikw̄roro o xwiox̄f̄yo m̄imeám̄f ner̄i umeñwean̄f̄e páwipax̄f̄mani.” nur̄iri ²⁴ awa x̄fo r̄f̄f̄pi n̄ani udud̄f yar̄in̄j̄aḡf̄a n̄iw̄in̄iri

ámá re uríñ+nigíni, “Niaíwoyíné, áamá wí aníñf miní yaníro nero aiwí ananí Goríxomi dñf n+wikwíroro o xwioxíyo m+meámí nerí umen+weanfe páwipaxímani. ²⁵ ‘Kamerí ení rapírapí gwí kiwearí+gá ó+yimi ananí páwipaxí+rini.’ riyaiwiaríñoi? Áamá amí+pi xwé tígíáyí kamerí ení ó+yimi m+ipáwipa é+pí+níñf Goríxo seamen+weanfe nání ananí páwipaxímani.” uríagí ²⁶ awa ududí nikáríniro re urí+gáwixíni, “E imóní+ñaná áamá gíyo Goríxo yeáyí uyimí+xemeanfáríani?” uríagí ²⁷ Jisaso síñwí agwí n+winí+maná re uríñ+nigíni, “Áamá wí mepa epaxí nimóní+maná aiwí Goríxoyá dñf tñn+ ananí+rini. Amí+pi Goríxo mepa epaxí wí mimóní+ñagí nání oyá dñf tñn+ epaxí+rini.” uráná ²⁸ Pitao re uríñ+nigíni, “Ai, none negí amí+pi ríxa pñn+ n+wiárími joxí ríxí+dí+mearíñwini.” uríagí ²⁹⁻³⁰ Jisaso re uríñ+nigíni, “Nepa seararíñni. Áamá gíyí gíyí nioní dñf n+nikwíroro xwíyí+á nioní nání yayí seainaríñpí wá+ urí+mero ení éfáyí xexí+rí+meáyoraní, xí+náíwamíraní, xegí niaíwí+yoraní, xegí aní+raní, xegí aiwá omí+ñí+raní, pñn+ n+wiárími n+íxí+dí+rí+náyí, síni m+ipé xwí+áyo níñwearí+ná xexí+rí+meá imóní+áyí xí+náíwa imóní+áyí xegí niaíwí imóní+áyí xí+náíwa imóní+áyí xegí niaíwí imóní+áyí xegí aní imóní+áyí xegí aiwá omí+ñí imóní+áyí wiwaní+ñyí pñn+ wiárí+áyo seáyí émi múróní+ní+rini. E nerí aí nioní n+íxí+darí+ñagí+á xeaní+ñí ení n+wí+meanfáríni. Ayí ení aní ríwéná imóní+ní+áyo dñf n+yí+mí+ñf tígíáyí nimóníro ñweapí+rí+rini. ³¹ E nerí aiwí áamá ‘Xwéoní+rini.’ ní+ríro xámi xámi imónarí+gí+áyí

niperíná surímá yáripírjárini. Agwi ríná surímá ηweagíáyí niperíná xámηtyo múropírjárini.” urηjniginí.

Ámi yumí “Ninipikipírjárini.” urηj nánirini.

³² Awa ótyo nuro aηj yof Jerusaremi nání nīyiríná wiepīsarīηowa Jisaso aríkí aηj apimí nání nīyirí xámí umeaarīηagi nīwīnīro ududí ninīro ámá Jisasomí xīdarīgíáyí wí ení ayá síwí uroarīηagi o ámi xegí wiepīsarīηj wé wúkaú síkwí waú awamí ná dāmīnī e nīmíaurí ámi xīomí wa wipírápí nání áwanj nurírí ³³ re urηjniginí, “None Jerusaremi nání nīyirane rémóáná ámá imónīηáoní re nīkeaáripírjárini. Ámá wo nioní nání mīyí uráná apaxípánīηj imónīgíá xwéowa tīnī ηwí ikaxí eánīηjpi mewegíáwa tīnī nioní xwírīxí nīnīmero xwīyíá nīnīmeáriro ‘Sa joxīnīrini.’ nīnīriro nīpīkīmoanīro wauyowamí mīnī nīwipírjárini. ³⁴ Mīnī nīwíáná awa rīperírí nīro reanwí nūrīro iwanj nearo nīnīfāsáná nīpīkipírjárini. Nīnīpīkiro aiwí síá wīyáú wīyí óráná ámi wíápīnīmeámíárini.” urηjniginí.

Jono tīnī Jemiso tīnī yarīηj wīgípi nánirini.

³⁵ Sebediomí xewaxowáú Jemiso tīnī xogwáo Jono tīnī aηwí e nuri Jisasomí re urīgísisixīnī, “Nearéwapīyarīηoxīnī, yawawí pí pí nání yarīηj síwíyí joxí ananí nīyeaiiríáríaní?” uríagí ³⁶ o re urηjniginí, “Nioní pí eaiimí nīrarīηj?” uríagí ³⁷ awáú yawawí ení ámíná imónīwīnīgīnīrī wiepīsarīηj wíá yawawí símanwíyónīηj yeáyí yeaurínīrīxīnīrī re urīgísisixīnī, “Joxí

idáná ámináoxi nimóniri menweanáná áamá nini simanwíyóniñí yeáyí rurínáná yawawi joxiyá wéyo m+ní m+ní onweápiyiniri siñwí yeaniriréirani?” uríagíí aiwí ³⁸ Jisaso re uriniginini, “Awagwí yarini niarigíipi nani nijjá mimónipa neri nani yarini niarini.” nuriri ewayí xwiyá áamá wa xíomi pikipíríá enagi nani áwaní nuriríná yarini re winiginini, “Awagwí iniigí síxí nioni nímíáwá anani nipaxí imónipisírani? Iniigí waxíyo nioni xémíapi awagwí eni anani xepaxí imónipisírani?” yarini wíáná ³⁹ awaú re urígíisixini, “Ananirini. Yawawi nepaxirini.” uríagíí o re uriniginini, “Iniigí nioni nímíáwá awagwí eni nipisírini. Iniigí waxí nioni xémíapi awagwí eni xepisírini. ⁴⁰ E neri aiwí ‘Woxi rími dání ñweaí. Woxi rími dání ñweaí.’ wí earipaxonimaní. Goríxo xewaníño earipaxirini. Xíto wimónariñí goxi goxi ‘Jisasomi m+ní m+ní ñweápiyí.’ earipaxirini.” uraríná ⁴¹ wiepisarini wé wúkaú wíá Jemiso tñni xogwáo Jono tñni e urarinigíí aríá niwiro wikí diñí niwiiwiro yaríná ⁴² Jisaso “Nioni tñni añwi re bípoyí.” nuriri re uriniginini, “Émáiyá áminá menweagíáwa seáyi e nimóniro wigí áamáyo ayá m+rímíxí peayí wianarigíáriní. ⁴³ E neri aiwí awa yarigíápa axípi mimónipani. Go go segí ráróniñí nimónirínáyí wíoyínéyá omiñí seaiiaríño nimóniri arirá seaíwiniginini. ⁴⁴ Go go xámí xiráóniñí imóníoxí xináiniñí nimóniri áamá niyoni sañí urápi méirixini. ⁴⁵ Nioni eni áamá imóniñaoni aí áamá sañí nírapiírí nani weapiñaonimaní. Áamá nini nani

nupeiri gwíniñí roayíróimiginiñi weapiñáriní.”
uríñiniginiñi.

*Síñwí supáriní Batimiasomi naní imixiní
nániriniñi.*

⁴⁶ Jisaso wiepísaríñowa tñni nawíni sini Jerusaremí nání niyiro añí áwiniñi e bimi xegí yoí Jeriko nírémoro ríxa añí apimi wiárf múroaníro yaríná áamá síñwí supáriní wo — O omíñí mepaxo enagi nání óf mañípa tñni niñweámáná niñgwí nání tñni aiwá nání tñni ríxiñí uraríñoriniñi. Xano xegí yoí Timiasoriniñi. Xífo xegí yoí Batimiasoriniñi. O óf mañípa tñni niñwearíná aríá wíyí re wiñiniginiñi. ⁴⁷ “Nasareti dání Jisaso daiwo pwariniñi.” raríñagíta aríá e niwirí ríaiwá ení tñni re rayíñiniginiñi, “Jisasoxi, ráríawé mixí ináyí Depitoyáoxiniñi, wá niwianeí.” uraríñagi ⁴⁸ áamá wí mixí ríá tñí nuríro “Ríxa pñni wiárei.” uríagíta aiwi aríki wíni ení tñni ríaiwá re rayíñiniginiñi, “Ráríawé mixí ináyí Depitoyáoxiniñi, wá niwianeí.” urayaríñagi ⁴⁹ Jisaso xegí pwaríñe nírómáná re riñiniginiñi, “Omi ríaiwá urípoyí.” uríagi ayí omi ríaiwá nuríro re urígíawixiniñi, “O wiárf ni múroariníñi ayá síwí míríropani. Joxí nání ríaiwá rírariniñi. Ríxa Wiápñimeai.” uráná ⁵⁰ iyíá ni pánirí ñweañí ni píriñi emi ni mómi ni wiápñimeámi nurí Jisasomi wímeááná ⁵¹ o re uríñiniginiñi, “Nioní pí simí nání nírariñiniñi?” uríagi síñwí supáriní re uríñiniginiñi, “Nearéwapíyaríñoxiniñi, nioní ríxa síñwí oanímíñirí ríraríñiniñi.” uríagi ⁵² o re uríñiniginiñi, “Joxí diñí niñkwírori nání díxi síñwí ríxa naní aníñi. Díxi añí uí.” uráná

re enjinigini. Ámi rixa sɪŋwɪ noxoari nanirɪná óf e dánɪ Jisasomɪ rɪwɪyo númɪ unjinigini.

11

Jerusaremiyo nírémorɪná mixɪ ináyɪ rémoarigɪápa rémoŋɪ nánirɪni.

¹⁻² Jerusaremi tɪŋɪ aŋwi e nírémorɪná aŋɪ onimiá biaú xegɪ yoɪ rɪpiaúrini. Betɪpasi tɪni Betani tɪni apiaúrini. Aŋɪ apiaúyɪ dɪwɪ xegɪ yoɪ Oripipá tɪŋɪ e nírémoro Jisaso xegɪ wiepɪsarɪŋɪyɪ waúmɪ re uowárɪŋɪnigini, “Awagwɪ aŋɪ dayo ikwɪrónɪŋɪpimi nánɪ nuri rixa nírémori dogɪ sɪpɪkɪ wo áamá wɪ sini seáyɪ e éf mɪŋwearigɪfo gwɪ yurárɪnɪŋagɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪrɪná níkweari nimeámɪ bɪpiyɪ. ³ Áamá wɪ ‘Pí nánɪ íkweaarɪŋɪ?’ yarɪŋɪ e eaiánáyɪ, re urɪpiyɪ, ‘Yegɪ Ámɪnáo dogɪ romɪ seáyɪ e nɪxenwearɪ unɪ nánɪ íkweaarɪŋwiɪ. Rixa nɪxenwearɪ nimeámɪ numáná ámɪ re wɪrénapɪnɪŋoɪ.’ urɪpiyɪ.” uowaráná ⁴ awaú nuri áamá wɪyoyá aŋɪ ɪwɪ e dogɪ sɪpɪkɪ wo gwɪ nɪyurárɪnimáná óf e roŋagɪ nɪwɪnɪri íkweaarɪná ⁵ áamá wɪ dae rogɪáyɪ yarɪŋɪ re wigɪawixini, “Awagwɪ pí nánɪ dogɪ o íkweaarɪŋɪ?” urɪagɪa ⁶ awaú Jisaso “Re urɪpiyɪ.” urɪpɪ axɪpɪ uráná ayɪ xe oíkweápiyɪnɪri sɪŋwɪ wɪnɪagɪa ⁷ awaú dogɪ sɪpɪko Jisaso tɪŋɪ e nɪméra nɪbɪri nɪwárɪmáná Jisaso seáyɪ e éf xenweani nánɪ wigɪ iyɪá seáyɪ e ikwiáráná o seáyɪ e nɪxenwearɪ nimeámɪ warɪná ⁸ áamá obaxɪ wɪ enɪná mixɪ ináyowamɪ yayɪ wianɪro nánɪ wigɪ iyɪá nɪpírɪyɪro óf e íkwianwɪ neapára warɪgɪápa axɪpɪ wigɪ iyɪá óf e íkwianwɪ neapára warɪná wɪ ópá tɪŋɪ e

írĩmĩnĩfĩ nánĩnĩnĩfĩ íkwianĩwĩ nĩdoro óf e íkwianĩwĩ neapára warĩná ⁹ Jisaso áwini e enáná xámi warĩgĩáyĩfĩ tĩnĩ rĩwĩyo warĩgĩáyĩfĩ tĩnĩ rĩaiwá re nĩra ugĩawixĩnĩ, “Gorĩxomi seáyĩ e oumeaneyĩ. Ámá Áminá Gorĩxo urowárėnapĩagi barĩnĩfĩ ro oyá dĩnĩfĩ tĩnĩ seáyĩ e imónĩwĩnĩgĩnĩ. ¹⁰ Arĩowa mĩxĩfĩ ináyĩ Depitoyá xwioxĩyo ŋweaagĩápa xwioxĩfĩ nene ŋweanĩwá nánĩ nimóga barĩnĩfĩpĩ Gorĩxoyá dĩnĩfĩ tĩnĩ seáyĩ e imónĩwĩnĩgĩnĩ. Anĩĩnamĩ seáyĩ e imónĩŋomĩ seáyĩ e oumeaneyĩ.” nĩra ugĩawixĩnĩ.

Íkĩá pikĩfĩ wĩnamĩ ramĩxĩnĩfĩ nánĩrĩnĩ.

¹¹ Rĩxa Jerusaremĩ nĩrėmoro Jisaso anĩfĩ rĩdĩyowá yarĩgĩwámĩ nĩpáwiri wáfĩ íkwĩrónĩnĩfĩ e dánĩ wenĩnĩfĩ amĩ amĩ nemerĩ rĩxa sáá órariŋagĩ nĩwĩnĩrĩ xegĩfĩ wiepĩsarĩnĩfĩ wé wúkaú sĩkwĩfĩ waú tĩnĩ nawĩnĩ anĩfĩ yoĩfĩ Betani nánĩ nuro sá wegĩá ¹² wĩápi tĩnĩ nĩwĩápĩnĩmeámĩ Betani pĩnĩ nĩwĩárĩmĩ nurĩná Jisaso agwĩfĩ wĩagi ¹³ wenĩnĩfĩ éfĩyĩfĩ wĩnĩnĩnĩgĩnĩ. Íkĩá yoĩfĩ pikĩyĩfĩ rĩnĩnĩfĩfĩ wĩna, ĩwĩfĩ inĩnĩfĩna jĩamĩ jĩina ronĩagĩ nĩwĩnĩrĩfĩ sogwĩfĩ nánĩ pĩfĩ emĩnĩrĩfĩ anĩwĩfĩ e nurĩfĩ wenĩnĩfĩ éfĩyĩfĩ wĩnĩnĩnĩgĩnĩ. Ná mĩwé ĩwĩfĩnĩfĩ inarĩnĩagĩfĩ nĩwĩnĩrĩfĩ xegĩfĩ ná wearĩnĩnáfĩ sĩnĩfĩ mimónĩnĩagĩfĩ nánĩ ná mĩwenĩagĩfĩ nĩwĩnĩrĩfĩ ¹⁴ wiepĩsarĩnĩowá arĩfĩ egĩe dánĩ íkĩánamĩ re urĩnĩnĩgĩnĩ, “Íkĩá rĩnaxĩnĩ, ámá wĩfĩ sogwĩfĩ mĩdanĩpa epĩrĩfĩ nánĩ ná mĩwepa sa anĩnĩfĩfĩ re éĩrĩxĩnĩ.” urarĩnáfĩ wiepĩsarĩnĩowá arĩfĩfĩ wigĩawixĩnĩ.

Anĩfĩ rĩdĩyowá yarĩgĩwámĩ dánĩ mĩxĩfĩ urowárėrapĩnĩfĩ nánĩrĩnĩ.

15 Jerusaremí nírémoro aṅf rídíyowá yarígfíwámí nípáwiro Jisaso re eṅiniginí. Ámá aṅf iwámí ínìmí b́f inarígfáyó m̀xídámf wiowárìrì ámá nìgwf senisf ninayiro tarígfáyíyá íkwianṅwf m̀m̀m̀wíárf erì ámá inṅf xawiówf rídíyowá nánì b́f inarígfáyf íkwianṅwf éf ṅweaarígfápf m̀m̀m̀wíárf erì ¹⁶ ámá sanṅf am̀pí xwanṅwf níkwónìmí aṅf iwámí áwìnìmí aṅwì e imónìṅe xemoarígfáyó p̀r̀f wiaíkímí wirì eṅiniginí. ¹⁷ E nemáná iwamfó nuréwap̀yiríná m̀ṅf nìrorf re urìṅiniginí, “Re m̀r̀nìpa renì, ‘Aṅf Gorìxonìyáiwá nánì re rìp̀r̀fárfnì, “Ámá gwf wìr̀f wìr̀í ǹnì Gorìxomí xwíyíá urìp̀r̀fá nánì oyá aṅiwárfnì.” rìp̀r̀fárfnì.’ m̀r̀nìpa renì? E nìr̀nìr̀ì aiwì soyfné íwí meaarígfáyf yarígfápa axípf̀nìṅf nero nánì aṅf riwá íwí meaarígfáyíyá aṅf̀nìṅf imónìnì.” urìṅiniginí.

¹⁸ Apaxípanìṅf imónìgfá xwéowa t̀nì ṅwf ikaxí eánìṅpí mewegfáwa t̀nì ámá wí “Jisaso e neararìnì. E neararìnì.” rarìṅagfá arfá ǹwiro ámayf o xwíyíá uréwap̀yarìṅfíyf nánì rìxa d̀ṅf ǹp̀kìnrò ǹnì Jisasom̀nì xídìp̀r̀xìnìr̀í wáyf nero ínìmí omí p̀kianìro nánì mekaxf nìméra ugfawixìnì. ¹⁹ Sfá ayf ayo sfá órarf́nà o wiep̀sarìṅowa t̀nì Jerusaremí p̀nì ǹwíárfm̀ nuro aṅf wíyo sá weagfárfnì.

Pikfna yíweárìṅagí wìṅígfá nánìr̀nì.

²⁰ Jisaso wiep̀sarìṅowa t̀nì sá wegfá wfápf t̀nì ǹwíápf̀nìmearo Jerusaremí nánì nurf́nà wenìṅf éfáyf wìṅígfawixìnì. Íkfá pikfna m̀kf́ aí t̀nì rìxa yeáyf yárfagí ǹwìnrò ²¹ Pitao

Jisaso agíná éfpi nání dñf winfagi mñf sñá neánri re urññinigñi, “Ai, nearéwap+yarñjoxñi, íkáfá pikfna joxí agíná ramixáríína ríxa yíweánárññi.” urfagi ²² o “Emímí nioní éápa awa ení epaxírñi.” niyaiwirí nání re urññinigñi, “Soyfne ení Gorixomi dñf niwíkwíróa úpoyí. ²³ Nioní nepa seararññi. Ámá gíyí gíyí ‘Dfwt rípa nija rawírawáyo opiéroní.’ rírí dñf ná bñni morí xto ríípi ‘Xixení imónñññoi.’ yaiwirí nerfnáyí, Gorixoyá dñf tñí xixení enññoi. ²⁴ Ayínání soyfne woxí woxí Gorixomi yarñf niwirfná ‘Nioní re emfárñi.’ uríro omí dñf wíkwíroro ‘Gorixoyá dñf tñí xixení imónññfárñi.’ yaiwiro nerfnáyí, oyá dñf tñí xixení imónññfárñi. ²⁵ Soyfne woxí woxí éf nñroro Gorixomi yarñf niwirfnáyí, ámá wí sípí seaikárfáyí wíkf mñwónípa nero yokwarímí wiíríxñi. E nerfnáyí, segí ápo aññnamí ñweaño sípí soyfne wimíxíápi nání ení yokwarímí seaíñfárñi. ²⁶ E mepa nerfnáyí, aññnamí ñweaño soyfne maní pírfí wiaíkgíápi nání yokwarímí seaíñfámání.” urññinigñi.

“ ‘Nénf tñjoxí imónei.’ go rírññoi?” urígfá nánññi.

²⁷ Ríxa Jerusaremí nñremoro Jisaso añf rídiyowá yarígfíwámí íñmí añf emearfná apaxfpanñf imónígfá xwéowa tñí ñwí ikaxf eánññpí mewegfáwa tñí Judayf mebánwa tñí omí niwímearo ²⁸ re urígfawixñi, “Aga go rírññi ámá añf rídiyowá yarññwáiwá riwámí bí inarígfáyo mñxídámí éññinigñi? Dñf goyá tñí e éññinigñi?” urígfá ²⁹ Jisaso re urññinigñi,

“Nioní ení yaríñfí bī oseaimíní. Soyíné nioniyápi áwanfí níránáyfí, nioní ení ‘E éiríxíní.’ níríño nání ananí áwanfí searímííní.” nurírí ³⁰ re uríñínigíní, “Yaríñfí nioniyá rípiríní. Jono wayfí nīneameaia wago añfínamí ηweañoyá dīñfí tīnī wayfí nīneameaia wagfíraní? Xíoyá dīñfí tīnī yagfíraní? Nioniyá api nání xámí áwanfí nírípoyí.” uráná ³¹ wiwaníñowa dīñfí nīmoro ínīmí yaríñfí re niga ugíawixíní, “None ‘Jono Goríxo dīñfí ukíkayonagí yagfíriní.’ áwanfí e nuríranénáyfí o re nearíníñoí, ‘Pí nání Jono searagfípi nání míkwrópa néra ugíawixíní?’ nearíníñoí.” níríníro ³² ámí ínīmí re rínígíawixíní, “None ‘Jono xegfí dīñfí tīnī yagfíriní.’ uraníréwíní? Oweoí. Ámá sipfá re epíroyfí egíáyfí iwanfí neaeapfíríxíní.” níríníro — Judayfí níní Jono nání “Goríxoyá wíá rókiamoagfí worfání?” yaiwiarígíá enagí nání “Api ení xíxeni urípaxfí mimóníní.” níríníro ámá iwanfí neaeapfíríxínírí wáyfí nero nání áwanfí murfí ³³ re urígíawixíní, “Oweoí, none majfáríní.” urfagíá Jisaso “Nioní ení ‘Joxí e éiríxíní.’ níríño nání áwanfí wí nīsearímíméíní.” uríñínigíní.

12

Ewayfí ikaxfí wainfí omíñfí síñwí uwíniarígíáwa náníríní.

¹ Jisaso ewayfí xwíyíá wí ηwfí ikaxfí eáníñfípi mewegíáwami tīnī Parisiowami tīnī nurírí re uríñínigíní, “Ámá wo wainfí uraxfí íwíá nurírí xwíná nírórí wainfí xegfí iníígí nípírfá nání wainfí sogwí xoyíkímí eníá nání síñáyo ófí níríxírí wainfí omíñfíyo áwínímí añfí awí ηweapfíríá

nání seáyí émi nímira nipeyirí néísáná áamá wí sɨwɨ uwɨnaxɨdipɨrɨfa nání re urɨɨnigɨnɨ, ‘Wainɨ sogwɨ níáf éánáyɨ bɨ soyɨné segɨ mearo nionɨ gɨ mearɨ emɨfa nání nionɨyá omɨɨɨ rɨpimɨ ananɨ sɨwɨ nɨwɨnipɨrɨfáranɨ?’ nurɨmɨ anɨ wíyo ememɨnɨrɨ nání nurɨ nɨɨweáísáná ² wainɨ rɨxa níáf enáná xegɨ omɨɨɨ wiiarɨgɨfá womɨ re urowárɨɨnigɨnɨ, ‘Joxɨ nionɨyá wainɨ omɨɨɨyo nání nurɨ iniɨgɨ wainɨ awa nionɨ nání nimɨxɨrɨ iwajɨfá níárɨfápi nurápiyauɨ.’ urowárɨagɨ o nurɨ ³ omɨɨɨyo rémóáná awa re egɨawixɨnɨ. fá nɨxero wé neáfásáná anɨpáomɨ urowárɨgɨawixɨnɨ. ⁴ Anɨpáomɨ urowárɨagɨfa nání omɨɨɨ xiáwo ámi xegɨ omɨɨɨ wiiarɨgɨfá ámi womɨ urowáráná awa re egɨawixɨnɨ. Omɨ xegɨ mɨɨɨyo mɨɨɨ roro sipí wikarɨro wíagɨfa ⁵ omɨɨɨ xiáwo ámi wo urowáráná omɨ nɨpɨkiro tɨagɨfa o ámi wamɨ urowáráná wíyo iwanɨnɨ nearo wárɨro wíyo nɨpɨkiro tɨro néfásáná enáná ⁶ ámi wo xegɨ xewaxo dɨɨɨ sɨxɨ uyɨɨo sɨnɨ enagɨ omɨ nurowárɨrɨfná re rɨɨnigɨnɨ, ‘ “Gɨ íwo enagɨ nání sipí wí mɨwimɨxɨpa nero arɨfá wipɨráoi.” nimónarɨnɨ.’ rɨfá aiwɨ ⁷ xewaxo rémóáná wainɨ omɨɨɨ sɨwɨ uwɨniarɨgɨfáawa re rɨnɨgɨawixɨnɨ, ‘Íwɨ ro xanoyá dɨɨɨ tɨɨo enagɨ nání omɨɨɨ rɨpɨ nɨnɨ negɨpɨ meaanɨwá nání opɨkianeyɨ.’ nɨrɨnɨro ⁸ omɨ fá nɨxero nɨpɨkiro omɨɨɨyo bɨanɨrɨwámɨnɨ moaigɨawixɨnɨ.” Jisaso ewayɨ xwɨyɨfá api nurɨrɨ ⁹ re urɨɨnigɨnɨ, “Omɨɨɨ xiáwo omɨɨɨ sɨwɨ uwɨniarɨgɨfáawamɨ pí winɨɨo? O nɨbɨrɨ awamɨ xwirɨfá nikɨxerɨ ámi sɨɨɨ wa sɨwɨ uwɨnipɨrɨfa nání wárɨnɨɨoi.” nurɨrɨ ¹⁰ re urɨɨnigɨnɨ, “Ewayɨ xwɨyɨfá Bɨkwɨyo éánɨɨ rɨpɨ

eni íá m̄ropa egf̄arani? ‘S̄ñá an̄f̄ m̄rarigf̄áwa s̄ñá awiax̄f̄ n̄ani p̄f̄a nerf̄ná wo “S̄ip̄ir̄ini.” n̄ir̄iro em̄f̄ mófo n̄ani Gor̄ixo “S̄ñá o t̄f̄ni x̄am̄f̄ n̄it̄ir̄f̄náyf̄ an̄f̄ en̄f̄ neán̄ir̄i nan̄f̄ imón̄in̄iŋoi.” n̄ir̄ir̄i s̄ñá o n̄imeari t̄aná an̄f̄ en̄f̄ neán̄ir̄i nan̄f̄ imón̄in̄f̄r̄ini. ¹¹ Gor̄ixo e éf̄ en̄agi n̄ani nene s̄ñw̄f̄ n̄iw̄n̄ir̄f̄ná aga nan̄f̄ imón̄in̄aḡf̄ w̄nar̄in̄w̄ar̄ini.’ E eán̄in̄f̄p̄i soyf̄né íá m̄ropa egf̄arani?” ur̄f̄aḡf̄ ¹² awa “None n̄ani d̄in̄f̄ n̄ineaiawir̄i ewayf̄ xw̄iyf̄á api r̄f̄a nearar̄ini?” n̄iyaiwiro r̄ixa íá oxiraneȳin̄ir̄i éf̄áyf̄ áamá sip̄f̄á Jisasom̄i ar̄f̄á wian̄iro n̄ani o t̄ñf̄ e ep̄f̄royf̄ egf̄á n̄ani wáyf̄ nero n̄ani om̄f̄ p̄f̄ni n̄iw̄iar̄im̄f̄ uḡf̄awix̄in̄i.

N̄igw̄f̄ émáyo takis̄f̄ n̄ani wiar̄igf̄á n̄an̄ir̄ini.

¹³ Awa nuro ín̄im̄f̄ re r̄in̄igf̄awix̄in̄i, “Om̄f̄ pasán̄in̄f̄ nur̄irane yapf̄ re ur̄éwap̄iyán̄f̄w̄in̄i, ‘N̄igw̄f̄ n̄ani takis̄f̄ émáyf̄ nearápar̄igf̄áp̄i s̄ini m̄ini wian̄ir̄éw̄in̄i? M̄ini m̄iw̄ipa yan̄ir̄éw̄in̄i?’ uran̄f̄w̄in̄i. O ‘Oweoi, s̄ini m̄ini m̄iw̄ipa époyf̄.’ ránáyf̄, wauyowa om̄f̄ íá n̄ixero gw̄f̄ yip̄f̄ráoi. E m̄ir̄ipa ner̄f̄ ‘Oyf̄, seyf̄né m̄ini n̄iw̄ir̄f̄ná ap̄ani yar̄in̄oi.’ ránáyf̄, áamá sip̄f̄áyf̄ ámi ar̄f̄á b̄i m̄iw̄í nero p̄f̄ni w̄iar̄ip̄f̄ráoi.” n̄ir̄in̄iro Parisi wa t̄f̄ni m̄ix̄f̄ ináyf̄ Xeroto t̄f̄ni n̄ikum̄ix̄in̄iro emear̄igf̄á wa t̄f̄ni xw̄iyf̄á api t̄f̄ni pasán̄in̄f̄ uran̄iro n̄ani Jisaso t̄ñf̄ e uowáráná ¹⁴ awa om̄f̄ n̄iw̄imearo weyf̄ numear̄iro re ur̄igf̄awix̄in̄i, “Nearéwap̄iyar̄in̄ox̄in̄i, n̄inearéwap̄iyir̄f̄ná nep̄an̄f̄ nearéwap̄iyar̄in̄ox̄ir̄ini. Áamá ám̄ináowayá s̄ñw̄ȳo dán̄i aí xw̄iyf̄á ámi xeḡf̄ b̄i m̄ir̄f̄ ax̄f̄p̄in̄i rar̄in̄ox̄ir̄ini. Sip̄í r̄ir̄i nan̄f̄ r̄ir̄i yar̄in̄f̄man̄i. Xw̄iyf̄á Gor̄ixoyán̄i

xixeni nearéwapiyariñirini.” nuriri yariñí re wigíawixini, “Émátyá mixí ináyí Sisaoyi riniñomi takisí nani nigwí mini wiarinwápi sini mini wiayaniréwini? Píni wiáraniréwini? ¹⁵ Sini anani mini wianiréwini? Mini miwipa yaniréwini?” uríagía aiwi o “Yapí nirewapiyaniro rinirariñoi?” niyaiwiri re uriniginini, “Soyíne pí nani yapí pasaniñí niwapiyariñoi? Émátyá moní bi sinwí winani nimeámi bípoyi.” nuriri ¹⁶ rixa nimeámi báná o re uriniginini, “Nigwí ripimi yoí goyá tñi símimañí goyá tñi ñweani?” uríagí awa re urígíawixini, “Émátyá mixí ináyí Sisaoyá ñweani.” uríagía ¹⁷ o re uriniginini, “Sisaoyá símimañí ñweañagí nani ayí oyáriní. Ayinani mini wírixini.” nuriri áamá Gorixo xewaniñóniñí imixiñí enagí nani omi diñí owíkwírópoyiniri ámi re uriniginini, “Amípi Gorixoyániñí imóniñípi Gorixomi eni mini wírixini.” uráná awa ududí ayá wí winiginini.

“Ámá ámi wiápnimeapírxáriní.” uríñí nánirini.

¹⁸ Ámá Judayí wa Sajusiyi riniñí wa — Sajusiowa re rarígíáwa, “Ámá nipémána enánáyí wí niwiápnimeapaxímani.” rarígíáwarini. Awa nibiro Jisasomi niwimearo ¹⁹ miñí nirore re urígíawixini, “Nearéwapiyariñoxini, Moseso enína nene nani ñwí ikaxí bi re niriri ríwamiñí eañirini, ‘Ámá wo sini niaíwí memea péanáyí xegí apixí sini ñweañánáyí péomi xexirímeáowa wo niaíwí wiemeaini nani aní meáwiniginini.’ e

niriri eanirini.” nurimána ²⁰ ewayí xwiyá rípi urigawixini, “Xexirímeáowa wé wúmi dánj waú enána wo apixí wí nimeari niaíwí memea péanáyí ²¹ ámi xexirímeáowa wo aními nimeari o eni niaíwí memea péanáyí ²² xexirímeáowa ámi wo awaú egípa axípi nerí ²³ nowani eni e néra nuro niaíwí wí memea nípemána enánáyí apixí eni peniginini.” Ewayí xwiyá Jisasomi e nuriro yaríñj re wigawixini, “Ríwéná áma pegíá níníyí wiápínimeáána xexirímeá wé wúmi dánj waú awa eni níwiápínimearína apixí axími meagíawa enagi nání apixí go go meenagi winánwárfani?” yaríñj e wíána ²⁴ Jiaso re uríñiginini, “Soyíne xwiyá Gorixoyá Bíkwyo eáníñpi nání nijá mimónipa ero enj síxí eáníñj Gorixoyápi nání eni nijá mimónipa ero nero nání xwiyá wasíwá raríñoi. ²⁵ Pegíáyí níwiápínimearóna ámi meánipíríámani. Aníñají aníñami ñweáwa imónigíapa axípi e ñweapíríárfani. ²⁶ E niriri aiwí segí díñj ‘Pegíáyí ámi wiápínimeapaxímani.’ yaiwiarígíáyí nání xwiyá bí osearimini.” nuriri re uríñiginini, “Pegíáyí ámi níwiápínimeapíríárfani. Xwiyá enína Moseso íkíá onimíanána ríá míní ápiáwí wearíñagi winíñpi nání Bíkwyo níriniri eáníñpi síní íá míropa regíawixini? Moseso ríá apími síñwí winána xegí xiáwowa Ebírámo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awa pegíámi enána aiwí omí Gorixo re uríñiginini, ‘Nioni díxí ráwowa Ebírámo tñni Aisako tñni Jekopo tñni awayá Nwá imóníñáonirini.’ E uríagi nání awa pegíáwa aiwí wigí díñj síní síñj imóníñagíá nání

Gorixoxo ‘Awayá Nwáfáonirini.’ rípxáfrini. ²⁷ O áamá xíomí díní nìwìkwíroro péfá aí ayí síní wigí Nwáfáorini. Ámá xíomí díní mìwìkwíró pegfá tñní síní síní ñweagfá tñní aíwí wigí Nwáfáomani. Soyíné díní aga wasíwá moaríñoi.” uríñínigini.

“Nwáf ikaxí gímíni gípi seáyí e imóníni?” urí gífá nánirini.

²⁸ Nwáf ikaxí eáníñípi mewegfá wo nìbirí Jisaso Sajusiowa tñní xwíyífá xímíxímí niníro rínaríñagfá nìwínirí Jisaso ríxa píraníñí ureñwípearíñagi arfá nìwirí yaríñí re winíñigini, “Nwáf ikaxí eáníñí nìyoní gímíni gípi seáyí e imóníni?” yaríñí e wíagi ²⁹ Jisaso re uríñínigini, “Goríxoyá ñwáf ikaxí eáníñí seáyí e imóníñípi rípirini, ‘Isireríyíné arfá époyí. Negí Ámíná Goríxoxo ná woní onirini. ³⁰ Goríxomí díní síxí nuyiríná onímiápi onímiápi muyipa époyí. Díní síxí uyiro díní wìkwíroro ení neáníro xídíro éfríxíni.’ Nwáf ikaxí seáyí e imóníñípi apirini. ³¹ Ámí axípi nírínirí eáníñí bí rípirini, ‘Ámá aní nemeríná síñwáf wínaríñíyí nání wará díxí nání díní sípí siaríñípa axípi díní sípí wiríni.’ Ámí bí eáníñípi apirini. Goríxoyá ñwáf ikaxí nírínirí eáníñíyí rípiáúmí wí seáyí e mimóníni.” uríagi ³² ñwáf ikaxí eáníñípi mewenjo re uríñínigini, “Nearéwapíyaríñoxini, neparini. Joxí xíxeni míñí nírórí re ríni, ‘Goríxoxo ná woní onirini. Axípi óníní wo mimóníni. ³³ Goríxomí díní síxí nuyiríná díní síxí uyiro díní wìkwíroro ení neáníro xídíro eríni. Ámá aní nemeríná síñwáf wínaríñíyí nání wará díxí nání díní sípí

siariniŋpa axipi diŋi sipi wirini.’ Joxi xixeni e rini. Ámá Gorixo nani sipisipi bi miní noni ríá nikaárironáraní, bi niniro ridiyowá niyáironáraní, nerináyí naní yarigíá aiwi ámá Gorixoyá ŋwí ikaxí apiaúmi xidarigíáyí seáyí e imónini.” uríagi ³⁴ Jisaso ŋwí ikaxí mewenjo diŋi píraniniŋi nímori naní e urariniagi aríá niwirí re uriniŋini, “Joxi diŋi sini e nímóá nurináyí nioni nani diŋi ninikwírori Gorixo xwioxíyo míméamí nerí neamenjweanfe nani páwipaxí imónirini.” uríagi ámi ríwíyo ámá nini ayá urariniagi nani wí yariniŋi ámi bi owimniri mibiŋpa egíawixini.

“Kiraiso niaíwí goyáorini?” uriniŋi naniŋini.

³⁵ O sini Judayíyá aní sipisipi ridiyowá yarigíiwámi dani nuréwapiyiríná ámá e epíroyí egíáyo yariniŋi re wininiŋini, “Ŋwí ikaxí eániniŋipi mewegíáwa pí nani re rarigíarini, ‘Ámá nene yeáyí neayimixemeanfa nani aríowayá xwíá piaxíyo dani niwiaroríná sa xiáwo míxí ináyí Depitoyáo imóniníarini.’ pí nani rarigíarini?
³⁶ Depito Gorixoyá kwíyí tini niriŋi ríwaminiŋi nearíná ámá yeáyí neayimixemeanfa nani aríowayá xwíá piaxíyo dani iwiaronfo nani re niriŋi eanirini, ‘Gorixo gí Ámináomi re uriniŋini, “Joxi wé náumini niŋweari siŋwí naniri ŋweanáná míxí sianiro bíáyo xopírará ríwiimíarini.” uriniŋini.’ ³⁷ Depito ríwaminiŋi api niriŋi nearíná aríowayá xwíá piaxíyo dani iwiaronfo nani ‘Gí Ámináoyí ríagi nani arige nerí sa xegí xewaxo imónini?’” uríagi ámá e

epíroyí egíáyí xegí xwíyíá aríá nìwiróná yayí winìñinìgìní.

*“Ñwí ikaxí mewegíáwa yarígíápa mepaní.”
urìñí nánirìní.*

³⁸ O sìnì nuréwapíyiríná re nura unìgìgìní, “Ñwí ikaxí eánìñípi mewegíáwa yarígíápi mepa éríxìní. Awa áamá weyí oneamépoyìnírì rapìrapí sepiá nìyìnìmì aní emero áamá yayí ‘Ámináoxìní onearípoyìnírì awí eánarígíe aní emero ³⁹ rotú aníyo nìpáwirínáranì, aiwá imìxarígíe nìñwearínáranì, símí símí e ñwearo ⁴⁰ apìxí aníwamì amìpí nínì íwí urápaniro nánì ero áamá aríá egíe dánì Gorìxomì xwíyíá rìrìmí nìwiríná anìñí nìwia uro yarígíápi seyíné mepa éríxìní. Ríwéná Gorìxo áamá nìyonì mí ómómìxìmì neríná awa xwíyíá xwé meárìnpìrìfárinì.” urìñinìgìní.

Apìxí aní wí ñìgwí tìñípi nánirìní.

⁴¹ O sìnì aní rìdìyowá yarígíiwámì ínìmì aní nemeríná nurì Gorìxo nánì ñìgwí tayarígíe orìwámìní e éí nìñweámáná áamá obaxí nìmúroayiróná ñìgwí tarìñagíá nìwìnìrì ñìgwí xwé tígíáyí xwé tarìñagíá nìwìnìsáná wìñinìgìní. ⁴² Apìxí aní uyípeayí wí omì nìmúrorì moní ríá nìñí biaú tìagì nìwìnìmáná ⁴³ xegí wiepìsarìñowamì “Eñì.” nurìrì re urìñinìgìní, “Nionì nepa seararìñinì. Apìxí aní amìpí mayí rí Gorìxo nánì ñìgwí onìmiá ná biaúnì tíf aiwí áamá nínì tífayo seáyí e imóninì. ⁴⁴ Áamá ñìgwí xwé tífáyí ná sìnì nìwenáná obaxí tarìñagíá aiwì apìxí ríyí mayí enagì aiwì

xegí nígwí aiwá nání b́ epaxípi ńń t́ñoi.”
uríñínigíní.

13

“Anj́ rídíyowá yarígíwá pineaṕŕáríní.” uríñíní náníríní.

¹ Jisaso anj́ rídíyowá yarígíwámí ṕńń ńwíárímí waríná xegí wiepísaríñowa wo re uríñínigíní, “Nearéwapíyaríñoxiní, anj́ awiax́ ikwírónírí śñá nanj́ ńñweaxa urí enj́ eý śñẃ wíneí.” uráná ² o re uríñínigíní, “Anj́ xwé tíyý śñẃ ríwíníñíní? Ŕwéná śñá ḱkíróníñj́ ŕpíyý womí seáyí e ikwíárínínf́amaní. Ńńń ńkwierómioanf́aríní.” nurímí uǵawixíní.

Xeaníñj́ xámí wímeanf́apí nání uríñíní náníríní.

³ O d́ẃ ḿñj́ Oripíyí ŕńñíño ńñweaní anj́ rídíyowá yarígíf́a ṕńń ńwíárímí yapf́amíní weníñj́ nero ñweañáná wiepísaríñj́ Pítao t́ńń Jemiso t́ńń Jono t́ńń Adíruo t́ńń wigf́pí ⁴ yaríñj́ re wigf́awixíní, “Joxí ‘Śñá womí seáyí e ikwíárínínf́amaní. Ńkwierónowínf́aríní.’ nearf́pí gíná imónínf́aríní? Śñẃ ayo ńwínírane ‘Ríxa nimóníní anj́ ayorf́aní?’ yaiwianf́wá nání pí ekíyíñj́ neainínf́aríní? Ekíyíñj́ neainínf́apí nání áwanj́ neareí.” urf́agf́a ⁵ o áwanj́ nurírí re uríñínigíní, “Ámá wí yapf́ searéwapíyaníro epf́ŕf́a enagi nání d́ñj́ f́a ńxíríro éf́ŕxíní. ⁶ Ámá obax́ wo wo ńbayíro yof́ nioníyá ńríníro yapf́ re searéwapíyaníro epf́ŕf́aríní, ‘Yeáyf́ seayímíxemeámf́a nání arf́owayá xwf́a piaxíño d́ání iwíaronjáoníríní.’ searéwapíyaníro éaná

áamá obaxí ‘Nepaxini.’ niyaiwiro xenwíyo
 xídiþíríárini. Ayínáni nioni searariþáþi diþí
 íá niþiriþro éþriþini. ⁷ Seyíné ‘Aní ayo miþí
 inariþoi.’ ránáyí, xwíyíá imiþí ‘Aní wúmi
 miþí inariþoi.’ riþiméánáyí, wáyí mepani.
 Miþí ayí xámi niga nuri aiwi sía yoparí
 Jisasoni weapimíayi siþiriþi. ⁸ Áamá gwí wíri
 niwiápþinimearo wíniyí tþni miþí iniro ero miþí
 ináyí wí niwiápþinimearo wí tþni miþí iniro
 ero aní wíyí wíyo poboní eri aní wámi agwí
 náni ikeamóniro yariþagi niwiniþíná diþí re
 yaiwipíþí náni ‘Ríwéná xwé ení náni iwamíó
 ríyí riþariþi?’ yaiwipíþí náni searariþini.
 Apíþí niaíwí niþiriþíná diþí re yaiwiaríþápa
 ‘Ríwéná ríniþí xwé niminiþi náni iwamíó
 riþariþi?’ yaiwiaríþápa soyíné eni nioni
 rariþáþi niwiniþíná re yaiwíþriþini, ‘Ríwéná
 xeaniþí xwé neaímeaníþáni?’ yaiwíþriþini.
⁹ Nioni ríwíþini niþamopíriþiniþi nioni
 searariþáþi símíþini þiro awiniþí þwearo
 éþriþini. Seyíné nioni niþídaríþagiþa náni
 áamá wí þírí owiaikianeþiniþro íá niþeaxero
 negí Judayíya opisí aníyo seawáriþro rotú aní
 neneyáyo dání iwaní þeaméþero epíþíþriþini. Miþí
 ináyí tþni gapimaniþ tþni ayíya siþwíyo dání
 eni niþeauráþimáná xwíriþí þeaméþíþí enagi
 aiwi nioni náni siþi uríþriþini. ¹⁰ Xwíyíá nioni
 náni yayí seainariþíþi áamá gwí wíriþ wíriþ níni
 aríá wigíþamiþ enáná ámi weapimíþriþini. ¹¹ Ayí
 íá niþeaxero opisí aníyo seawaráná ayá síwí
 niþearori ‘Þíné aríre uraniþéwiniþ?’ miþaiwipa
 éþriþini. Íná Goríxo pí pí náni searíþíþí anani

kwíyí oyápimi dání urípíríáríni. ¹² Xexírímeá wo níwíápnímeari xexírímeáomi opíkípoynírí íá nìxerí opisí aníyo wárírí xanowa ení wigí niaíwí opíkípoynírí íá nìxero opisí aníyo wáríro niaíwíyí ení xaniyaúmi opíkípoynírí wáríro epíríáríni. ¹³ Seyíné yoí nioniyá níríro xídaríḡagífa nání wikí niseaóníro símí tñní seaipíríáríni. E seaipírífa enagí aiwí gíyí gíyíné ení neáníro nioní nìxídíro aníḡ dḡḡ nìkwíroro nerínáyí, sía yoparí nioní ámi bímíáyí Goríxo ananí yeáyí seayimíxemeaníáríni.

Ámá wo ḡwíá imóníḡe xórórí enííná nání uríḡ náníríní.

¹⁴ “Seyíné ámá sipí seaikáríḡo ḡwíá imóníḡe xórórí nerí xwíríá ikíxéagi nìwínírínáyí ámá Judia pìropenisíyo ḡweagíáyí díwí tḡḡ e nání éf yíríxíní. Ámá gíyí xwíyíá rípi íá roarígíáyí dḡḡ píráníḡ mótíxíní. ¹⁵ Ámá gíyí gíyí aní waíwíyo nìpeyíro seáyímní míríníḡiwámi nìḡwearo ‘Sípí neaikáríḡo ríxa ḡwíá imóníḡe xwíríá ikíxéáríni.’ rínaríḡagífa aríá nìwirínáyí nìwíápnímeámáná amípí ínímí aní míríníḡiwámi wenḡpí meaaníro nání mípáwipa sa díwí tḡḡ e nání aníni éf yíríxíní. ¹⁶ Ámá aiwá omíḡíyo yarígíáyí ení aríá e nìwirínáyí ámi iyíá meaaníro nání aní e nání mupa sa díwíyo nání éf yíríxíní. ¹⁷ Íná apíxí niaíwí agwí egííwa tñní siní niaíwí amíḡ narígííwa tñní aníni éf upaxí meḡagi nání aweyí. Aríḡe aníni díwíyo nání éf yipíríáríani? ¹⁸ Aníni éf mupaxí neaimóníníḡínírí Goríxomi ríxíḡ re urííxíní, ‘Íná imíḡ mírípa éwíníḡíní.’

uríírixini. ¹⁹ Gorixo xwíá imixiri anína imixiri ení e dání áamá xeaniñí nimóga bagfa aiwi sípí seaikáriño ηwíá imóniñe xwíá ikixéaná xeaniñí ríá tíñí seaikárinfáriní. Xeaniñí íná imóniníápi tíni ámi wí xixeni imóniníá menini. ²⁰ Gorixo ‘Xeaniñí api aníni pñni owiáriní.’ m+yaiwipa nerínáyí áamá nñni mñwepaxíriní. Áamá xfo eyíroáriníyí nání dññí nímori nání ‘Xeaniñí api aníni anipá oimónini.’ yaiwiníá enagi nání apaxí mé pñni wiáriníáriní. ²¹ Xeaniñí api seaímeáána áamá wí ‘Áamá yeáyí neayimixemeanfa nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfo jíwo ηweani.’ ránáyíraní, ‘Riwo ηweani.’ ránáyíraní, aríá mñwipa érixini. ²² Wí epaxí enánáyí, áamá Gorixo eyíroáriníyo yapí wíwapíyaníro neríná nepa mimónipa nero aí ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronáonirini.’ nurimáná emimí ero ayá ríwamónipaxí imóniñípi ero epírfáriní. Wí nepa mimónipa nero aí ‘Gorixoyá wíá rókiamoaríñáonirini.’ uríro emimí ero ayá ríwamónipaxípi ero epírfáriní. ²³ Amípi ríwéná imóniníápi nání ríxa áwaní searíagi yapí seaíwapíyipírixinirí nání dññí nímoro érixini.

Áamá imóniño anínamí dání weapíníápi nánirini.

²⁴ Xeaniñí api nípini ríxa niseámeámána enána sogwí sía yinirí emá wíá mónipa erí
²⁵ siní anínamí dání exweánowiri amípi ení eániñí anínamí eníyí upíyinirí nemáná enána
²⁶ áamá imóniñáoní ení neánirí agwíyo dání wíá

nókía weaparĩḡagi nanĩpĩrĩfárĩni. ²⁷ Nanáná anĩfnajĩ áamá Gorĩxo eyĩroárĩḡĩ xwĩfá rĩrĩmĩ nĩrĩmĩni anĩ ḡĩmĩ ḡweagĩfáyo wirĩmeaemepĩrĩ urowárĩmĩfárĩni.” urĩḡĩnĩḡĩni.

Ewayĩ ikaxĩ ikfá pikĩ nánĩrĩni.

²⁸ E nurĩrĩná ewayĩ xwĩyĩfá rĩpĩ urĩḡĩnĩḡĩni, “Íkĩfá pikĩyĩ rĩnĩḡĩyĩ reḡĩ sĩḡĩ neánĩro mĩḡĩ ináná ‘Xwiogwĩ rĩxarĩani?’ yaiwĩarĩḡĩfárĩni. ²⁹ Pikĩyĩnĩḡĩ xwiogwĩná nánĩ nĩḡĩfá imónĩpĩrĩ yarĩḡĩpa xwĩyĩfá nionĩ ekĩyĩḡĩ nánĩ searĩfáyĩ rĩxa imónarĩḡagi nĩwĩnĩrĩfánáyĩ dĩḡĩ re yaiwĩrĩxĩni, ‘Jisaso rĩxa nĩweapĩrĩ nánĩ rĩyarĩni? Rĩxa anĩ fĩwĩ éniḡĩ rónapĩni.’ yaiwĩrĩxĩni. ³⁰ Nepa seararĩḡĩni. Ámá ḡwĩ axĩ rĩrĩ sĩnĩ anĩpá mimónĩpa eḡáná nionĩ searĩfápi wĩ surĩmá mimónĩpa nerĩ nĩpĩnĩ xĩxenĩ imónĩnĩfárĩni. ³¹ Xwĩfá tĩnĩ anĩfna tĩnĩ anĩpá imónĩnĩfá eḡagi aiwĩ xwĩyĩfá nionĩyá wĩ surĩmá imónĩnĩfámanĩ.

Jisaso weapĩnĩfáyi nánĩ áamá nĩnĩ wo nĩḡĩfá mimónĩni.

³² Nionĩ ámĩ ḡĩnĩ ḡĩná nĩweapĩmĩfá nánĩyĩfá áamá nĩnĩ aiwĩ wo nĩḡĩfá mimónĩni. Anĩfnajĩ aiwĩ nionĩ aiwĩ majĩfá imónĩḡwĩni. Sa ḡf áponĩ nĩḡĩfárĩni. ³³ Ayĩnánĩ dĩḡĩ pĩránĩḡĩ nĩmoro ḡweáfĩrĩxĩni. Nionĩ ḡĩnĩ ḡĩná nĩweapĩmĩfá nánĩ seyĩné majĩfá imónĩḡagfá nánĩ xwayĩ nanĩrĩ ḡweáfĩrĩxĩni.” nurĩrĩ ³⁴ re urĩḡĩnĩḡĩni, “Nionĩ nĩweapĩmĩfá nánĩyĩfá rénĩḡĩfá imónĩnĩ. Ámá wo anĩ wĩmĩ urĩnĩmĩnĩrĩ nurĩná xĩnáiwánĩḡĩ omĩḡĩfá wĩiarĩḡĩfáwa o omĩ ‘Nionĩ úáná omĩḡĩfá joxĩ nĩiarĩḡĩfá pĩránĩḡĩfá nĩĩrĩxĩni.’ nura urĩḡĩnĩḡĩni.

E neríná womi ‘Anj íwí e awí roariŋoxi xwayí naniri awí rórixini.’ uriŋo enjipi³⁵ soyíné axípi érixini. O ‘Anj xiáwo gíní gíná biniríenŋoi?’ niyaiwiri ‘Sápi tñi biniríenŋoi? Árwegíyo biniríenŋoi? Karíkarí ríaiwá raríná biniríenŋoi? Wíá móniŋími biniríenŋoi?’ niyaiwia nurí majíá nimóniri nání³⁶⁻³⁷ o nioni sá wenáná nímeanigíniri anŋí xwayí naniri awí roariŋípa niyínéni eni nioni weapińa nání píranŋí dŋí nímoro ŋweárixini. Seyíné eni maiwí níkaríga warŋagá sŋwí seanimigíniri nání searariŋini.” uriŋiniginí.

14

Jisaso nání mǎx megá nanirini.

¹ Ríxa sá wíyaú óráná sá eníná anŋnajo Judayo múronj nání bisíkeríá yisí mayí iwamó narígáyi —Eníná sá ayi Judayo Isipíyí mǎx ináyo íá xenwiráriŋáná Goríxo niaíwí xámŋí nñi opíkímińiri anŋnají oyáo uowáriŋí aiwí Judayí Goríxo ŋwí ikaxí uríipi tñi xixeni neri bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro nñiro sipisipí nipiikiro ówaníyo ragí xópé yáríá enagi nání anŋnajo ayo múronjiginí. Ayínání xwiogwí o o pwéaná Judayí Goríxo enjipi nání dŋí mǎwinípa enigíniri sipisipí nipiikiro bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narígáriní. Ríxa sá wíyaú óráná sá anŋnajo Judayo múronj nání bisíkeríá yisí mayí iwamó narígáyi imóníńa enáná apaxípánŋí imónigíá xwéowa tñi ŋwí ikaxí eániŋipi mewegíawa tñi awa Jisasomi arige ínimi íá nixiriro pikianiréwiniro ínimi

mekaxí nìmero ² re rìngíawixìni, “Sfá ayimi áamá nínì aiwá imìxanìro epíroyí egfáyimi ayí mìxí épímìxamoanìgìnrì mìpìkipa éwanìgìni.” rìngíawixìni.

Apìxí wí omì werìxí wiwayìmoní nánìrìni.

³ Jisaso ámi ańí yoí Betani nánì nurì Sai-mono peyíyí imónagoyá ańíyo nińwearì aiwá naríná apìxí wí werìxí dìńí naní eaarìńí sìxí wá —Sìxí awá nìgwí aga xwé roníwárìni. Awá nìmeámì nìbirì íá nóxayimìxìrì Jisasomì mìńíyo iwayìmóáná ⁴ wa wikí dìńí nìwìaiwiro re rìngíawixìni, “Í pí nánì werìxí nìgwí xwé ronípi xwìrífá ikìxearìni? ⁵ Nene werìxí apì nìgwí nánì bí nerì sìńwìrìyí, nìgwí K300 seáyì e nìmearane áamá uyípeayíyo arìrá nìwirane mìnì wìpaxìrìni.” nìrìnrò ímì mìxí uraríná ⁶ Jisaso re urìńnìgìni, “Xe oeni. Pí nánì ayá wí urarìńoi? Í naní niarìni. ⁷ Áamá uyípeayí sìnì seyíné tìnì anìńí ńweapírífá enagi nánì gínì gíná ‘Ayo arìrá owianeyì?’ nìrìríná ananì arìrá wìpaxìrìni. E nerì aiwì nionì seyíné tìnì nawínì anìńí re ńweámíámanì. ⁸ Í ‘Arìge neríná Jisasomì arìrá wìmfárfanì?’ nìyìawìrì xwáripáyo nìtìpírì enagi nánì anìńnì xámì gí waráyo xópé niárarìni. ⁹ Nepa seararìńnì. Xwífá rìrì nìrìmìnì amì gìmì xwìyífá nionì nánì yayí seainarìńpì wáf nemero nurìmeríná apìxí rì nionì werìxí dìńí naní eaarìńí rìpì niwayìmófpì nánì enì repìyí wíáná ‘Jisasomì apìxí wí e iyí renìngìni?’ yayìwìpírífárfanì.” urìńnìgìni.

Judasò mìyí urìńí nánìrìni.

10 Jisasoyá wiep̄sar̄iḡ́ wo, Isikariot̄i d̄aḡ́ Judasoȳi r̄iniḡo apax̄p̄an̄iḡ́ imóniḡ́á xwéowami Jisaso nán̄i miȳf̄ ur̄im̄in̄iri nuri n̄iwímeari
 11 miȳf̄ uráná awa yaȳf̄ nero apax̄f̄ mé re ur̄iḡ́awix̄ini, “N̄iḡw̄f̄ siapan̄w̄ini.” ur̄iḡ́á Judaso nuri Jisaso xeḡf̄p̄i ḡweáage awa anani f̄á x̄ir̄ip̄f̄re s̄iḡw̄f̄ winár̄im̄in̄iri om̄i s̄iḡw̄f̄ w̄inax̄f̄d̄imeḡ́niḡ́.

Aiwá Aḡ́najo Múron̄yi nán̄i niḡ́á nán̄iri.

12 Bis̄ker̄f̄á yis̄f̄ maȳf̄ iwam̄f̄o nar̄iḡ́iná r̄ixa aḡ́najo Judayo s̄f̄á ayimi múron̄f̄ nán̄i d̄iḡ́ mop̄f̄ri nán̄i sip̄sip̄f̄ miá p̄ikiar̄f̄ná xeḡf̄ wiep̄sar̄iḡ́owa Jisasomi re ur̄iḡ́awix̄ini, “Ge nurane aiwá aḡ́najo neamúron̄yi nán̄i r̄f̄á yeaariḡw̄ap̄i jox̄i t̄f̄ni naw̄ini nan̄f̄p̄i r̄iyam̄f̄ yáran̄w̄ini?” ur̄iḡ́á 13 o wiep̄sar̄iḡ́yf̄ waúmi nurow̄ar̄iri re ur̄iḡ́niḡ́ini, “Jerusarem̄i nán̄i nuri aḡ́yo áw̄in̄imi ámá wo iniḡ́f̄ s̄ix̄f̄ n̄ix̄ir̄imi war̄iḡ́aḡ́i órórf̄ nin̄irónáȳf̄ númi úisix̄ini. 14 Númi nuri aḡ́f̄ o páw̄iwám̄i awagw̄i en̄f̄ n̄ip̄aw̄iri aḡ́f̄ xiáwomi yar̄iḡ́f̄ re w̄isix̄ini, ‘Yearéwap̄iyar̄iḡo re r̄f̄niḡ́ini, “Ḡf̄ wiep̄sar̄iḡ́owa t̄f̄ni aiwá Aḡ́najo Neamúron̄yi nán̄i n̄in̄ir̄f̄ná aḡ́f̄ awawá ḡ̄wám̄i dán̄i nan̄iréw̄ini?” r̄f̄niḡ́ini.’ uráná 15 o aḡ́f̄ awawá seáȳim̄i ikw̄f̄rón̄iḡ́wá ikw̄iḡw̄f̄ n̄f̄ni r̄ixa p̄irán̄iḡ́f̄ im̄ixár̄iḡ́wá s̄iwá eain̄iḡo. E eaiáná awagw̄i e aiwá none nán̄i r̄iyam̄f̄ éisix̄ini.” ur̄iḡ́aḡ́ 16 awaú n̄ipeyeari aḡ́f̄pimi nán̄i nuri Jisaso ur̄f̄pa x̄ixeni neri aiwá Aḡ́najo Múron̄yi nán̄i r̄iyam̄f̄ eḡf̄isix̄ini.

17 S̄f̄ap̄i t̄f̄ni Jisaso t̄f̄ni wiep̄sar̄iḡ́f̄ wé wúkaú s̄ikw̄f̄ waú t̄f̄ni awaú aiwá r̄iyam̄f̄ éf̄ie nán̄i nuro

18 an̄íyo n̄ipáwiro n̄iṅwearo aiwá n̄in̄iróná Jisaso re ur̄iṅn̄iḡini, “Nepa searar̄iṅni. Aiwá nar̄iṅwá rone wox̄i nion̄i nán̄i miȳí nur̄ir̄ini.” ur̄fagi 19 awa ayá sip̄i wíagi wo wo re urayiḡawix̄ini, “Nion̄iman̄i. Nion̄iman̄i.” urayar̄ná 20 o re ur̄iṅn̄iḡini, “Wé wúkaú sikw̄í waú eḡoȳné wox̄ir̄ini. Soȳné nion̄i t̄ni múyo eagwia-nar̄iṅwáone wox̄ir̄ini. 21 Wox̄i xw̄iȳá Gor̄ixoyá ámá imón̄iṅaon̄i nán̄i r̄wam̄iṅ̄i n̄ir̄in̄iri eán̄iṅ̄ipi t̄ni xixen̄i nir̄ini. Ámá imón̄iṅaon̄i nán̄i miȳí ur̄fox̄iȳí s̄á wiyi jox̄i maj̄á rór̄in̄á en̄agi nán̄i aweyi! X̄ináí om̄i m̄ix̄ir̄ipa ner̄i s̄iṅwir̄iȳí, nan̄i imón̄im̄in̄iri en̄ir̄ini.” ur̄iṅn̄iḡini.

“R̄ipi ḡí warár̄ini.” ur̄iṅ̄i nán̄ir̄ini.

22 Sin̄i aiwá n̄in̄iróná o bis̄ker̄á bi n̄imeari Gor̄ixom̄i api nán̄i yaȳí n̄iwimáná kw̄ikwir̄im̄í ner̄i yan̄i n̄iwia nur̄iná re ur̄iṅn̄iḡini, “Nir̄ap̄ipoȳi. R̄ipi ḡí warár̄ini.” nur̄imáná 23 wain̄í iniḡí kap̄ix̄í wá n̄imeari Gor̄ixom̄i yaȳí n̄iwiri awam̄i m̄ini wíáná nowan̄i n̄iga war̄iná 24 re ur̄iṅn̄iḡini, “Wain̄í r̄ip̄iȳí ḡí raḡir̄ini. Nion̄i ámá n̄ini nán̄i n̄ip̄ikíáná raḡí nion̄iyá xw̄íayo pwar̄iṅagi n̄iw̄in̄ir̄iná soȳné re yaiwip̄ir̄ár̄ini, ‘Xw̄iȳá siṅ̄i “Nion̄i n̄iper̄iṅ̄ipimi dán̄i yeáȳí seayim̄ixemeám̄ir̄ini.” réroár̄iṅ̄iȳí nepar̄ini.’ yaiwip̄ir̄ár̄ini. 25 Nepa searar̄iṅni, ‘Nion̄i iniḡí wain̄í ámi wí m̄in̄í néra nú+sáná Gor̄ixo r̄ixa xw̄iox̄íyo m̄imeám̄í ner̄i seamen̄wean̄fe ṅwean̄áná ámi siṅ̄i n̄im̄ár̄ini.’ searar̄iṅni.” nur̄iri 26 soṅ̄i bi n̄ir̄imowa n̄ipeyero d̄w̄í Orip̄iyo nán̄i uḡawix̄ini.

“Pitaoxi ríwí nímoríni.” uríjé nániríni.

²⁷ Jisaso re uríjéinigíni, “Ewayí xwíyá nírínirí eáníjé rípi aríá nípoyí, ‘Goríxo sipísipí mearíjomi píkioreawáráná sipísipí níni wíwíní umiamoníjoi.’ E nírínirí eáníjépi tíni xixeni soyíné wáyí nero nioníni niepísamopíráoi.
²⁸ E nerí aiwí nioní Goríxoyá díjé tíni níwíápínímeámáná Gariri píropenisíyo xámí seameámfáriní.” uríagi aiwí ²⁹ Pitao re uríjéinigíni, “Ámá níni siepísamopírí aiwí nioní wí e emíméini.” uríagi ³⁰ Jisaso re uríjéinigíni, “Nepa rírarijéni. Sía ríyimi karíkarí siní ríaiwá biaú mírípa enáná jíwaníjoxi biaú bí re rayiríini, ‘Jisaso tíni níkumíxínirí emearíjé wonímani.’ biaú bí rayiríini.” uríagi aiwí ³¹ Pitao aríki re uríjéinigíni, “Wa nioní tíni nawíní níyeapíkiri aiwí nioní wí ‘Jisaso nání majíonírini.’ rímíméini.” uraríná wiepísarijé wífa ení axípi ríjéawixíni.

Ojíkwiíyo dání Goríxomi ríxíjé uríjé nániríni.

³² Awa ojíkwií yoí Gesemaniyo nírémo Jisaso wiepísarijéwami re uríjéinigíni, “Nioní Goríxomi yarijé wimi nání yimi soyíné re njéápoyí.” nuríni ³³ Pitaomi tíni Jemisomi tíni Jonomi tíni níwirímeámi nuríná ayá síwí nurorí díjé ríá uxearíjagi ³⁴ re uríjéinigíni, “Díjé ríá níxearíjagi nání ríxa nípepaxí niaríni. Soyíné re xwayí naníro njéápoyí.” nurími ³⁵ jíamíní e onímíápi nurí míjé xwíáyo níkwírorí Goríxomi yarijé níwiríná imónipaxí enánáyí awa mínípíki wíarí onímúrípoyínirí Goríxomi re uríjéinigíni,

36 “Gí ápe, joxi anani mepaxí wí mimónini. Nipikianiro yarigí iniigí yíkí yariniñiñi imóniñi rípi anani emi nimamoriréni? Nioni yariniñi nisiri aiwi gí diñi xídímiméni. Dixí diñi pí pí yaiwíyí níríxídímíni.” Gorixomi e nurimi ³⁷ nibirí wenini éyí winiñinigini. Awa sa wenagí niwiniñi Pitaomi re uriniñinini, “Saimonoxi sá riwenini? Weniniñi nero onimiápi mñwepaxí riseaimónarini? ³⁸ Obo nibirí yapí seaiwapiyinigini. Siñwí naniri niñwearo Gorixomi rixini urípoi. Diñi tñni anani ‘Jisasomi pí pí wímeáyí xídáníwini.’ niyaiwiro aiwi segí wará nani ayá nirimixini nani éf seaininiñoi.” nurimi ³⁹ nurí Gorixomi yarini wípi axípi ámi niwimáná ⁴⁰ ámi nibirí awa wigí siñwí sipíxipíxí winariniñi nani sá órówapiniñagí niwiniñi xwiyá bí muríagí niwiniñi ámi Gorixomi yariniñi wiminiñi nurí niñweaniñi ⁴¹ nibirí re uriniñinini, “Sini sá riwoyíné riwenini? Kikífi riyariniñi? Rixarini. Ámá imóniniñi pasá níaná íwí yarigíáwa ía niñepíri rixa agwirini. ⁴² Wiápinimeápoi. Rixa owaneyi. Pasá nino rixa iwo barini.” uriniñinini.

Jisasomi pasá umení nánirini.

⁴³ Sini e uraríni re eninigini. Wiepiñariniñi wé wúkaú síkwí waú imónigíáwa Judaso apaxípaniniñi imónigíáwa xwéowami tñni ñwí ikaxí eániñipiñi mewegíáwami tñni Judayí mebaowami tñni miyí uráná awa wigí amá iwaní tñni kirá tñni ía xirigíáwami awí nearo Judaso tñni Jisaso tñni e nani wírenapáná awa nibirí Jisaso wiepiñariniñi

wíamí uraríná wímeagfawixíni. ⁴⁴ Jisasomí nîwímearoná Judaso óf e nuróná re uríípa, “Nioní pasáníhí numerí omí kíyí nîmiaúnírná sfmímajfóníhí re seaiaríhíni, ‘O Jisasoríni.’ Omí soyíné fá nîxíríro nîméra úpoyí.” Óf e nuróná e uríípa ⁴⁵ ríxa Jisasomí nîwímearíná re enínigíni. Anwí e nurí “Nearéwapíyaríhoxíni” nuríri kíyí miaúníhínigíni. ⁴⁶ Kíyí miaúnáná omí mírí nuro fá xírígíawixíni. ⁴⁷ Íá xíraríná ámá Jisasoyá xfo tñí rogíá wo kirá areríxíyo wéróníhípi nîmíxearí ámá Jisasomí fá xírarígíá womí —O apaxípáníhí imóníhí seáyí e imóníhoyá xínáíníhí nîmóníri omíhí wiaríhonoríni. Omí míhí orómíníri étyí pírí nîmoyfíkirí arfá míhí nîwirípieari mamówaríhínigíni. ⁴⁸ E éáná Jisaso mîxí báfawamí re uríhínigíni, “Soyíné ámá íwí yarígíáyo fá xíraníro nání mîxí nîmónímí warígíápa nioní ení fá nîxíraníro nání mîxí nîmónímí ríbaríhó? ⁴⁹ Sfá ayí ayimí aní rídíyowá yarígíiwámí síhání nîmóníri searéwapíyaríná soyíné wí fá mîníxírarígíawixíni. Pí nání? Ayí píné Goríxoyá nioní nání nîríníri éáníhípi xíxeni imóníni nání yaríhó.” uraríná ⁵⁰ wíepísaríhí nowaní omí nîwíepísamóarímí ugíawixíni. ⁵¹ Awa nîwíepísamóarímí úáná nîaíwí síkíhí Jisasomí xídaríhí wo rapírapí apfá weníni xopíxopí nîrónímí nîbírí Jisaso tñí e axí e rónapáná mîxí báfáyí omí fá xíraníro éfáyí ⁵² rapírapí ú nîpírípearímí aikí mayó éf unínigíni.

Árfwíyímí Jisasomí xwíríxí umegfá náníri.

53 Míxí b́áyí Jisasomí nimeámí apax́páníñf́ imóníñf́ seáyí e imóníño t́ñf́ e nání nuro e wáráná apax́páníñf́ imónígf́á xwéowa t́ñí Judaý mebaóowa t́ñí ñẃ ikax́ eáníñf́ṕ meweǵáwa t́ñí awí eánaŕná 54 Pitao Jisasomí ḿxí b́áyí nimeáa waŕná ná ŕẃyo númí nurí apax́páníñf́ imóníñf́ seáyí e imóníñoyá ákíñáyo nípáwiri porisowa t́ñí níñweámáná ŕf́á imónaŕná 55 apax́páníñf́ imónígf́á xwéowa t́ñí xwíríxí mearígf́á nowani t́ñí awa ámá síñẃ f́ẃ ẃnaroǵf́á wí xwíyá Jisasomí anani nípíkífax́ imóníñf́ b́ orípoyníri nero aiwí Jisasomí píkífax́ b́ ḿraríñaǵfa ńwíníro ñweañáná 56 ámá obax́ omí nuxekẃmoayiro aiwí ax́píní ḿŕf́ b́ b́ nira nuŕná 57 ámá wí éf́ ńroro Jisasomíní yaṕf́ nuxekẃmoro re urígf́awíxíní, 58 “Nene o re raríñaǵí aŕf́a wíñwanigíní, ‘Nioní añf́ rídíyowá yarígf́á riwá, ámá wé t́ñí ḿríǵf́á riwá nípíneámáná śf́a wíyáú wíyí óráná ámí wiwá, wé t́ñí ḿmírípa eǵf́a wiwá ḿríḿf́aríní.’ raríñaǵí wíñwanigíní.” uraríñaǵfa aiwí 59 xwíyá apí aí ax́píní ḿŕf́ b́ b́ nira waríñaǵfa ńwíníro 60 apax́páníñf́ imóníñf́ seáyí e imóníño ńwíaṕnimeámí añwí e ńbírí Jisasoyá śḿf́ e ńrómáná yaríñf́ re wíñnigíní, “Aýf́ xwíyá ‘Joxíríní.’ ŕxekẃmoarígf́áyo xwíyá joxíyá wí ení ḿrípax́ ŕsíasaríní?” uŕf́agí aiwí 61 Jisaso xwíyá wákwpífax́ aiwí ḱḱmí nimónírí xwíyá b́ muraríñaǵí apax́páníñf́ imóníñf́ seáyí e imóníño yaríñf́ ámí b́ ńwirí re uríñínigíní, “Joxí niaíẃ Goríxoyáoxí, nene yeáyf́ neayímíxemeaŕfa nání aŕowayá

xwǎ́ piaxíyo dání iwiaroŋoxirani?” urǎgi
 62 Jisaso “Nionirini.” nuriri re uriniginini,
 “Ámá imóninǎoni Gorixo enǎ sixǎ eániŋoyá wé
 náúmíni ŋweari agwǎ́ tǎni weapiri yarinagi siŋwǎ́
 nanipǎrǎrini.” urǎgi 63 apaxǎpáninǎ imóninǎ
 seáyǎ e imóninǎo wikǎ níwóniri níkinimóniri
 xegǎ rapirapǎ naxeri xwirixǎ mearigǎ́ wǎami
 re uriniginini, “Siŋwǎ́ ǎwǎ́ winarogǎ́yǎ́ rǎpǎ
 nánǎ diŋǎ wǎ ǎkwǎroaníméwini. 64 Xewaninǎo
 Gorixomi riperiri umeararǎná soyǎné rixa
 arǎ́ wioi. Diŋǎ soyǎnéyá pí ‘Oyaneyi.’
 yaiwiarinǎo?” uráná awa “Xwiyǎ́ ámi bí
 rǎpaxǎ mimónigo. Rixa opikípoyi.” nirǎsáná
 65 wa re egǎawixini. Reaŋwǎ́ úriro írikwǎ́
 siŋwǎ́yo ritǎ níyárimáná iwanǎ́ earo re uriro,
 “Wǎ́ rókiamoarinǎoxini, amipǎ́ inimi éǎpǎ
 áwanǎ́ ragoxi, iwanǎ́ go rearinǎ? Áwanǎ́
 nearei.” uriro néǎsáná anǎ ridiyowá yarigǎ́iwá
 awǎ́ mearoarigǎ́awami minǎ wǎáná awa enǎ
 sǎmimanǎ́yo wé upǎkákwiayigǎ́awixini.

Pitao “O nánǎ majǎonirini.” urinǎ́ nánirini.

66 Pitao, awa anǎ́yo inimi Jisasomi xwirixǎ
 mépero iwanǎ́ earo yarǎná, o mǎde ákinǎ́yo inimi
 ŋweanǎ́ná apǎxǎ́ apaxǎpáninǎ́ imóninǎ́ seáyǎ e
 imóninǎ́oyá omǎnǎ́ wǎiarigǎ́́ wǎ níbirǎ 67 Pitao rǎ́á
 imónarinǎgi níwiniiri siŋwǎ́ agwǎ́ níwiniarǎ́sáná
 re uriniginini, “Joxi enǎ Nasareti dǎnǎ́ Jisaso
 tǎni emearigǎ́́yǎ́ woxirini.” urǎgi 68 Pitao
 “Oweoi.” nuriri re uriniginini, “Jixǎ́ rarǎnǎ́pǎ
 nánǎ nionǎ́ majǎrini.” nurimǎ́ níwerǎ́ ǎwǎ́yi tǎnǎ́ e
 éǎ roŋáná 69 apǎxǎ́ apǎ́yá axǎ́ enǎ níwerǎ́ o e roŋagi

nɪwɪnɪrɪ ámá e rówapɪgɪáyɪ tɪɲɪ e dánɪ omɪ árixá nɪwɪrɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Ámá oyɪ Jisaso tɪnɪ nawɪnɪ emearɪgɪá worɪnɪ.” urɪagɪ aiwɪ ⁷⁰ o “Oweot. Nionɪmanɪ.” nurɪrɪ roɲáná ámɪ rɪwɪyo ámá e rówapɪgɪáyɪ re urɪgɪawɪxɪnɪ, “Neparɪnɪ. Joxɪ awa tɪnɪ emearɪɲoxɪrɪnɪ. Joxɪ Garɪrɪ pɪropenɪsɪyo dánɲoxɪ enagɪ nánɪ Jisaso tɪnɪ emearɪɲoxɪrɪnɪ.” urɪagɪ aiwɪ ⁷¹ Pitao sɪpɪ ikaxɪ nɪrɪrɪ xwɪá e dánɪ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Ámá soyɪné rarɪgɪto nánɪ majɪonɪrɪnɪ.” rɪxa uráná re enɪnɪgɪnɪ. ⁷² Karɪkarɪ rɪaiwá ámɪ bɪ rɪagɪ arɪá nɪwɪrɪ Jisaso “Sɪá rɪyɪmɪ karɪkarɪ sɪnɪ rɪaiwá biaú mɪrɪpa enáná joxɪ ‘Jisaso nánɪ nionɪ majɪonɪrɪnɪ.’ biaú bɪ rayɪrɪnɪ.” urɪɪpɪ nánɪ dɪɲɪ nɪwɪnɪrɪ yapɪ urɪɪyɪ nánɪ ayá sɪpɪ wɪagɪ ɲwɪ eaɲɪnɪgɪnɪ.

15

Jisasomɪ Pairato tɪɲɪ e wárɪgɪá nánɪrɪnɪ.

¹ Wɪá mónɪɲɪmɪ apaxɪpánɪɲɪ imónɪgɪá xwéowa tɪnɪ Judayɪ mebáowa tɪnɪ ɲwɪ ikaxɪ eánɪɲɪpɪ mewegɪáwa tɪnɪ awa Judayɪ xwɪrɪxɪ mearɪgɪá nɪnɪ tɪnɪ awɪ neánɪro xwɪyɪá nimɪxárɪmáná Jisasomɪ gwɪ nɪyɪro nɪmeámɪ nuro émáyɪyá gapɪmanɪ Pairatoyɪ rɪnɪɲomɪ mɪnɪ wɪáná ² o Jisasomɪ yarɪɲɪ re wɪɲɪnɪgɪnɪ, “Judayɪyá mɪxɪ ináyoxɪrani?” Yarɪɲɪ e wɪagɪ Jisaso “Ayɪ joxɪ rarɪɲɪnɪ.” uráná ³ apaxɪpánɪɲɪ imónɪgɪá xwéowa omɪ sɪmɪ tɪnɪ uxekwɪmoarɪná ⁴ Pairato ámɪ Jisasomɪ yarɪɲɪ re wɪɲɪnɪgɪnɪ, “Xwɪyɪá joxɪyá wɪ nɪwɪápɪnɪmearɪ mɪrɪpaxɪ rɪsɪarɪnɪ? Ayɪ xwɪyɪá ‘Joxɪnɪ.’ rɪxekwɪmoarɪgɪáyɪ onɪmɪápɪ nɪrɪro mɪyarɪɲoɪ.” urɪagɪ aiwɪ ⁵ Jisaso xwɪyɪá

wákwpaxí aiwi ámi píné bi miríagi nání Pairato díní ududí níwiga unínigíní.

Pairato Jisasomí níkwearí wáríminírí enípi náníríní.

⁶ Sfá Anínajo Judayo Múroníyi imónínáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí ηweagfá wo nání émáyí gapímanomí yaríní wíáná o ayí nioní nání yayí onípoyínírí nímíxearí uwáriagfíní. ⁷ Íná ámá wo Barabasoyí ríníño —O ámá wa tñní níwiápínímearo “Wauyowamí mǎxí oxí dowáraneyí.” níríníro awa tñní mǎxí níníroná o ámá womí píkíagi émáyí omí tñní ámá xfo tñní níroro mǎxí egfáwamí tñní gwí yíagfá nání o íná kírapusí aníyo ηweanoríní. ⁸ O nání oxí apíxí níní aiwá apí nání awí eánigfáyí émáyí gapímaní Pairatomí nuro yaríní re wigfawixíní, “Xwiogwí ayí ayo negí ámá gwí ηweagfá wo neaiapagípa ámi wo neaiapíréní?” uríagfá ⁹⁻¹⁰ Pairato “Apaxípáníní imónigfá xwéowa Jisasomí sípí díní níwíaiwiro nání gwí níyiro nímeámí níbíro níapáoi.” níyáiwírí re urínínigíní, “Segí mǎxí ináyí Jisasoyí ríníño seawárimíníréní?” uríagi aiwi ¹¹ apaxípáníní imónigfá xwéowa wfá mónínítmí ámá aiwá apí nání epíroyí egfáyo re rínáriméfá nání “Jisaso pí eníño! O nání yaríní mǎwipaní. Barabaso nání yaríní wípoyí.” rínáriméfá enagi nání ¹² ayí Pairatomí re urígíawixíní, “Barabaso neawárií.” uríagfá Pairato re urínínigíní, “Judayínéyá mǎxí ináyí urígíomí pí emíní?” uríagi ¹³ ayí xixewíámí re urígíawixíní, “Íkíáyo yekwíroárei.”

uríagáa ¹⁴ Pairato re uríñiniginí, “Pí íwí éf nání e emíiní?” uríagi aiwí awa xixewiámí nura nuro “Íkíáyo yekwíroárei.” urayaríñagáa ¹⁵ Pairato ayo oyapemíximíní neri re eníginí. Barabaso nímíxearí nuwárimáná xegí porisowa Jisasomí iwanjé xaíwí nímépéfasáná enáná awamí re uríñiniginí, “Omí nímeámí nuro íkíáyo yekwíroárípoi.” uríñiniginí.

Omí ríperírí umearíro íkíáyo yekwíroáriro egáa nániríní.

¹⁶ Porisowa Jisasomí nímeámí gapímanoyá anjwámí —Anjé yoí ayí Píretoriumíyí ríñiníwámíríní. Anjé iwámí nípáwiro wauyí porisí nowamíní “Eíní.” nuríro “Omí ríperírí omépeaneyí.” níríníro re egíawixíní. ¹⁷ Rapírapí aytá ríñjé wú míxí ináyí yínarígáa wú nímearo omí nuyíríro ópíyá eníñíñjé imóníñjé wírí níkfíyímáná míxí ináyí aminanjwíníñjé imóníñjé míñíyo dífíkarígáapa míñíyo xaíwí udíkiáríro nemáná ¹⁸ míxí ináyíyo yayí wiarígáapa ríperírí níwiro re urayigíawixíní, “Judayíyá míxí ináyoxíríní.” nurayiríná ¹⁹ wegwíá tíní míñíyo iwanjé earo reanjwí úríro xómíñjé níyíkwiro míñjé xwíáyo íkwírooro nero ²⁰ ríxa ríperírí numépéfasáná rapírapí aytá ríñjú níwiríro ámí xegú nuyíríro íkíáyo yekwíroáraníro nání níméra nuro ²¹ óf e nuríná amá obaxí pwarígáa womí xegí yoí Saimonoyí —O anjé yoí Sairini dánoríní. Xewaxo yoí Arekísadaoríní. Xexírímeáo yoí Rupasoríní. Omí porisowa íá níxero “Jisaso nání íkíá yoxáí rípá nímeámí wuí.” nuríro ²² Jisasomí níméra nuro dífwí bí

Gorigota riniñipimi —Yoŋ mŋkŋ ayŋ áamá miñŋ gixweá nánirini. Dŋwŋ apimi niremoro ²³ áamá wa Jisaso riniñŋ bŋ miwinipa oeniri marisintá murŋyŋ riniñŋ bŋ iniñŋ wainŋyo niwayimori mini wianiro yarinqagá aŋ o murápŋ “Oweoi.” uraná ²⁴ porisowa omi ikŋáyo niyekwiroáriro xegŋ rapirapŋ yanŋ menaniro sárúyo dánŋ “None go meanirfeniñoi?” niriñiro sárú egŋawixini.

²⁵ Jisasomi 9:00 a.m. imónaná rixa sogwŋ xaiwŋ anarŋná ikŋáyo niyekwiroáriro ²⁶ áamá nŋni “O ŋwŋ rŋpi éŋ nani rŋpikiarñoi?” oyaiwŋpoyiniri ikŋá wára nimearo “Judayŋyá mŋxŋ ináyorini.” niriñiro rŋwamiñŋ e nearo ikŋáyo seáyŋ e nŋpŋrauro ²⁷ áamá ámayá amŋpŋ ŋwŋ pŋkioraparŋgŋiwaú eni Jisaso tñŋ e mŋdŋmŋdani niyekwiroáriro nani ²⁸ rŋwamiñŋ enŋná Bŋkwŋyo niriñiri eaniñŋ rŋpi, “O ŋwŋ yarŋgŋá tñni nawini kumixŋgŋárini.” riniñŋpŋ xixeni imónñnigini.

²⁹ Áamá Jisasomi mini mini nimúroayiro ikaywŋ numeariro payŋ niwianironá miñŋ kirŋkirŋ nimeayiro re riŋŋawixini, “Re riñoxirani? ‘Niwanñoni anŋ riñiyowá yarŋgŋiwá nŋpŋnearŋ gŋ niwŋni sŋá wiyau wiyimi ámi mirimŋárini.’ riñoxi ³⁰ enŋ neániri jŋwanñoxi enŋ niyoárŋmi wepŋnei.” urayarŋná ³¹ apaxŋpániñŋ imónŋgŋá xwéowa tñni ŋwŋ ikaxŋ eaniñŋpŋ mewegŋáwa tñni eni ikaywŋ numeariro re riŋŋawixini, “O enŋ neániri ámayo arŋrá wiago aŋ xewanñjo arŋrá minipaxŋrini. ³² Áamá yeáyŋ neayimixemeanŋa nani arŋowayá xwŋá piaxŋyo dánŋ iwiaronŋ ro Isirereneyá mŋxŋ ináyŋ riniñŋ royŋ ikŋáyo seáyŋ e dánŋ

n̄iyoár̄in̄im̄i w̄ep̄n̄f̄agi s̄iŋw̄f̄ n̄iw̄in̄iran̄én̄áȳf̄, d̄iŋf̄ w̄ikw̄íroan̄f̄w̄in̄i.” rar̄fn̄á áamá Jisaso t̄f̄ŋf̄ e m̄id̄im̄id̄án̄i yekw̄íroár̄iḡf̄íwaú en̄i om̄i ikaȳf̄w̄f̄ ax̄f̄p̄i umear̄iḡf̄isix̄in̄i.

Jisaso pen̄f̄ nán̄ir̄in̄i.

³³ Aȳf̄ e néra núf̄asán̄a en̄án̄a r̄ixa 12:00 ikwawed̄f̄ imónán̄a re en̄in̄iḡin̄i. An̄f̄ n̄im̄in̄i s̄f̄á n̄iyin̄ár̄ir̄i s̄f̄á n̄iyin̄ár̄in̄isán̄a s̄f̄á t̄fn̄i 3:00 dán̄i ámi w̄f̄á ókíán̄a re en̄in̄iḡin̄i. ³⁴ Jisaso r̄f̄aiw̄á en̄f̄ t̄fn̄i n̄ir̄ir̄i xeḡf̄ Xib̄r̄uȳf̄ p̄fn̄é t̄fn̄i re r̄in̄in̄iḡin̄i, “Eroi, Eroi, rama sabak̄itani?” n̄ir̄ir̄i aga p̄fn̄é “Ḡf̄ Gor̄ixox̄in̄i! Ḡf̄ Gor̄ixox̄in̄i, pí nán̄i em̄i n̄imóin̄i?” urar̄iḡf̄ápa Xib̄r̄uȳf̄ p̄fn̄é t̄fn̄i e r̄f̄agi ³⁵ áamá e r̄owap̄iḡf̄á wa ar̄f̄á n̄iw̄iro re r̄iḡf̄awix̄in̄i, “Ai! R̄ixa Gor̄ixoȳá w̄f̄á rókiamoaḡf̄ m̄ip̄é an̄fn̄ami peyiŋo Irajiao nán̄i r̄f̄aiw̄á rar̄in̄i.” n̄ir̄iro ³⁶ áamá wo ír̄ikw̄f̄ n̄imear̄i in̄iḡf̄ wain̄f̄ niáf̄ yar̄in̄f̄pim̄i iḡf̄á near̄i weḡw̄f̄á wá t̄fn̄i aȳiŋw̄f̄ nik̄iroár̄imán̄a weḡw̄f̄áwám̄i n̄imax̄ir̄imán̄a o b̄i n̄in̄ir̄i s̄iŋf̄ oen̄ir̄i nán̄i seáyi ém̄i n̄iwim̄ixán̄ir̄i re r̄in̄in̄iḡin̄i, “Irajiao om̄i ík̄f̄á t̄fn̄i en̄f̄ on̄iŋf̄ n̄iyoar̄i n̄imeám̄i w̄ep̄n̄in̄i an̄fn̄ami dán̄i weap̄in̄ir̄f̄en̄iŋoi?” r̄f̄agi ³⁷ Jisaso r̄f̄aiw̄á ámi b̄i en̄f̄ t̄fn̄i n̄ir̄imo d̄iŋf̄ n̄iyám̄iga un̄in̄iḡin̄i. ³⁸ D̄iŋf̄ n̄iyám̄iga úán̄a rap̄irap̄f̄ sepiá an̄f̄ r̄id̄iyow̄á yar̄iḡf̄íw̄á awawá ŋw̄f̄á t̄f̄ŋf̄m̄in̄i epan̄joár̄in̄iŋú áw̄in̄i e axowár̄in̄iŋin̄iḡin̄i.

³⁹ Porisowayá seáyi e imóniŋo Jisaso n̄ip̄ear̄fn̄a s̄m̄iman̄f̄m̄in̄i n̄irori Jisaso péaḡf̄ n̄iw̄in̄ir̄fn̄a d̄iŋf̄ n̄iyám̄iga e úaḡf̄ n̄iw̄in̄ir̄i re r̄in̄in̄iḡin̄i, “Áamá roȳf̄ nepar̄in̄i. Gor̄ixom̄i xewaxor̄in̄i.” r̄in̄in̄iḡin̄i.

⁴⁰ Apixí wíwa eni Jisaso péáná ná jámí nírómáná sɨwí wɨnarogíwa wigí yoí ríwarini. Mariaí —Í aɨí yoí Magídara dánjirini. Í tɨni apixí Mariaíyi rɨniɨí ámi wí —Í Jemiso onaxomi tɨni Josesomi tɨni xɨnáiɨni. Í tɨni ámi wí Saromíyi rɨniɨí tɨnirini. ⁴¹ Íwa Jisaso Gariri pɨropenisíyo emearɨná númi nuro arirá wigíwarini. Ámi obaxí wíwa eni o tɨni Gariri dáni Jerusaremí aɨíyo náni bigíwa Jisasomi pɨkiarɨná jámí dáni sɨwí wɨniɨíawixini.

Jisasomi xwíá weyárigíá nánirini.

⁴² Rixa síapi tɨni síá ayi Sabaríá náni amipí píranɨí imixárarigíayimi ⁴³ Aramatia dánj Josepo —O Judayí meba seáyi e imónigíá worini. O Gorixo xwioxíyo mɨmeámí nerí píranɨí umeɨweaníá náni dɨí nɨkɨkayori wenɨí nerí ɨweaɨorini. O masísá mɨwí dɨí sixí nɨnɨmí émáyí gapɨmaní Pairato tɨí e náni nuri éí nírómáná Jisaso pɨyo náni “Anani omeámni?” nuriɨi yariɨí wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso rixa ríá péniɨniɨi “Porisowami meariɨo obini.” nuriɨi poriso rixa báná yariɨí re wiɨniɨini, “Jisaso rixa ríapéniɨini? Sɨni mɨpepa réniɨini?” nuriɨi ⁴⁵ poriso “O rixa péniɨini.” ríagi Pairato aríá e nɨwiri Aramatia dánj Josepo Jisaso pɨyomi xe omeanirí sɨwí wɨnɨagi ⁴⁶ Josepo nuri rapɨrapí apíá wení wú bí nerí nɨmeámí nɨbiri pɨyomi nɨyoari nɨmeámí nɨwepɨnirí e nɨtɨmáná wigí yariɨíápa xopixopí níróa numáná xwáɨpáyo náni nɨmeámí nuri —Xwáɨpá ayi síɨáyo óí rixáɨniɨíyirini. Ayimi nɨtɨmáná síɨá xwé wo

mimewwinarí nimera nipuro óf maníwami rití neríná éf ráraríniginí. ⁴⁷ E yaríná Magídara dánf Mariaí tñí Josesomí xínáí Mariaíyí ríníní tñí “Jisaso ge típíríréo?” niyaiwiri síjwí wínoxídígísixíní.

16

Jisaso ámi wiápínimeanf nániríní.

¹ Sá wegípaú Sabará ayi ríxa pwéáná sápi tñí Saromí tñí awí neánro wíapi tñí piyomí waráyo xópé wiaúwaniginí íwa weríxí dínf nanf eearínf bí bí nero nítiro ² sá wegíwa Sadéyo wíá mónínómí níwiápínimeámí Jisaso xwíá weyáriníne nání nuro ríxa sogwí xemónaparínagí nírémoríná ³ wiwaníníwa re rínígíawixíní, “Ámá gowa síjá óf maníwami pírono mimewwinarí neaiipíríréo?” níríniríná ⁴ wenínf éfáyí wínígíawixíní. Síjá aga xwéo aí ríxa mimewwinarí niníri ófyi síjání inínagí níwínro ⁵ anwí e níbéro ófyimí nípáwiro wenínf éfáyí wínígíawixíní. Anínajf wo rapírapí apíá wenf sepiá wú níyínimáná daiwo éf nweanagí níwínro ududf wíagfa ⁶ o re uríniginí, “Ududf mepaní. Nioní níjfaríní. Sewayíne Nasaretí dánf Jisaso, íkáyó yekwíroárgíomí síjwí wínanro barínó. Síni re míwení. Ríxa wiápínimeáiginí. Omí tígíe anfá rí imónínagí wínípoi. ⁷ Ríxa nuro wíepísínowamí tñí Pitaomí tñí ení áwanf re urémeápoi, ‘Jisaso Gariri píropenísíyo nání xámi seameanfáríní. Xewaníno searínípa xíomí e síjwí wínípírífaríní.’ urémeápoi.” uráná ⁸ íwa

nipeyero xwárípáyo píní nìwiárímí éf nuróná enj́ óf ero sirí pikíníro nero wáyf níkaríníro nání áamá wíyo áwanj́ murf éf ugáfawixíní.

Jisaso Mariaími sijnáni wimóninj́ náníríní.

⁹ Jisaso Sadéyo wáfá mónínj́mí ríxa nìwiápínímeámáná nuri Magídara dájf Mariaími —Apíxí í Jisaso xámi imfó ímí dínj́ xixéoarígá wé wáfúmí dájf waú míxí umáinowárínj́ríní. Ímí xámi sijnáni síwá winfagi ¹⁰ í nuri áamá Jisaso t́níní emeagáfáwa o nání dínj́ sípí nìwiri nání ámíxíá yarínjagáfa nìwímeari Jisaso wiápínímeáf nání áwanj́ nurírí ¹¹ re urínjínigíní, “O ríxa sijnj́ enjagí sijnwí winfíní.” urfagi awa arfá nìwiro aí dínj́ nìwíkwíroro “Nepa neararíní.” míyáiwígáfawixíní.

Jisaso wiepísijnj́ waúmí wímeanj́pí náníríní.

¹² E nemáná enjáná xegf wiepísijnj́ waú Jerusaremí píní nìwiárímí anj́ wíyo nání warf́ná Jisaso xegf wónínj́ nimónírí wímeáagí ¹³ awaú ení nuri wiepísijnj́ wáfamí “Jisasomí sijnwí winfíwí.” urfagí aíwí dínj́ nìwíkwíroro “Nepa neararínj́.” míyáiwígáfawixíní.

Jisaso wiepísijnj́ wé wúkaú síkwf womí wímeanj́ náníríní.

¹⁴ E nemáná enjáná xegf wiepísijnjowa wé wúkaú síkwf wo awí neáníro aíwá narf́ná Jisaso sijnáni síwá nìwinírí awa síní dínj́ mìwíkwíró ero dínj́ kfkfmí imóníro yarínjagáfa nání míxí nurírí re urínjínigíní, “Ámá nioní nìwiápínímeari ámí sijnj́ enjagí sijnwí nínanímí nìbíro áwanj́ searfáyo arfá nìwiro dínj́ mìwíkwíropa pí nání yarínjoi?”

nuriri ¹⁵ re uriniginini, “Xwíá riri nirimini ami ami nemero xwiyá nioni nani yayí seainaripí áamá niyoni áwaní urimérixini. ¹⁶ Áamá giyí aríá niseairo nioni nani dñí nnikwíroro wayí meáíayo Gorixo yeáyí uyimixemeaníarini. E neri aiwi áamá giyí nioni nani dñí minnikwíróíáyí xwiyá meárinipíarini. ¹⁷ Áamá nioni nani dñí nnikwíróíáyí wáí nurimeríná Gorixoyá dñíyo dani emimí rípi epíarini. Gí yoíyo dani áamá imó dñí xixéroaríyo mixí umánowáiro píné áamá wíyá majíá aiwi Gorixoyá dñíyo dani wigí pínéyo dani uríro ¹⁸ sidíryo íá nitamixiniríná sidíni níwori aiwi mipé ero inigí ayáí inipípi níniri aiwi mipé ero áamá simixíyo wé seáyí e nikwiáiro naní imixiro epíarini.” uriniginini.

Jisaso anínamí nani peyini nániri.

¹⁹ E nurimí Jisaso Gorixoyá dñí tñi anínamí nani nípeyiríná ámi o tñi xixeni nimóniri nani wé náumini éí ηweaniginini. Éí ηweanáná ²⁰ awa nuro Jisasoyá xwiyá ami ami nurimeróná áamá “Nepa neararínoi.” yaiwipíri nani emimí eni Áminá Gorixoyá dñí tñi níwíwapíya wagíarini.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051